

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
HUMANITARINIS FAKULTETAS
LIETUVIŲ KALBOTYROS IR KOMUNIKACIJOS KATEDRA

Reda Jončienė

Lietuvių kalbotyros specialybės neakivaizdinio skyriaus
antro kurso studentė

TEISINIO PROCESO DALYVIŲ KALBA
Magistro darbas

Darbo vadovas
profesorius, habil. dr. Kazimieras Župerka

Šiauliai, 2009

TURINYS

1. ĮVADAS.....	3
2. TEISINĖ KALBA.....	6
3. SAKYTIMŲ KALBOS KEITIMAS PROTOKOLE.....	12
4. TEISINIO PROCESO SAKYTIMŲ IR RAŠYTIMŲ KALBA.....	20
4. 1. NE TEISININKŲ KALBA POSĖDŽIUOSE.....	22
4. 2. TEISININKŲ KALBA.....	26
4. 3. TELEFONO POKALBIAI.....	31
4. 4. NUOSPRENDŽIŲ KALBA.....	33
4. 5. NUTEISTŲJŲ SKUNDAI.....	36
5. METATEKSTAS BYLOSE.....	39
6. TEISINĖS KALBOS ETIKETAS.....	46
7. IŠVADOS.....	48
8. SANTRAUKA.....	50
9. ŠALTINIAI.....	51
10. LITERATŪRA.....	52
11. PRIEDAI.....	54

1. ĮVADAS

Kiekvienas kalbos aktas yra individualus, tai priklauso nuo daugelio ypatybių – socialinės aplinkos, kalbinės situacijos, nuo individualių kalbos autoriaus ir adresato savybių. Bet kuris žmogus, atėjęs į kokią įstaigą, taip pat ir į teismą, stengiasi kalbėti bendrine kalba, tačiau netrukus, nepastebimai pats sau, peršoka prie šnekamosios kalbos, vartoja įprastus jam posakius, žodžius, daugiau dėmesio kreipia į tai, ką jis šneka, o ne į tai, kaip, kokiomis priemonėmis perduoda mintis. Kalbėdamas teisme jis pradeda daryti tas pačias kalbos klaidas, kaip ir šnekėdamas su draugais.

Keičiant šnekamąją kalbą į dalykinę, dažnai imamasi žodžių, sintaksinių konstrukcijų ar visų sakinių transformavimo, t. y. sakinyse, kuriame yra tarmybių, žargonizmų ar kt., keičiamas atitikmeniu, konotuotas žodis keičiamas neutraliu, elipsinis sakinyse – pilnutiniu, kas nors pridama, kas nors numetama, dėmenys sukeičiami vietomis ir pan. Aišku, tai irgi yra labai subjektyvu, nes protokolą užrašo posėdžio sekretorė, ir viskas priklauso nuo jos kalbos žinių.

Teismo posėdžių sekretorės pareigybių apraše nurodyta, kad ji privalo turėti aukštąjį ar prilygintą jam išsilavinimą, pavyzdžiui, Šiaulių apygardos teisme šešios sekretorės yra baigusios Šiaulių verslo ir vadybos kolegiją, tačiau tai nereiškia, kad tokio išsilavinimo žmonės nedaro klaidų.

Darbo objektas – baudžiamųjų bylų medžiaga.

Darbo tikslas – apžvelgti pažodžiui užrašytus telefoninius pokalbius, ištraukas iš posėdžių protokolų, nuosprendžių, nuteistųjų apeliacinius skundus.

Darbo uždaviniai:

1. Palyginti sakytinės ir rašytinės kalbos skirtumus.
2. Išanalizuoti rašytinės kalbos klaidas posėdžių protokoluose, nuosprendžiuose, skunduose.
3. Palyginti teisininkų ir neteisininkų sakytinės kalbos ypatumus posėdžio metu.
4. Apžvelgti telefono pokalbius.
5. Trumpai aptarti teisinio proceso etiketą.
6. Pateikti išvadas.

Analizės metodika: Sakytinės kalbos pavyzdžiai surinkti užrašant juos į diktofoną, po to jie perrašyti pažodžiui. Iš kelių baudžiamųjų bylų paimtos posėdžių protokolų nuosprendžių ištraukos, telefono pokalbių šifruotės.

Kreipiamas dėmesys į tiriamos medžiagos leksiką, morfologiją, sintaksę, taip pat į kalbos stilių. Neaptariamas kirčiavimas, tartis.

Pavyzdžių kalba netaisyta, tik neminimi dalyvių vardai ir pavardės.

Tyrimas atliekamas aprašomuoju metodu, aptariant surinktus pavyzdžius.

Darbe naudojama ir lyginamoji analizė: lyginama teisinio proceso dalyvio kalba su jo parodymais, užrašytais posėdžio protokole, t. y. žiūrime, kaip sakytinė kalba kinta užrašoma.

Darbo struktūra: Darbas susideda iš devynių dalių dalių. Įvade trumpai apžvelgiama dalykinės ir teisinės kalbos teorija. Toliau penkiuose skyriuose aptariami sakytinės ir rašytinės kalbos skirtumai, proceso dalyvių kalba posėdžių metu, telefono pokalbiai, proceso dalyvių rašytinė kalba, bylų metatekstualumas, trumpai apžvelgiamas teisinio proceso etiketas, pateikiamos išvados, darbo santrauka, šaltiniai ir literatūros sąrašas.

Darbo pabaigoje sudėti priedai, jų pavyzdžiai sunumeruoti, nurodyti bylų, iš kurių paimti pavyzdžiai, numeriai. Priedų pradžioje – lentelė su sakytine ir užrašyta kalba, pavyzdžiai nuo 1 iki 33 (54–69 lapai); po to – skundai, 34–38 pavyzdžiai (70–74); telefono pokalbiai, 39–45 pavyzdžiai (75–80); nuosprendžių medžiaga 48–52 pavyzdžiai (81–85); ištraukos iš protokolų 53–82 pavyzdžiai (86–90); bylos medžiaga, 83 pavyzdžiai (91). Darbe prie naudojamų pavyzdžių skliausteliuose nurodyti jų numeriai, pvz., (1).

Darbo aprobacija: Darbo tema skaitytas pranešimas bakalaurantų ir magistrantų mokslinių darbų konferencijoje „Studentų darbai – 2009“, skirtoje profesoriui Vytautui Sirtautui atminti.

Sąvokos bei terminai:

Sakytinė kalba – žodžiu pasakyta kalba.

Rašytinė kalba – grafiškai užrašyta kalba.

Dalykinė, šnekamoji, mokslinė kalba – funkciniai stiliai.

Teisinė kalba – dalykinės kalbos atmaina.

Adresatas, adresantas dar vadinami kalbėtojais.

Pasakymas – sakytinės kalbos atkarpa.

Sakinys – rašytinės kalbos atkarpa.

Parodymai – apklausiamų asmenų pasakojimas.

Proceso dalyviai – teisinio proceso dalyviai paprastai yra tie asmenys, kurie duoda parodymus ar dalyvauja baigiamosiose kalbose. Darbe remiamasi ir teisėjų bei posėdžių sekretorių kalba, todėl minėtieji asmenys taip pat bus laikomi proceso dalyviais:

Įtariamieji – asmenys, dėl kurių veikos atliekamas ikiteisminis tyrimas.

Kaltinamieji – asmenys, kuriems pareikšti kaltinimai ir jų byla jau perduota ar nagrinėjama teisme.

Nuteistieji / išteisintieji – asmenys, kurie teismo buvo pripažinti kaltais ar išteisinti.

Kaltintojas – prokuroras.

Gynėjas – advokatas.

Teisėjas – vienas pats nagrinėjantis bylą asmuo ar teisėjų kolegijos narys. *Teisėjų kolegija* – paprastai sudaroma, nagrinėjant apeliacinius arba nagrinėjant pirmosios instancijos bylas, pvz., kai kaltinamajam gresia neterminuota laisvės atėmimo bausmė (iki gyvos galvos).

Apeliantas – apeliacinį skundą padavęs asmuo; *pareiškėjas* – skundą padavęs asmuo.

Posėdžių sekretorė – sekretorė, fiksuojanti bylos eigą, rašanti *posėdžio protokolą*.

Ekspertas – tam tikros srities specialistas, pateikęs *ekspertizės aktą*.

2. TEISINĖ KALBA

Pirmosios instancijos teismo proceso metu iš pradžių apklausiami kaltinamieji, nukentėjusieji, liudytojai, t. y. žmonės, dalyvavę įvykyje arba jį matę. Jų parodymus stengiamasi užrašyti kiek įmanoma pažodžiui. Patikrinus surinktus įrodymus pereinama prie kito bylos nagrinėjimo etapo – baigiamųjų kalbų. Jose kalba prokuroras, jei dalyvauja – nukentėjusysis, civilinis ieškovas ar atsakovas, nepilnamečių proceso dalyvių atstovai pagal įstatymą, po to kaltinamojo gynėjas advokatas arba pats kaltinamasis ir pabaigoje kaltinamajam suteikiamas paskutinis žodis. Baigiamosios kalbos neretai užrašomos sutrumpintos, paliekama tik esmė. Tačiau kartais prokurorų ir advokatų baigiamosios kalbos būna iš anksto surašytos ir atiduodamos posėdžio sekretorei, tuomet jos nukopijuojamos netrumpinant, tik ištaisomos skaitant pastebėtos klaidos. Nagrinėjant apeliacinius skundus aukštesnės instancijos teisme dažnai neatliekamas įrodymų tyrimas, nes visi proceso dalyviai jau būna apklausti, tada iš karto pereinama prie baigiamųjų kalbų, kuriose būtinai dalyvauja prokuroras, gynėjas (išskyrus privataus kaltinimo bylas) ir, jei to pageidauja, nuteistasis ar išteisintasis (jų dalyvavimas būtinas tik tada, kai skundas yra paduotas siekiant sugriežtinti paskirtą bausmę). Baigiamosios kalbos sakomos nepertraukiant, neuždavinėjant klausimų, o atliekant įrodymų tyrimą, žmonės apklausiami.

Lietuvių kalboje skiriami penki svarbiausi funkciniai stiliai, tik skirtingi autoriai juos skirtingai įvardija, tarkim, administracinis stilius (Župerka, 1983:106) dar vadinamas oficialiuoju dalykiniu (Pikčilingis, 1971:326), įvardijamas kaip dalykinė kalba, specialioji kalba, specialybės kalba, dokumentų kalba (Vladarskienė, 2002:84), administracinė ir kanceliarinė kalba (Kniūkšta, 2001:213). Neretai tarp dalykinės ir administracinės kalbos daromas skirtumas, nes dalykinėje sferoje yra ryškus ne tik administracinis, bet ir mokslinis stilius. Dalykinė kalba dar vadinama profesinė kalba. Kai kalbama apie oficialųjį ir dalykinį stilius, turimas galvoje „trijų didelių stilių – administracijos (valdymo), mokslo ir informacijos priemonių kalbos būdas“ (Kvašytė, Župerka, 2006:72). Darbe šis stilius bus vadinamas dalykiniu, taip pat bus kalbama apie vieną iš dalykinio stiliaus šakų – teisinę kalbą.

Dalykinė kalba laikoma kalbos „fonetinių, morfologinių, leksinių, sintaksinių ir teksto priemonių visuma, sudaranti funkcinę vienovę, kurią nulemia ekstralingvistinis veiksnys, „dalyko apibrėžta komunikacijos situacija“, „dalyko sfera“. Be to, dalykinė kalba laikoma ir sociolingvistiniu...reiškiniu“ (Kontutyte, 2007:150). Dalykinės kalbos sąvoka apima „ir mokslo kalbą, ir administracinę kalbą, ir kalbą tarp darbuotojų įmonėje...“ (ten pat, p. 156).

Pagrindiniai dalykinio stiliaus bruožai – oficialumas, tikslumas, aiškumas, glaustumas, logiškumas, šabloniškumas. Vartojama daug profesinės terminijos, daug sustabarėjusių pasakymų, gausu neveikiamosios rūšies dalyvių, pusdalyvinių ir padalyvinių konstrukcijų.

Rasuolė Vladarskienė nurodo, kad „vienas svarbiausių nekalbinių veiksnių, tiesiogiai veikiančių administracinį stilių, yra valstybės santvarka“ (Vladarskienė, 2005:110).

Pasak R. Vladarskienės, „administracinio stiliaus užuomazgos lietuvių raštijoje yra senos – siekia net XVII amžių, tačiau kaip savita funkcinė sistema jis nėra galutinai susiformavęs“ (Vladarskienė, 2004:21), nes Lietuva nebuvo nepriklausoma valstybė.

Lietuvių dalykinei kalbai didžiausią įtaką padarė rusų, vokiečių ir lenkų kalbos. Šis funkcinis stilius lietuvių kalboje atsirado tik XX a. pradžioje. Daug žodžių ir pasakymų buvo imama iš kasdienės kalbos, po to pamažu vieni žodžiai pradėjo išstumti kitus, buvo vartojami žodžių darybos vertiniai, pagal rusų kalbos pavyzdį sudaryti žodžių junginiai ir kt.

Reikšmingą lietuvių kalbos dalykinių tekstų leksikos dalį sudaro skoliniai, pvz., beveik 31 procentas visų daiktavardžių yra skoliniai, būdvardžių apie 36 procentus. (Žilinskienė, 2004:170).

Posėdžio protokolas, nuosprendis, apeliacinis skundas gali būti pavadinti vienu žodžiu – dokumentai. Jiems netinka taisyklingi, bet per daug bendros reikšmės dviprasmiški žodžiai ar pasakymai. Dalykinėje kalboje vengiama šnekamosios kalbos ar kitų stilių žodžių ir jų reikšmių. Jiems netinka viena pati bevardė giminė, todėl sakoma ne *nereikalinga išbraukti*, o *kas nereikalinga, išbraukti*.

Įprasta manyti, kad dalykiniam stiliui būdinga daiktavardiška kalba, tačiau daiktavardžių dalykinio stiliaus raštuose nėra labai daug, tik jie labiau krinta į akis, nes tarp jų „vyrauja veiksmažodiniai abstraktai su priesagomis *-imas, -ymas*: pažeidimas, sprendimas...“ (Žilinskienė, 2002:107). Be to, dalykinio stiliaus raštuose „labai dažnai vartojamos sudurtinės veiksmažodžių formos, pvz.: buvo nurodyta, buvo teigiama, yra numatoma, yra pranešta, yra skelbta ir pan.“ (ten pat, p. 108). Veiksmažodžiai ir daiktavardžiai sudaro beveik du trečdalius dalykinio stiliaus tekstų. Daiktavardžiai dažniausiai vartojami kilmininko, vardininko, galininko linksniais. Dalykinio stiliaus tekstuose veiksmažodžiai dažniausiai vartojami esamuju laiku, taip pat dažnai aptinkamos dalyvio, ypač neveikiamosios rūšies, formos. Iš veiksmažodžio asmenų formų vyrauja trečiasis asmuo.

Teisinei kalbai privalomi bendrieji norminės kalbos dėsniai, taisyklės (Kniūkšta, 2001:265). Teisinių aktų rengimą reglamentuoja „LR įstatymų ir kitų norminių aktų rengimo tvarkos įstatymas“ (Valstybės žinios, 1995, Nr. 41; toliau – VŽ) ir „Įstatymų ir kitų teisinių aktų rengimo rekomendacijos“ (VŽ, 1998, Nr. 87). Juose nurodoma, kad teisiniai aktai rašomi laikantis bendrinės lietuvių kalbos normų ir teisinės terminijos (Įst. 12 str.; Rekomendacijų 1. 8 punktas), taip pat tekste neturi būti dviprasmybių, netaisyklingų žodžių ar žodžių junginių (Įst. 10 str. 3 d.; Rekomendacijų

1. 6 punktą). Tie patys reikalavimai keliami ir kitoms kalbos atmainoms. Teisinė kalba turi savų, šiai sričiai būdingų ypatybių, susijusių su šios srities poreikiais. Ypač svarbus teisinės kalbos tikslumas, aiškumas, tikslingumas, vienareikšmiškumas, oficialumas. Pati būdingiausia ypatybė – tikslumas.

Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo 8 str. nurodyta, kad teismo procesas vyksta valstybine kalba, o 23 str. nurodo, kad visi viešieji užrašai turi būti taisyklingi.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau LR BPK, 2008) išdėstyti ir kiti reikalavimai teisinei kalbai. Civilinio proceso kodeksas taip pat reglamentuoja proceso kalbą, tačiau šiame darbe tiriama baudžiamojo proceso kalba, todėl apie civilinę teisę nebus kalbama.

LR BPK 8 str. nurodo, kad baudžiamasis procesas vyksta valstybine kalba. Lietuvių kalbos nemokantiems asmenims suteikiama teisė dalyvauti procese gimtąja arba kita kalba, kurią jie moka. Bylos dokumentai turi būti išversti į jų gimtąją kalbą.

Teisiamojo posėdžio protokolo tvarka nustatyta LR BPK 261 str.

261 str. 1 d. nurodyta, kad protokole nurodoma: kaltinamųjų, nukentėjusiųjų, ir liudytojų parodymų turinys; taip pat ekspertų ir specialistų išvadų turinys; trumpas nagrinėjimo teisme dalyvių baigiamųjų kalbų turinys; trumpas kaltinamojo paskutinio žodžio turinys.

261 str. 2 d. nurodoma, kad nagrinėjimo teisme dalyvių prašymu asmenų parodymai, paaiškinimai arba pareiškimai ištisai arba atskiros jų dalys posėdžio pirmininko patvarkymu į teisiamojo posėdžio protokolą įrašomi pažodžiui.

261 str. 3 d. – teisiamojo posėdžio protokolas gali būti stenografuojamas.

Reikia pasakyti, kad šiuo metu Šiaulių apygardos teisme nėra nė vienos posėdžio sekretorės, kuri mokėtų stenografuoti, taip pat nė karto nėra prašyta stenografuoti proceso eigos.

Kaip matyti, tik išimtiniais atvejais reikalaujama rašyti kalbas pažodžiui, dažniausiai užtenka tik jų esmės, tačiau ikiteisminio tyrimo metu jau reikalaujama užrašyti apklausiamų asmenų pasakojimus kiek galima pažodžiui (BPK 183 str. 3 d.). Nepaisant to, kaip jau minėta, stengiamasi rašyti asmenų parodymus, nekeičiant jų vartojamų žodžių, pasakymų.

Teisės kalbos taisyklingumas priklauso nuo teisės terminų aiškumo, taisyklingumo, vienareikšmiškumo. Būtent teisinė kalba buvo labiausiai paveikta rusų kalbos, o dabartiniu metu „jai įtaką pradeda daryti anglų kalba“ (Žilinskienė, 2001:165). Vida Žilinskienė nurodo, kad lietuvių kalba nėra tokio teisės terminų žodyno, kuriame būtų galima rasti moksliskai pagrįstas teisės terminų definicijas.

Dalis terminų yra aiškinama BPK. Kai kurie kasdien vartojami žodžiai teisinėje kalboje suprantami kitaip, pvz. *naktis* LKZe apibėžiama taip: *laikas nuo vakaro iki ryto*. *Vakaras* LKZe apibūdinamas kaip *dienos pabaiga arba nakties pradžia*, taip pat labai nekonkrečiai. BPK 27 str.

nakties sąvoka įvardijama kitaip: *nakties metas yra paros metas nuo 22 iki 6 valandos*. Kaip matyti, teisinis terminas yra konkretus, turi aiškias ribas, o žodyne kai kurių sąvokų suvokimas yra subjektyvus.

Teisinėje ir apskritai dalykinėje kalboje atsiranda įvairių specializuotų pasakymų, pvz., *išieškoti skolą, remtis nutarimu, užtraukti baudą, patraukti atsakomybėn* ir kt. Jie neįprasti, bet nėra visai atitrūkę nuo paprastosios kalbos, galima išvelgti kiek pakeistą veiksmažodžių reikšmę. Pasitaiko ir tokių pasakymų, kurie paprastam kalbos vartotojui atrodo keisti, net nelogiški. Tarkim, nusikaltimo vietoje sulaikytas asmuo, kurio kaltė akivaizdi, kol nėra nuteistas, vadinamas *įtariamuoju* ar *kaltinamuoju*, nuosprendis yra *priimamas*, o *parodymai* yra apklausiamo asmens pasakojimas. Teisiškai tokie pasakymai yra apibrėžti ir tikslingi. Kalbiškai čia matomas atskirų žodžių reikšmės perkėlimas, tai priimama kaip štampai. Tačiau sisteminių kalbos dėsnių ir taisyklių teisinė kalba negali pažeisti. Lietuvių kalbos žodžių tvarkai aiškiai prieštarautų pasakymas *asmuo juridinis* arba *Nuosprendis Šiaulių apygardos teismo*. Reikėtų sukeisti žodžius vietomis arba antrąjį pasakymą skaldyti į dvi sintaksiškai nejungiamas dalis: *Nuosprendis* (dokumento pavadinimas) ir *Šiaulių apygardos teismas* (nuosprendžio priėmimo vieta). Taip pat nepateisinamos ir tokios atskirų žodžių reikšmės, kurios neatitinka įprastų sisteminių šaknies reikšmių, pvz. kratos metu rastą įkaltį galima *paimti*, be ne *išimti*, *dokumentą pridėti prie bylos*, o ne *prijungti*. Tačiau, jei bylos dokumentuose stengiamasi nedaryti tokių klaidų, posėdžio metu niekas neprašo *pridėti* dokumento, visi, tiek advokatai, tiek prokurorai vartoja žodį *prijungti*, o teismas taip pat nutaria *prijungti dokumentus* ar *neprijungti dokumentų prie bylos*. Taip pat, kai norima pakeisti kaltinimą, *pašalinti kaltinamojo atsakomybę sunkinančią aplinkybę*, sakoma *išjungti iš kaltinimo*.

Pasikeitus baudžiamojo proceso kodeksui, pasikeitė ir dalis terminų, tačiau senesnieji iki šiol tebevartojami. Anksčiau asmuo buvo *teisiamas*, vadinamas *teisiamuoju*, o dabar jis yra *kaltinamas* ir vadinamas *kaltinamuoju*. Taip pat dabartiniame LR BPK įtvirtintas *atstovas pagal įstatymą*, kurį teisininkai vartoja retai, dažniau galima išgirsti senąjį terminą *įstatyminis atstovas*. Nuosprendžiuose, protokoluose rašomi tinkami terminai, tačiau teisininkai vartoja jiems įprastus atitikmenis ne tik privačiai kalbėdami, bet ir posėdžių metu.

Kalbininkams neretai užkliūna ir kitos teisininkams įprastos formuluotės, pvz. Aldona Paulauskienė taiso žodžių junginį *pripažinti kaltu* į *pripažinti kaltą* (Paulauskienė, 2004:23). Tačiau BPK 307 str. žodis *kaltas* šiame junginyje pavartotas įnagininko linksniu. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos internetiniame puslapyje (www.vlkk.lt) taip pat nurodyta, kad „veiksmažodis *pripažinti*, kaip ir veiksmažodžiai *vadinti* ar *laikyti*, vartojamas su visų kalbos dalių nagininku: *pripažino mokytoju, pripažino kaltu, pripažino nedarbingu*.“ Teisininkai vadovaujasi kodeksuose įtvirtintais žodžių junginiais.

Dėl tikslumo ir oficialumo teisinėje kalboje dažnai nepaisoma glaustumo, pvz., kaltinimas gana dažnai rašomas vienu sakiniu, bet tas sakinyš gali užimti puslapį ar daugiau. Norima pasakyti labai daug, tačiau būna prigrūsta padalyvinių ir pusdalyvinių aplinkybių, nurodoma, kas su kuo kur ką darė, kiek kartų, koku būdu ir pan., gali būti medicininių terminų, todėl sunku suvokti tokio sakinio turinį:

Be to, ikiteisminio tyrimo metu L. P. buvo kaltinamas tuo, kad jis padarė sunkų sveikatos sutrikdymą dėl savanaudiškų paskatų, o būtent, 2007 m. rugsėjo 10 d. apie 22 val., būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, (duomenys neskelbtini), veikdamas bendrininkų grupėje kartu su S. Ž., tyčia, dėl savanaudiškų paskatų, V. M. turto pagrobimo metu, S. Ž. sudavus ne mažiau 5 kartų kumščiu į galvos sritį, tampė už rūbų ir stumdė V. M., po to, V. M. nugriuvus ant žemės, kartu su S. Ž. spyrė ne mažiau 20 kartų į įvairias kūno vietas, po to S. Ž. atsisėdus V. M. ant krūtinės ir kumščiu sudavus V. M. ne mažiau 5 kartų į dešinę smilkinį ir ne mažiau 5 kartų į veido sritį, tuo padarydamas nukentėjusiajam V. M. išpaustinį kaktikaulio lūžį dešinėje pusėje, galvos smegenų sukretimą muštinę žaizdą dešinėje kaktos pusėje, abiejų akių obuolių sumušimą su kraujosruvomis vokuose ir junginėse, odos nubrozdinimus krūtinėje ir pilve, kas sukėlė nukentėjusiajam V. M. sunkų sveikatos sutrikdymą. (50)

Teisininkai, kaip ir kiti dalykinės kalbos vartotojai, kalba savo dalykine kalba. Žargonybės, kurių yra kitų proceso dalyvių kalbose, viešoms teisininkų kalboms nėra būdingos. Tačiau teisininkai, „siekdami kuo tiksliau apibūdinti įvykio aplinkybes arba charakterizuoti kaltinamąjį ar teisiamąjį, turi gerai suvokti žargono žodžius ir jų prasmes“ (Koženiauskienė, 2004a: 104).

Reikėtų patikslinti, kad šiuo metu vartojama sąvoka *kaltinamasis*, jis pakeitė ankstesnį terminą *teisiamasis*, o R. Koženiauskienė skiria šiuos du žodžius kaip turinčius atskirą reikšmę.

Žinoma, kad teisininko kalboje negali būti neaiškumų, „leidžiančių abejoti sakomų minčių ir išvadų tikrumu“ (Valstybinių kaltintojų kalbos teisminiuose ginčuose, 1994: 2).

Beveik visa teisės terminija yra tarptautinė. Tarptautiniai žodžiai atrodo neutralesni, nėra emocingi.

Teisės kalboje gausu tarptautinių žodžių, iš lotynų ir graikų kalbų kilusių terminų (Koženiauskienė, 2004b:189). Vartojami ne tik teisiniai terminai:

jo dispozicijoje automobilio nebuvo (25);

susidarė grandininė reakcija (24);

teismo prerogatyva (20).

Vengiant tarptautinių žodžių pertekliaus, siūloma teisinius terminus pakeisti atitikmenimis, pvz. Pranas Kniūkšta siūlo tarptautinį terminą *ekstradicija* pakeisti *nusikaltėlių išdavimu* (Kniūkšta, 1994:4). Tai nebūtų visai tinkamas atitikmuo, nes žodis *nusikaltėlis* nėra terminas, jis priklauso bendrinei kalbai. Ekstradicija yra taikoma ne vien nuteistiesiems, bet ir įtariamiesiems bei kaltinamiesiems. Ikiteisminio tyrimo metu, kai žmogui pareiškiamas įtarimas, jis vadinamas įtariamuoju, o suformulavus kaltinimą, byla perduodama į teismą, tada to asmens statusas keičiasi, jis tampa kaltinamuoju. Kol byla neišnagrinėta, kol paskelbtas nuosprendis neįsiteisėjo, negalima sakyti, kad kaltinamas žmogus yra nusikaltėlis. Be to, kaltinamas žmogus teismo gali būti ir išteisintas, ne tik nuteistas.

3. 1. SAKY TINĖS KALBOS KEITIMAS PROTOKOLE

Posėdžio protokolui, kaip ir visiems dokumentams, svarbu ne tik forma, bet ir turinio išdėstymas, rašytinis pavidalas. Raštu užfiksuotas sakytinis turinys pašalina papildymus, pagražinimus ar net nesąmoningus iškraipymus. Raštas išsaugo pasakytą informaciją atsietą nuo nekalbinių sąvokų – gestų, mimikos ir kt.

Šnekamoji kalba nuo dalykinės skiriasi savo stiliumi. Rašant kalbą į protokolą, o po to į nuosprendį, ji keičiasi. Rolanas Bartas skiria tris stiliaus korekcijos tipus: rašytojas gali pakeisti, išmesti, išplėsti (Bartas, 1991:220). R. Bograndas (R. de Beaugrande) skiria keturis įprastinių pasakymų transponavimo, t. y. vadinamųjų stilistinių būdų (figūrų) sudartymo tipus (nurod. iš Župerka, 1980:4): elementų pakeitimą (substituciją), elementų vietos keitimą (permutaciją, inversiją), sutrumpinimą (redukciją), pridėjimą (adityvumą). Visi šie tipai vartojami, rašant asmenų kalbas į protokolą, pavyzdžiui:

1. *nuteistojo atmesti skundą – Nuteistojo apeliacinį skundą atmesti* (13).
2. *palaikau J skundą / prašau sumažinti per pusę ieškinį – Gerbiama kolegija, palaikau savo ginamojo V. J. skundą ir prašau sumažinti civilinį ieškinį iki 2000 litų* (15).
3. *ponia teisėja, neturėjau pinigų – Aš neturėjau pinigų atvykti* (6).
4. *bendrinant tik trečdalį dadėjo – Subendrinant pridėta tik viena trečioji neatliktos baudmės* (18).

1 pavyzdyje prokuroro pasakymas yra pakeičiamas dviem tipais – vieno elemento vietos pakeitimu ir vieno elemento pridėjimu.

Advokato pasakymas 2 pavyzdyje taip pat keičiamas protokole dviem tipais – pridėjimo ir pakeitimo. Pridedamas yra kreipinys *gerbiama kolegija*, prie pavardės *J.* pridedamas pažyminys *savo ginamojo* ir vardas *V.*, bejungtukis sakinytis virsta jungtukiniu, o žodžių junginys *per pusę ieškinį* keičiamas *civilinį ieškinį iki 2000 litų*. Tai pridėjimas ir pakeitimas.

3 pavyzdyje sakinytis taip pat keičiamas iš karto dviem būdais – sutrumpinimu ir pailginimu. Numetamas kreipinys, pridedamas įvardis *aš* ir numanomas iš konteksto žodis *atvykti*.

4 pasakymas keičiamas pasitelkiant substituciją, adityvumą ir permutaciją –. Keičiamas netaisyklingas veiksmažodis *dadėjo* į neveikiamosios rūšies dalyvį *pridėta* ir šis perkeliamas į kitą vietą sakinyje, *bendrinant* keičiamas priešdėliniu *subendrinant*, *trečdalį* tikslinant pakeičiamas ir pailginamas *viena trečioji neatliktos baudmės*.

Šnekamosios kalbos pasakymai gali būti pakeisti įvairiai, tai priklauso nuo asmens, užrašąčio sakomus žodžius. Kaip matome, šiuose pavyzdžiuose sakytinės kalbos srautas

skirstomas į trumpus, aiškius sakinius. Neretai posėdžių sekretorės rašo ilgus sudėtinius sakinius, ir ne visada tie sakiniai būna aiškūs.

Kaip jau minėta, asmenų parodymai surašomi ir nuosprendžiuose. Posėdžių protokolai rašomi kompiuteriais, todėl reikalingos protokolų ištraukos dažnai tiesiog perkeliamos į nuosprendį, neištaisant klaidų, netrumpinant sakinių.

Žmonėms kalbant būdinga kreipti dėmesį į smulkmenas, neturinčias reikšmės nagrinėjant bylą, kartotis:

Nusipirkom namą, už Jonišio trisdešimt du kilometrai, sodybą...nusipirkom didelį ūkį, nu, fazendą...didelė sodyba... (2)

Apimtas pavydo jausmo...buvo toksai užjėjęs, skaitėt bylą, užėjo pavydo jausmas... (2)

Juk teismui nesvarbu, ar ta sodyba už 32 kilometrų nuo Jonišio, ar už 20, ir nesvarbu, kiek kartų pakartoti žodžiai apie susitaikymą ar žalos atlyginimą, užtenka tai tik paminėti protokole. Žmonės kartojasi teisme ir norėdami įtikinti teisimą savo žodžių teisingumu, norėdami būti tikri, kad adresatas, t. y. teisėjas suprato jų mintis. Kaip jau minėta, baigiamosios kalbos sakomos nepertraukiant, ir adresantas nesulaukia adresato reakcijos – paskatinimo, pritarimo, išreikšto žodžiais ar gestais.

Parodymai užrašomi pagal apklausiamųjų žodžius, tačiau teismo sprendime jie dažnai perrašomi trumpinant, paliekami tik esminiai momentai. Trumpinamas ne sakiny, o visas tekstas. Taip pat tekste vartojami ir kiti stiliumo korekcijos tipai.

Gynėjui užmiršus pasisakyti dėl prokuratūros apeliacinio skundo, pridedamas visas sakiny *Prašau prokuratūros skundą atmesti (15)*. Tai savaime suprantama, juk prokuratūra skundu siekia pagriežtinti nuteistojo padėtį, o advokato pareiga – nuteistą ginti.

Matyti, kad vartojami visi stiliumo korekcijos tipai. Dažnai perdarant vieną sakinį ar visą tekstą vartojamas ne vienas, o iš karto keli tipai.

Tačiau dažnai būna ir taip, kad paliekami kalbančiojo pavartoti žodžiai, nes dėl menko išsilavinimo, asmenybės degradavimo nuo alkoholio vartojimo, kitų aplinkybių apklausiamieji asmenys nežino bendrinės kalbos atitikmenų:

Teisėja: pasakykit, ar su semtuvėliu mušė?

Liudytoja: pas mus tokių daiktų nėra. Viskas, ką turim, yra spintelėse sudėliota.

Advokatas: tai ar su šiupeliuku mušė?

Liudytoja: aaa, su šiupeliuku mušė (33).

Aišku, kad apklausiamajai nežinomas žodis *semtuvėlis*. Jei į protokolą būtų įrašytas bendrinės kalbos žodis, tai būtų dingstis panaikinti nuosprendį, nes apskundus nuosprendį ir

apklausiant tą pačią moterį dar kartą apeliacinės instancijos teisme, būtų aišku, kad ji negalėjo vartoti tokių žodžių, o protokolas surašytas neteisingai.

Šnekamojoje kalboje nemažai gestų, mimikos, rodymo vietoje sakymo, pvz. paklausus, kokio ilgio buvo peilis, rodoma pirštais, priduriant: *va tokio*, arba paklausus apie atstumą, sakoma: *kaip nuo čia iki ten*, rodant atskaitos objektus. Taip pat paklausus, kaip nukentėjusysis laikė kirvį, kaltinamasis rodo savo gestais:

Kaltinamasis A. M. rodo, kaip F. O. laikė kirvį.

Kaltinamasis A. M. į teisėjos kl.:

Taip, jis kirvį laikę sulenkte rankoje, galvos lygyje (82).

Teisėja nusako žodžiais tai, ką kaltinamasis parodė, o kaltinamasis tai patvirtina. Kaip matome, kaltinamojo žodžiai užrašyti taip, kaip sakė teisėja. Protokole neužrašinėjami klausimai, o tik atsakymai. Tačiau gana dažnai užduodami klausimai, į kuriuos atsakoma: *taip; ne; nežinau; nepamenu*, tada užrašomas klausimas, kuris suformuluojamas kaip atsakymas. Teisėja paklausė, liudytojas atsakė trumpu *ne*, po to patikslino *nepamenu*:

Teisėja: negalite nei patvirtinti / nei paneigti / kad sulaikytas vaikinys yra kaltinamasis /

Liudytojas: taip / nepamenu (29)

Kadangi liudytojas patvirtino teisėjos žodžius, protokole užrašoma:

Negaliu patvirtinti ar paneigti, kad sulaikytas vaikinys yra kaltinamasis, nepamenu.

Šiuo metu gana dažnai protokolai iš karto rašomi į kompiuterį, todėl rečiausiai pasitaikantis stiliaus korekcijos tipas – žodžių tvarkos keitimas sakinyje. Anksčiau protokolas būdavo perrašomas, tada iš karto prieš perrašant būdavo formuluojamas sakinyje, pakeičiama žodžių tvarka.

Šiuo metu užrašytas protokolas pataisomas – pašalinamos spausdinimo klaidos, jis papildomas, vieni žodžiai pakeičiami kitais, panaikinami nereikalingi, pasikartojantys žodžiai, kai kada jie iš karto nerašomi, pvz., *na, taigi* ir *pan*. Žodžių tvarka lietuvių kalboje nėra griežta, todėl neretai paliekama tokia, kokią pasako kalbėtojas.

Dažniausiai keičiami žodžiai – įvardžiai keičiami arba papildomi vardažodžiais:

Ji jau teisme – Byla jau perduota į teismą (1).

...labiau tikėtina ta kita – ...labiau tikėtinas šis aiškinimas (27).

Stengiamasi nepalikti pasakymų su perkeltine prasme, kurie ne visada yra aiškūs ar logiški:

R po truputį slenka – P. R. Vairuojamas automobilis „Audi 100 Avanti“ po truputį slenka.

R automobilis kaltas – P. R. Kaltas (24).

Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad protokole stengiamasi užrašyti ne tik pavardę, bet ir žmogaus vardą ar bent jo pirmą raidę.

Taip pat keičiami netinkamai pavartoti terminai:

Prašau panaikinti šią bausmę – Prašau panaikinti suėmimą (10).

Suėmimas nėra bausmė, tai – kardomoji priemonė.

Sakytinėje kalboje data, skaičiai sakomi įvairiai, o užrašoma skaitmenimis:

o aštuntų metų nol septinto nol trečio nuosprendį palikti galioti – o 2008-07-03 nuosprendį palikti galioti (19).

jo ūgis buvo apie metras septyniasdešimt penkis / metrą aštuoniasdešimt – Jo ūgis buvo apie 175–180... (29).

Neretai protokole paliekama dviprasmybių, nelogiškų sakinių:

Butelį degtinės iš manęs iš tikrųjų pavogė, tačiau rašant pareiškimą policijai aš jo nepasigedau. Tačiau dabar dėl butelio degtinės civilinio ieškinio aš nereiškiu (59).

Pasakymas rašant pareiškimą policijai aš jo nepasigedau turėtų būti pakeistas. Reikia pakeisti tarinio konstrukciją, nes nepasigedau rodo, kad veiksmas vyko tuo pat metu, kai buvo rašomas pareiškimas. Padalyvis pavartotas klaidingai, jei ir pagrindinį, ir šalutinį veiksmą atlieka tas pats veikėjas. Padalyvis turėtų būti pakeistas pusdalyviu rašydamas...dar nebuvo pasigedęs arba aplinkybė pakeista šalutiniu prijungiamuoju sakiniu kai rašiau...dar nebuvo pasigedęs.

Antrajame sakinyje nereikalingas tačiau. Šis sakinys skambėtų taisyklingiau, jei būtų sukeista žodžių tvarka sakinyje: Aš nereiškiu civilinio ieškinio dėl butelio degtinės.

Taip pat nėra priešpriešos, nereikalingas jungtukas tačiau šiame sakinyje:

Su S. A. mes tą vakarą išgėrėme pusę litro degtinės, tačiau užkandos mes savo turėjome (57).

*Būtų galima suskaldyti pasakymą į du atskirus sakinius. Antrojo sakinio žodžių tvarka būtų taisyklingesnė, jei pirmasis žodis būtų veiksnys, po to tarinys ir papildinys, pažyminys savo turėtų būti prieš pažymimąjį žodį užkandos: *Mes turėjome savo užkandos*.*

Nereikalingas jungtukas bet sakinyje

Kitų daiktų neėmėm, bet daiktų buvo daug.

Buvo galima parašyti du savarankiškus sakinius:

Kitų daiktų neėmėm. Daiktų buvo daug.

Netinkamai pavartoti įvardžiai ir vardažodžiai šiuose sakiniuose:

Išgėrus degtinę A. A. išėjo į namus. Tačiau, kad A. A. dar eis vogti, jis mums nesakė (58).

*Įvardis jis lyg ir nurodo, kad kažkas trečias nesakė apie A. A. planus. Antrąjį sakinį buvo galima užrašyti taip: *Jis mums nesakė, kad eis vogti*. Iš pirmojo sakinio būtų aiški tema – veikėjas yra A. A.*

*Pasakymo *Alkoholis manęs tą vakarą nebuvo taip paveikęs, kad aš būčiau užmigusi* (59) prijungiamajame sakinyje nereikalingas įvardis aš, tačiau labiausiai krinta į akis pagrindinis*

sakinys, kuris labai gremėzdiškas, aišku, kad tai ne liudytojos žodžiai, o atsakyme pakartotas advokato klausimas.

Per daug sudėtingai skamba ir pasakymas *mano vairuojamos technikos dalis* (54) būtų galima pasakyti paprasčiau – *traktoriaus dalis*.

Žodis *giesmininkas* pasakymui *ar giesmininkams reikia 500 litų* suteikia dviprasmybę. Kalbama apie *giedotojus*, liaudiškai vadinamus *giedorius*. Žodis *giesmininkas* dažniau sakomas kalbant apie paukščius.

Protokole palikta perkeltinė reikšmė:

Po kelių dienų susirašinėjimo aš važiauvau į Šiaulių rajoną į mamos kapines ir apie tai pranešiau A. J. (55).

Pasakymas *mamos kapinės* nurodo priklausomybę, skamba, lyg *kapinės* priklausytų *mamai*. Reikėtų ištaisyti, vienas iš variantų būtų – *aš važiauvau į kapines prie mamos kapo*.

Dviprasmybė atsiranda dėl skyrybos ženklų trūkumo tekste:

Tačiau netrukus grįžęs V. A. papasakojo, kad A. A. grįžo su vogtais daiktais ir padavė man pavogtą gražtą (60).

Mačiau rinkiu, puodu, garsiakalbių nemačiau (62).

25 sakinyje iš teksto matyti, kad *V. A* padavė gražtą, bet nėra kablelio prieš *ir*, todėl atrodo, kad veiksmažodžiai *grįžo* bei *padavė* yra vienas ar du tariniai, o veiksnys – *A. A.*, kuris perdavė liudytojui gražtą.

Pavyzdyje neaišku, ar apklausiamas asmuo matė *puodus*, ar jų nematė. *Mačiau – nemačiau* yra antonimai, todėl prieš daiktus, kurių nematė, t. y. *puodus* ar *garsiakalbius*, turėtų būti jungtukas *o* ar *bet*. Buvo galima parašyti ir taip:

1. *Mačiau rinkiu, nemačiau puodu, garsiakalbių.*
2. *Mačiau rinkiu, puodu, nemačiau garsiakalbių.*

Trūksta aiškumo sakinyje *Aš gavau civilinius ieškinius*. Iš konteksto būtų galima suprasti, kad kalbama apie pareiškimus dėl civilinių ieškinių priteisimo, tačiau negalima atmesti ir kitos reikšmės – kad kalbėtojui buvo sumokėti pinigai už pareikštus civilinius ieškinius.

Praleistas prielinksnis sakinyje *aš su G. K. V kaimeėjom negyvenamąjį namą*. Neaišku, arėjo *į*, ar *pro negyvenamąjį namą* (61).

Sakytiniame tekste loginė pauzė išskaido sakinį į prasmines dalis, aišku, ką adresantas nori pasakyti, netaisyklingai užrašius sakinį, nesudėjus skyrybos ženklų, gali pasikeisti sakinio prasmė:

Paėmęs karutį iš namų balionų paimtiėjau vienas, K. nėjo (63).

Skaitant galima padaryti pauzę vienoje ar kitoje vietoje, tada neteisingai būtų suprasta adresanto mintis:

Paėmęs karutį iš namų / balionų paimti ėjau vienas / K. nėjo

Paėmęs karutį / iš namų balionų paimti ėjau vienas / K. nėjo.

Reikėtų pakeisti žodžių tvarką sakinyje arba padėti kablelį, atskiriant dalyvinę aplinkybę, nes neaišku, ar *karutį paėmė iš namų*, ar *balionų ėjo imti iš namų*.

Klausimus liudytojui gali užduoti ir kaltinamasis, ir prokuroras, ir kiti asmenys, tačiau liudytojas parodymus duoda teismui, o ne tam, kuris klausia, todėl atsakymas *Įsitikinusi, kad tai buvot jūs ir pavogėt mano telefoną*, turėtų būti protokole užrašytas kitaip. Be to, liudytoja įsitikinusi dviem dalykais, todėl reikėtų pakartoti jungtuką *kad* ir įvardį *jis* prieš tarinį *pavogė*:

Įsitikinusi, kad tai buvo jis (kaltinamasis) ir kad jis pavogė mano telefoną (64).

Kaip jau sakyta, dabar protokolai rašomi kompiuteriu, aiškiai matyti kompiuterinio raštingumo klaidos. Neskiriamas brūkšnys nuo brūkšnelio, nepaliekami tarpai po skyrybos ženklų arba paliekami prieš, skyrybos ženklai visiškai nepadedami, nesilaikoma paraštės:

Teisėjas pasiūlo tokią įrodymų tyrimo tvarką- apklausti kaltinamuosius, nukentėjusiąją ir civilinę ieškovę , ištirti bylos medžiagą

Kiti proceso dalyviai prieštaravimų nepareiškė

Teismas nutarė apklausti kaltinamuosius, nukentėjusiąją ir civilinę ieškovę , ištirti bylos medžiagą.

Kaltinamiesiems išaiškinama teisės, numatytos LR BPK 272 str.

Teisės suprato (54).

Trijuose sakiniuose pabaigoje nėra taško, kablelis kai kur išskiriamas tarpais iš abiejų pusių, neveikiamosios rūšies dalyvis nesuderintas su daiktavardžiu, *teisės ne išaiškinama*, jos turi būti *išaiškinamos*. Parašytas trumpas brūkšnelis vietoje ilgo, prieš jį nėra tarpo. Be to, dokumentuose rekomenduojama vartoti esamąjį laiką, nes protokolas rašomas iš karto, fiksuojamas dabarties veiksmas. Keliuose sakiniuose taip ir yra, tačiau kituose pavartotas būtasis kartinis laikas: *nepareiškė, nutarė, suprato*. Kaip jau sakyta, teisėjas nėra laikomas proceso dalyviu, todėl nereikia įvardžio *kiti* antrajam sakinyje, nebent kuris proceso dalyvis būtų prieštaravęs, pasiūlęs kitą apklausos tvarką, o *kiti* sutiktų su teisėju. Paskutiniame sakinyje reikėtų veiksnio *Kaltinamieji* ir nurodyti jų vardus, pavardes arba parašyti *Visi kaltinamieji*, jei kalbama apie daugiau nei du žmones.

Gana dažnai protokoluose pavardė keliama į kitą eilutę, paliekant pirmojoje eilutėje vieną vardo raidę, taip pat iškraipomos byloje figūruojančių asmenų pavardės, sukeičiamos raidės žodyje.

Šnekėdami žmonės paprastai įvardija asmenis vardais ar pavardėmis. Rašant protokolą, reikėtų nurodyti prie pavardės vardą ar pirmą vardo raidę, ypač tada, kai byloje figūruoja keli asmenys tuo pačiu vardu ar pavarde. Kai kurios sekretorės nurodo tik vardą ar pavardę, t. y. nepatikslina apklausiamo asmens pasakojimo:

Už vairo sėdėjo K. (pavardė). K. (pavardė) norėjo važiuoti pas mergų, o V. (pavardė) nenorėjo. (49)

Sekretorė protokole paliko tuos pačius žodžius, kurie buvo sakyti kaltinamojo. Pasakymas *Pas mergų* kitose apklausos vietose skamba kitaip: *pas mergas, prie mergų*. Į kabutes neimama žargonybė *saliarka*.

Protokolas yra dokumentas, jo kalba turėtų būti taisyklinga. Rašant į protokolą svetimžodžius, žargonybes, necenzūrinius žodžius reiktų išskirti kabutėmis. Šnekamojoje kalboje dažnai nukandamos žodžių galūnės, tai nėra šnekamosios kalbos normos pažeidimas, tačiau protokole reiktų vartoti žodžius su jų pilnomis galūnėmis:

Balionus nuvežėme į K. kiemą, palikome juos ir nuėjome į alaus barą (62).

Neretai protokole užrašoma tai, kas yra žinoma iš bylos medžiagos, pvz., įtariamasis skunde nurodė, kad buvo apsistojęs vienuolyno namuose, tačiau savo kalboje posėdžio metu to neminėjo, tik užsiminė: *liepiau tam broliui skambinti (1)*. Žodis *brolis* nurodo giminystės ryšį, o iš tiesų kalbama apie vienuolį, todėl protokole patikslinama: *Iki sulaikymo gyvenau vienuolyne*. Be to, įtariamasis sako, kad jis liepė skambinti, taip pat neužsimena, kur skambinti – užrašoma *į policiją*. Protokole įsakymas *liepiau* pakeičiama švelnesniu *paprašiau*, nes aišku, kad įtariamasis vienuoliui nieko negalėjo liepti padaryti.

Geriau jau rašytinis – šis pasakymas pašaliniam asmeniui būtų nesuprantamas, o posėdžio metu visiems aišku, kad kalbama apie kardomąją priemonę, todėl tai ir užrašoma protokole:

Geriau būtų skirta kita kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti (1).

Taip pat skunde įtariamasis nurodo, kad bijo bendrininko. Posėdžio metu jis nesuformuoja aiškaus sakinio: *prašau mane sodinti ten, kad nieko nebūtų*. Protokole užrašoma konkrečiai:

Pareigūnų prašau mane sodinti į kamerą, kurioje nieko man neatsitiktų (1).

Pasakymas *prašau sušvelninti* protokole sukonkretinamas: *prašau sušvelninti bausmę*. Taip pat neretai būna, kad užrašomas sakinytis tik iš turinio primena pasakytąjį:

Gerbiamas teisme, aš tikrai nesijaučiu ant tiek nusikaltęs, kad man tiek skirti (3)

Nuteistasis aiškina, kad jį per griežtai nuteisė, o į protokolą tas pats turinys užrašomas kitaip:

Gerbiamas teisme, manau, kad man skirta per griežta bausmė.

Neretai būna taip, kad iš sakininės kalbos srauto išskiriami taisyklingi trumpi pasakymai ir jie paliekami protokole:

Buvau bedarbis – buvau bedarbis (4).

Žmonės stengiasi teisme kalbėti taisyklingai, tačiau jiems dažnai išsprūsta žargonybės, svetimybės. Protokole neretai tokie žodžiai pakeičiamas atitinkamais bendrinės kalbos žodžiais: pasakyme *tas mano padielnikas slapstosi* žargonizmas *padielnikas* pakeistas žodžiu *bendras* (bendrininkas), kadangi pats įtariamasis savo kalboje jau vartojo šį žodį.

Į protokolą nerašomi įvairūs įterpiniai *nu* (8), *sakau* (11) ir kt.

4. TEISINIO PROCESO SAKY TINĖ IR RAŠY TINĖ KALBA

Kalba gali būti reiškiamą ir garsais, ir grafiniais ženklais. Sakytinė kalba gali būti tiek buitinė šnekamoji kalba, tiek oficiali vieša kalba. Dabar „rašytinė ir sakytinė kalba tarsi baigia apeiti raidos ciklą: raštas, atsiradęs kaip sakytinės kalbos atspindys, vėliau išsirutuliojo į atskirą ir autonomišką kalbos atmainą, o dabar vėl vis dažniau fiksuoja sakytinę kalbą“ (Nauckūnaitė, 2003:79). Rašytinė kalba išsidėsto erdvėje, o sakytinė kalba skamba laike.

Niekam nekyla abejonių, kad sakytinė kalba skiriasi nuo rašytinės. Leonardas Bloomfieldas manė, kad „rašymas nėra kalba, o tik tam tikras kalbos registravimas“ (Savickienė, 2005:59). Sakytinė kalba yra pirminė, ją žmogus pirmiausia pradeda vartoti, o rašytinei kalbai išmokti reikia ne vienu metų.

Žmogus šneka, neskirstydamas kalbos srauto į sakinius, nededa taškų, kablelių. Tik iš pauzių galima spręsti, kur baigiasi viena mintis, intonacija nurodo, kada adresantas pabrėžia vieną ar kitą mintį, kada iškelia klausimą. Sakytinei kalbai būdingi įvairūs intarpai, pauzės.

Rašytinėje kalboje tai signalizuoja skyrybos ženklai – taškai, daugtaškiai, klaustukai ir kt.

Vienas iš kriterijų, skiriantis šias dvi kalbos rūšis, yra sakinio / pasakymo ilgumas ir struktūra. Užrašytas sakytinis tekstas nėra rišlus, jį sunku skaityti, šokinėjama nuo vienos minties prie kitos, grįžtama prie to, kas jau pasakyta. Pasakymas prasideda vienaip, o užsibaigia kitaip, kartais žodžiai nėra derinami vienas su kitu linksniu, gimine.

Pasak Zitos Nauckūnaitės, yra trys pagrindiniai sakytinės ir rašytinės raiškos skyrimo principai: teksto struktūra, sąvokinės leksikos tankis ir gramatinis kondensavimas (Nauckūnaitė, 2003:81).

Rašytinis tekstas yra glaustas, siekiama perteikti kuo didesnę informacijos kiekį kuo taupiau, jam būdingas didelis *sąvokinės leksikos tankis*. Sakytinės kalbos sąvokinės leksikos tankį suskaido įvairūs įterpiniai, pasikartojimai, pasitaisymai.

Nustatyta, kad sakytiniame tekste vienas sintaksinis kondensatorius (padalyvis, pusdalyvis, dalyvis, bendratis, daiktavardis) tenka maždaug dvidešimčiai sakinių, o rašytiniame tekste kondensatorių yra daugiau nei sakinių, tai rašytinės raiškos bruožas.

Prijungiamieji sakiniai nėra šnekamojo stiliaus konstrukcija, palyginti su sujungiamaisiais, ypač bejungtukiais (Župerka, 1995:45).

Pasak Juozo Pikčilingio, tikroji kalbos būseną yra šnekėjimas, ne rašymas (Pikčilingis, 1971, I, 154). Sakytinei kalbai labai svarbu, kaip kalbama. Žodžiui ir minčiai daug reiškia balsas, intonacija. Ji gali išreikšti liūdesį, džiaugsmą, viltį, kitus jausmų atspalvius.

Regina Koženiauskienė nurodo, kad kalbėjimo aktui svarbus individualusis oratoriaus stilius – balso, tarsenos, intonacijos, laikysenos, gestų, mimikos ypatumai (Koženiauskienė, 2001, 349), pauzė sudeda akcentus, palaiko klausytojų dėmesį. Visa tai sunku išreikšti raštu. Kartais nekalbiniai veiksniai prieštarauja pasakymui. *Taip* gali būti pasakyta tokiu tonu, kuris reiškia abejojimą ar neigimą.

4.1. NE TEISININKŲ KALBA

Kalboje labai svarbus kontekstas. Žmonės dažnai kalba apie tai, kas, jų manymu, žinoma kitiems, todėl nesistengia pasakyti visos informacijos, daug nutylima. Eidami į posėdį paprastai visi proceso dalyviai būna susipažinę su tos bylos medžiaga. Be to, teisiemojo posėdžio pradžioje prokuroras perskaito kaltinamojo akto esmę, o apeliaciniame procese kolegijos pirmininkas primena nuosprendžio ir apeliacinių skundų motyvus.

Proceso dalyviai kalbėdami daro nemažai klaidų. Vartojamos žargonybės, tarmybės, kitos leksikos klaidos:

Eina ant nesoznankės (1) – pažodžiui išvertus į lietuvių kalbą skambėtų *eina ant neprisipažinimo*, tačiau prielinksnis *ant* nevartotinas tikslui ar paskirčiai reikšti, todėl visa konstrukcija keičiama *sakė, kad neprisipažins*. Tei leksikos ir sintaksės klaidos.

Nebuvo visai kūdas / tik kūdesnis (71) – iš rusų kalbos atėjęs ir plačiai paplitęs šnekamojoje kalboje žodis, kaip ir *chitras: Jis chitrai pašnekėjo* (72).

Toksai, ašai (2) – tarmybė, keičiama į *toks, aš*. *Kuom* – tarminė *kuo* forma.

Nu – tarmybė, turėtų būti *na*. Į protokolą dažniausiai nerašoma.

Fazendą (2) – žargonybė, atėjusi iš Lotynų Amerikos serialų. Asmuo vartojo ir žodį *sodyba*, todėl protokole užrašomas būtent šis žodis.

Neužilgo (12) – išversta iš rusų kalbos (nezadolgo), protokole keičiama į *netrukus*.

Beisbolka (29), *buferio* (11) – svetimybės.

Vartojamas kalinių žargonas, tačiau posėdžio metu stengiamasi jo nesakyti, nebent reikia pakartoti, kas sakyta anksčiau ir žinoma iš bylos medžiagos, tada komentuojama, nurodant, kad tai nenorminis žodis:

Kalbu apie grūzinimą / tai šlykštus kalinių žargonas / man tai nepriimtina / reiškia / kad daro spaudimą / vežioja jį (71).

Jei anksčiau didžioji dalis svetimybių ateidavo į kalbą iš rytų, tai šiuo metu atsiranda naujų angliškų, vokiškų svetimybių:

Su vokiškais brifais (= automobilių registracijos liudijimais) *dirbu nuo devyniasdešimt šeštu metu* (78).

Trumpinamos žodžių galūnės, netinkamai vartojami priešdėliai, žodžių formos:

Medicinos išlaidom (4) – sutrumpinta įnagininko galūnė.

Po įvykiaus, dėl to įvykiaus, smūgiaus (11) – linksniuojama pagal kitą linksniuotę.

Labai sugyventinė pergyveno (2) – turėtų būti *išgyveno*.

Sūnui dvidešimt du (9) – turėtų būti *dveji*, protokole užrašoma skaičiumi 22.

Du tūkstantis šeštais (12) – turi būti *du tūkstančiai šeštais*.

Davesti (2) – pavartotas priešdėlis *da-*, nors dar yra „abejonių, ar tai ne slavų ir baltų bendrybė, bet daugelis kalbininkų *da-* laiko slavišku ir lietuvių kalboje nevartotinu“ (Šukys, 2006:67). Šiame žodžyje turėtų būti pakeičiamas priešdėliu *pri-* : *privesti*.

Taip pat netaisyklingai vartojami prielinksniai, jungtukai ir kt

Aš tikrai nesijaučiu ant tiek nusikaltęs (3)– *ant tiek* yra „netaisyklingas pastovus žodžių junginys“ (Jonas 1978:21), prielinksnis *ant* nevartotinas, turėtų būti *ties* *nusikaltęs*.

Kad sustoti, kad kilti avarijai (27), *kad man tiek skirti* (3)– bendratis su jungtuku *kad* nevartojama.

Dažnai netinkamai vartojamas prielinksnis *ant*:

Jai koja ant gipso (= sugipsuota) (79)

Yra įvairių intarpų: *nu* (2), *garbės žodis / sakau* (6), *tai va* (12).

Daug pasitaikymų, patikslinimų pradedama sakyti vienaip, o po to sakoma kitaip:

1. *Kai atsitrenkė E / ten audi a keturi*;

2. *ant mano galo / buferio*;

3. *buvau / dar buvo atstumas* (11).

Pirmajame pavyzdyje pataisyta, kad atsitrenkė ne žmogus (E), o jo automobilis, nurodoma jo markė. Antrajame pavyzdyje patikslinta, pavartojama tarp automobilistų paplitusi žargonybė. Trečiajame pavyzdyje matyti, kad buvo pradėta sakyti pirmuoju asmeniu, po to pakeista į trečiąjį.

Yra pasikartojimų:

Aš esu taikus žmogus / klausykit / aš esu taikus žmogus (2).

Būdingi trumpi, nepilni sakiniai, šokinėjama nuo vienos minties prie kitos:

1. *Turėsiu darbą / žada / tikrai atvažiuosiu / ir sugyventinei uždirbsiu pinigų* (6);

2. *supratau / pasimokiau* (7).

Pirmajam adresantui pinigai labai susiję su galėjimu atvažiuoti, tačiau adresatas to gali nesuprasti. Antrasis adresantas nenurodo, ką jis *suprato* ir ko *pasimokė*. Iš konteksto galima spręsti, kad kalbama apie nusikaltimą, jog suprato, kad blogai pasielgė ir daugiau taip nebedarys.

Žmonės pasakodami apie įvykius, stengiasi laikytis įvykių sekos, todėl dažnai kartoja pasakymus *po to, paskui, tada*:

Ir tada K pradėjo sakyti, kad atiduotų pinigus už dizelį. Ir tada aš išlaipinau K, todėl kad V norėjo atiduoti mašiną...Tada sudaviau ir tempiau lauk. Ir tada išlipo V. (54)

Kai kurie asmenys apie įvykius pasakoja labai ekspresyviai, vartoja daug sinonimų, jų kalba emocionali, gyva, pvz., pasakojant apie muštynes viena liudytoja įprastam teisininkų pasakymui *sudavė smūgius* rado nemažai sinonimų: *muša, daužė, trenkė, spardė, tvatino, skalbė, talžė, net*

dirbo, kuris kontekste įgijo mušimo reikšmę. Prie pastarojo veiksmažodžio ji pridėjorieveiksmį *nuoširdžiai*, kuris tinka prie žodžio dirbti, bet nedera prie mušimo, šie žodžiai sustiprina pasakojimo vaizdą:

Daužė į galvą, pilvą, visur. Taip talžė...Vaikinukas gulėjo, vienas trenkė jam lazda, kitas spardė į galvą. Skalbė, mušė pasikeisdami. Daužė, tvatino. Nuoširdžiai dirbo (69).

Pasak Galinos Zolotovas, kalbėtojas, pasakodamas apie įvykius, vartoja dvejopą laiką: jis arba „įrengia stebėjimo punktą“ tame laike, kada vyko įvykiai ir pasakoja, lyg pasakojimas ir įvykis vyktų vienu metu, arba stebėjimo punktą įrengia praeityje ar ateityje, tada pasakoja apie įvykius būtuojų ar būsimuoju laiku (Zolotova, 1982:322).

Liudytoja būtent taip pasakoja apie įvykius, peršokdama nuo esamojo laiko prie būtojo kartinio ir vėl keisdama jį:

Vyras sako, kad kieme ant žolyno, ten po mūsų langais, trise muša vieną. Aš priėjau prie lango... Aš paskambinau į policiją, o vyras ėjo į lauką. Man sako, jau žino. Kažkas jau buvo pasakęs (69).

Žinoma, kad šnekamojoje kalboje nuolat būna vienokių ar kitokių madingų pasakymų. Visai neseniai labai dažnai į įvairius klausimus buvo įprasta atsakyti pasakymu *ką aš žinau?* Kaltinamasis iš inercijos į kaltintojo klausimą irgi atsako šiais žodžiais, nors netrukus pradeda atsakinėti visai kitaip:

tekiniai / ką aš žinau...galbūt ratlankiai ar tekiniai / ekstazy tabletės / (30).

Posėdžiuose dažnai prašoma paaiškinti vienus ar kitus žargoninius žodžius, nes turi būti tiksliai įvardyta, kas yra kas:

Amfetaminas vadinamas paprastai / milteliais / o narkotinės medžiagos iš aguonų / rūtos arba ruda kava (32).

Policijos pareigūnai, apklausiami teisme kaip liudytojai, dažnai vartoja įprastus teisininkams šampus, neveikiamosios rūšies dalyvius, jų kalba negyva, nevaizdinga:

buvo iškviesta pagalba / nes dirbau su porininke / apžiūros metu pas vaikiną rastas švirškstas su rudos spalvos turiniu / galimai narkotinėmis medžiagomis / ko pasėkoje jie buvo pristatyti į komisariatą / automobilis irgi nuvarytas į komisariato kiemą / (29).

Šnekamojoje kalboje šis pasakojimas galėtų skambėti taip:

iškvietėme pagalbą / nes dirbau su porininke / tikrindami pas vaikiną radome švirškstą su ruda skysčiu / gal narkotikais / todėl juos nuvežėme į komisariatą / automobilį (mašiną) irgi nuvarėme į komisariato kiemą.

Dažnai posėdžiuose dalyvauja ekspertai. Jie atsakinėja į klausimus arba komentuoja savo jau duotą ekspertizės išvadą papunkčiui, todėl jo kalboje yra daug spragų, jis nekartoja to, kas jau parašyta, tik papildo, paaiškina tai, kas jau surašyta:

tai patvirtina / kad pirmas atsitrenkė ketvirtas (27).

Iš jo pasakymo neaiški mintis, norint suprasti, kas yra pirmas, kas ketvirtas, reikia žinoti bylos medžiagą.

Ekspertai labai dažnai kalba atsargiai, retai būna kategoriški:

yra tikimybė; tikėtina / kategoriškai pasisakyti negalima / prie šių sąlygų labiau tikėtina ta kita; galėjo lūžti; gal netvirčiau laikėsi (27).

Jiems taip pat būdingos įvairios klaidos, pvz. *Prie šių sąlygų (27)*– prielinksnis klaidingai pavartotas nusakyti sąlygai, taisoma *šiomis sąlygomis*.

4. 2. TEISININKŲ KALBA POSĖDŽIUOSE

Baigiamosios kalbos – labai svarbi teismo proceso dalis, joms labiausiai ruošiasi gynėjai ir kaltintojai. Jų kalbos turi būti motyvuotos, įtikinamos, logiškos, aiškios. Teisininkai – viena iš nedaugelio specialybių, kuri reikalauja retorikos žinių. Ko gero, vienas pirmųjų apie iškalbą rašė Ciceronas, jis išdėstė ne tik teorines žinias, bet ir pastebėjimus iš jo paties praktikos. Pirmiausia jis pabrėžė kalbėtojo asmenį, nurodė, kad svarbu jo išvaizda, balsas, jis turi būti išsimokslinęs, turėti ne tik retorikos žinių, bet ir gerai išmanyti savo specialybės klausimus. Pasak jo, rengiant kalbą reikia sumaniai dėstyti bylos aplinkybes, įrodymus ir vertinimą. Jo paties pasakyta kalba „Už Sekstą Roscijų iš Amerijos“ yra viena pirmųjų Cicerono teisinių kalbų, „gindamas Sekstą Roscijų, nužudžiusį tėvą, Ciceronas pademonstravo oratoriaus talentą, teisininko kompetenciją, politiko įžvalgumą“ (Ulčėnaitė, 1997:10).

Retorika – mokslas, kuris buvo svarbus visais laikais, Lietuvoje jam daug dėmesio buvo skiriama ir anksčiau, pvz., B. Giedra 1932 m. išleido iškalbos vadovėlį „Retorika“, kurio viename skyriuje kalbama apie teisinę kalbą – „Teismo iškalbos savybės“ (p. 144–154). Kalbama ne tik apie teoriją, bet duodama ir praktinių patarimų, pvz., sakoma, kad kalbėtojas „turi išsiaiškinti sau tris klausimus:

1. Kas atsitiko ir kodėl atsitiko?
2. Kas reikia įrodyti teismo posėdininkams?
3. Kuo galima paveikti jų nutarimą?“ (Giedra, 1932:151)

R. Koženiausienė nurodo, kad retorikoje skiriamos trys pagrindinės teksto funkcijos: informacinė, apeliacinė, estetinė (Koženiausienė, 2001:51).

Teisinėse kalbose svarbios visos trys, tačiau į estetinę kreipiamasi mažiausiai dėmesio, nes teismas nesivadovauja emocijomis, remiamasi vien įrodymais ir įstatymais. Estetinė funkcija svarbesnė tose šalyse, kuriose yra prisiekusiųjų teismas, ten kaltinamųjų likimas sprendžiamas ne teisininkų, o bet kokių atsitiktinai parinktų žmonių.

Darbe surinkta keturiolika teisininkų kalbų pavyzdžių (13–26). Didžioji gynėjų kalbų dalis yra jų ginamųjų skundų, liudytojų parodymų, kitų įrodymų, nuosprendžių perpasakojimas:

1. *savo apeliaciniame skunde jis ginčija...* (18);
2. *...nuosprendis yra pagrįstas ir teisėtas / ten pasisakyta...*(19);
3. *belieka vadovautis eksperto pasakymu / kad R turėjo imtis priemonių...* (24).

Taip pat daug informavimo, t. y. objektyvaus pasakojimo apie įvykį:

1. *Tačiau pažiūrėkim visgi / kas nutiko / duodamas smūgis buteliu į galvą / po ko panaudojamas peilis* (13);

2. *organizuojant narkotinių medžiagų gabenimą per sieną T. nupirko mašiną P. vardu (25).*

Teisinių išsilavinimą turintys žmonės, taip pat specialistai, ekspertai dažnai kalba jiems įprastomis formuluotėmis, dalykiniu stiliumi, vartoja nemažai tarptautinių žodžių, o atsitiktinai atsidūrę teisme (liudytojai, nukentėjusieji) žmonės – šnekamąja kalba. Ilgiau padirbę teisinėje srityje, darbuotojai pradeda kartoti tas pačias klaidas, kaip ir teisininkai, ir priima tai kaip normą. Taip pat kodeksų, įstatymų posakiai yra kartojami pažodžiui, tad kalba tampa pernelyg sudėtinga, net ir neoficialioje aplinkoje kartais vartojama terminų. Ne pirmą kartą teisiami žmonės taip pat pradeda šnekėti standartiškai, vartoja kalboje teisinę terminiją, pvz., sako ar rašo ne *nusikaltau*, o *įvykdžiau nusikalstamą veiką*.

Didžioji dalis teisininkų kalbų būna paruoštos iš anksto, tad jos yra informatyvios, dalykiškai apibendrintos. Iš pradžių nurodoma dalyko esmė (1), po to išdėstomi argumentai (2) ir daroma išvada, nurodoma, ko prašoma (3):

1. *palaikau Joniškio rajono apylinkės prokuratūros apeliacinį skundą ir prašau jį patenkinti / V. R. teismas nepagrįstai pripažino lengvinančia aplinkybe / kad pripažino kaltę ir nuoširdžiai gailisi/ kaltę pripažino, bet gailėjimosi nėra / 2. iš bylos matyti / kad jis nelinkęs kritiškai vertinti savo elgesio / taip pat teismas nepagrįstai jo nepripažino recidyvistu / nemokėjo lėšų vaiko išlaikymui / jau anksčiau buvo teistas / darytina išvada/ kad būdamas teistas vėl padarė nusikaltimą / R. laikytinas recidyvistu / teismas nepagrįstai atidėjo bausmės vykdymą / charakterizuojamas neigiamai / išvadų iš ankstesnio teistumo nepadarė/ toliau nemokėjo išlaikymo / 3. turi būti nuteistas realiai / prašau teismo patenkinti Joniškio apylinkės prokuratūros skundą, pakeisti Joniškio teismo nuosprendį / pripažinti V. R. Recidyvistu / panaikinti R. atžvilgiu taikytą jo atsakomybę lengvinančią aplinkybę / prisipažinimą padarius baudžiamojo įstatymo numatytą veiką ir nuoširdų gailėjimąsi / panaikinti taikytą septyniasdešimt penktą straipsnį / bausmės vykdymo atidėjimą / ir paskirti vienerių metų laisvės atėmimo bausmę / ją atliekant pataisos namuose / kitą nuosprendžio dalį palikti nepakeistą (23).*

Matyti, kad pirmoji dalis trumpiausia, o antroji ilgiausia. Joje nurodomi motyvai, išdėstomos visos aplinkybės ir aiškinama, kodėl adresantas teismus. Trečioji dalis – pati tiksčiausia, daroma išvada, kad *turi būti nuteistas realiai* ir aiškiai nurodoma, ko prašoma teismo, nėra jokių intarpų, nukrypimų į šoną ar pasikartojimų, pasitaikymų, pasakymai aiškūs, konkretūs. Dažnai iš anksto paruoštos kalbos būna perskaitomos, todėl jos turi rašytinės kalbos savybių.

Tačiau neretai yra kalbama ir iš anksto nepasiruošus, tada improvizuojama vietoje ir tokiai kalbai būdingi sakininės kalbos elementai:

... sakė prieš posėdį ekspertas / kad šita situacija eilinis dalykas / mano supratimu / nėra eilinis / ir mano minus dviejų automobilistų išprusimo laipsnyje / jei atsitrenkčiau / sakyčiau / aš

kaltas /...apelianto važiuoja trečias / nespėjo / pasimetė ir tas atsitrenkė į tą / ...R automobilis kaltas / tai aplinkybių pasekmė / tačiau nukentėjusieji teisūs / prašau skundą atmesti (24)

Pirmasis pasakymas rodo, kad kalba kuriama vietoje, negalėjo būti paruošta iš anksto, ką prieš posėdį pasakys ekspertas. Sakiniai nepilni, kaltintojas situaciją palygina su savo patirtimi. Yra intarpų, perkeltinių reikšmių, nelogiškų sakinių, minties šuolių. Kas *važiuoja trečias*? Kas į ką *atsitrenkė*? *R automobilis* negali būti kaltas – tai daiktas. Kaltas gali būti vairuotojas. Nereikalingas jungtukas *tačiau* priešpaskutiniame pasakyme.

Kaip matyti, teisininkų kalba priklauso nuo asmens – vieni ruošiasi iš anksto, kiti kalba ekspromtu, jų kalbai būdingi sakininės kalbos elementai – nebaigti sakiniai, įvairūs įterpiniai, žodžiai nederinami tarpusavyje gimine ar linksniu: *nusikaltimas pakankamai rimtas / padaryta (13)*; *kad bausmės per griežta (17)*. Dalyvis turėtų būti vyriškos giminės – *padarytas, bausmės* reikėtų vienaskaitos – *bausmė*. Yra pasitaikymų: *kaltinamas... sunkiomis / labai sunkiomis (14)*.

Teisinei kalbai būdingi beasmeniai sakiniai, kurių tarinys išreikštas dalyvio neveikiamąja rūšimi:

1. *duodamas smūgis buteliu į galvą / po ko panaudojamas peilis (13)*;
2. *buvo paieškomas (20)*;
3. *nenustatyta lengvinanti aplinkybė (18)*.

Taip pat daug suvestinių tarinių – konstrukcijų, sudarytų iš pagalbinio veiksmažodžio ir bendraties:

1. *prašau sumažinti (15)*;
2. *nutartį reikia palikti (14)*.

Teisininkų kalbose labai dažnai vartojami reikiamybės dalyviai:

1. *skirtina kur kas griežtesnė laisvės atėmimo bausmė (13)*;
2. *skundas netenkintinas (18)*.

Kai kurie advokatai kalba ne pirmuoju asmeniu, o trečiuoju:

Gynyba, susipažinusi su bylos medžiaga, išklausiusi visu, vertina...gynyba palaiko (17).

Tarptautiniai žodžiai ne visada suprantami liudytojams, kaltinamiesiems. Dėl jų pertekliaus (teisinės kalbos žargono) advokato ar prokuroro kalba, jų užduodami klausimai gali būti nesuprantami. Kartais gana dažni bendrinėje kalboje tarptautiniai žodžiai asmenims pasirodo per daug sudėtingi, pvz., liudytojas nesuprato advokato klausimo *Kas išprovokavo konfliktą?*, jis suglumęs traukė pečiais, po to atsakė: *Aš tai nieko nedariau*. Advokatas norėjo sužinoti, ar kaltinamasis, ar nukentėjusysis pirmas pradėjo ginčą, o liudytojas, nors ir matė įvykius, negalėjo atsakyti dėl jam neaiškių žodžių.

Taip pat teisininkai daro tokių pat klaidų, kaip ir ne teisininkai. Štai keletas pavyzdžių:

Buktai (25) – svetimybė, turėtų būti *lyg*.

Šešiams metams (13) – turi būti *šešeriems*.

Aštuntų metų nol septinto nol trečio (19) – pavartotas rusiškas *nol*, be to, kai kalbama apie dieną (mot. gim.), pavartota vyriškoji giminė *trečio*, protokole data užrašoma skaitmenimis 2008-07-03.

Taip pat skaičius sakomas skaitmenimis, praleidžiami žodžiai: *vienas devyni devyni straipsnio antros dalies / du šešiasdešimto straipsnio trečios dalies* (25). Skaičius *šimtas devyniasdešimt devinto* pasakomas skaitmenimis, toliau praleidžiamas žodis *šimtas*.

Bumbtelėjimas (22) – bendrinės kalbos žodis, paliekamas protokole.

Taip pat netaisyklingai vartoja veiksmažodžių bendratį po jungtuko *kad*:
kad kilti avarijai (22).

Kaip jau sakyta, dažnai netaisyklingai vartojami ir *prijungti / išjungti*:

Prašau išjungti (= panaikinti, pašalinti) *iš kaltinimo, kad nužudė itin žiauriai* (67).

Vartojami tarptautiniai žodžiai:

Letalinis (13) – tarptautinis žodis, medicinos terminas, pavartotas teisininko kalboje.

Teisininkams būdingi pasakymai neretai būna netaisyklingi:

Nukentėjusiojo elgesys iššaukė tokius veiksmus, kurių pasėkoje sutrikdyta nukentėjusiojo sveikata (80).

Šis pasakymas nepakeistas ir užrašytas posėdžio protokole, nes tai įprasta formuluotė, be *pasėkoje* beveik neapsieina nė vienas nuosprendis. Veiksmažodis *iššaukė* dažnai vartojamas *sukėlė* reikšme. Buvo galima pasakyti daug paprasčiau, kad nukentėjusysis iš dalies pats kaltas dėl to, kas atsitiko.

Teisininkai baigiamosiose kalbose neretai vartoja retorinius klausimus:

1. *kuom* (= kuo) *grindžiamas kaltinimas?*;

2. *ar yra įrodymų?*

Po klausimo pats gynėjas ir atsako:

1. *telefonų išklotinėmis...*

2. *nėra.* (25)

Kartais teisininkai vartoja kalbose kelis stilius, nuo dalykinio pereina prie šnekamosios kalbos, vėl grįžta prie dalykinio stiliaus:

skundas netenkintinas / ... G. nurodo susigalvojęs pavogti balioną / pamatęs pro langą / teisme / įlipo per langą / ... veikia teisingai kvalifikuota (18).

Yra ir frazeologizmų: *ant karklo grūšios*, metaforų: *du metai už groto* (15).

G. parodymus kaltintojas perpasakoja savais žodžiais, o kalbos pradžia ir pabaiga yra dalykinio teisinio stiliaus.

Galima sakyti, kad teisininkams būdingi tie patys sakytinės kalbos bruožai kaip ir ne teisininkams: intarpai, pasikartojimai, leksikos, stiliaus klaidos, tačiau yra ir teisinės kalbos bruožų: vartojama teisinė terminija, tarptautiniai žodžiai, beasmeniai sakiniai, neveikiamosios rūšies dalyviai, reikiamybės dalyviai, suvestiniai tariniai, būdingi įvairūs netaisyklingos teisinės kalbos pasakymai.

4. 3. TELEFONO POKALBIAI

Pokalbiai telefonu skiriasi nuo paprasto pokalbio. Visų pirma, nematomas pašnekovas, todėl neiški adresato reakcija į adresanto pasakytus žodžius. Šnekėdami žmonės stebi vienas kito mimiką, gestus, patys akcentuoja vienus ar kitus žodžius, veido, kūno judesiais gali iliustruoti tai, kas pasakojama. Telefonu kalbant šito nėra, tik iš žodžių, balso tembro, intonacijos galima spręsti, ar adresatas supranta ir tinkamai reaguoja į pasakytus žodžius.

Prieduose yra keli iš bylos paimti pažodžiui surašyti telefono pokalbiai, kurių buvo klausomasi, įtariamajam nežinant. Iš pokalbių matyti, kad asmenys vartoja daug necenzūrinių žodžių, svetimžodžių, daro kitų kalbos klaidų. Pasisveikinimo ir atsisveikinimo žodžiai dažniausiai rusiški: *zdarova* (= sveikas) (39), *davai* (turi daug reikšmių rusų kalboje, pokalbio pabaigoje suprantamas kaip atsisveikinimas) (44), taip pat dažnai vartojamas įterpinys *karoče* (= trumpiau), kiti žodžiai: *grūzas* (= kroviny) (43); *pitsot* (= penki šimtai) (43); *jasna* (= aišku) (43). Yra ir barbarizmų: *biškį* (= truputį) (39); *jo* (= taip) (45). Keiksmazodžiai dažniausiai arba vartojami kaip įterpiniai, arba atlieka prievoksmio ir veiksmazodžio funkcijas:

Chujovai (= blogai) *a ne?* (39)

...aš vakar matai tablečių pripisau (= išgėriau) *kurva* (įterpinys)... (39)

...tu neįsivaizduoji kaip nachui (= blogai), *eik tu nachui* (įterpinys)... (39)

Kelis kartus pokalbiuose kartojamas pamėgtas žodis *vaikas* (39), kuris panašesnis į įterpinį nei į kreipinį. Taip pat kartą pavartotas *draugas* (41). Jei tai kreipinys, reikėtų juos vartoti šauksmininko linksniu *vaikė, drauge*. Tik vieną kartą kreipiamasi vardu į pašnekovą *Vaidi* (47). Pasak Giedrės Čepaitienės ir Donatos Steigvilaitės-Urbietienės, telefoniniuose pokalbiuose labai dažnai kreipimosi žodžių nevartojama visai (Čepaitienė, Steigvilaitė-Urbietienė, 2003:38). Autorės pažymi, kad labai populiarus atsisveikinant yra rusiškas žodis *davai* (p. 50). Pateiktuose telefono pokalbių pavyzdžiuose šis žodis labai dažnai kartojamas (44, 46).

Labai daug pasikartojimų. Kartojami ne tik atskiri žodžiai, bet ir pasakymai:

1. *Karoče tu, tu pats užėik pas mane ir jis tau paduos į rankas.*

2. *Gerai.*

1. *Pas mane užėik ir jis tau paduos į rankas.*

2. *Gerai, gerai vaikuti, gerai* (42)

Telefono pokalbiuose yra nemažai žodžių, kurie sakomi, palaikant kontaktą tarp pašnekovų, bet kuriais nesistengiama perduoti jokios reikšmingos informacijos, t. y. atlieka fatinę funkciją, pvz.: *Eik tu nachui; ai nu; eina nachui; jasna; aha* (43). Jie signalizuoja, kad adresatas supranta, ką sako adresantas, pritaria jo nuomonei.

Adresantas taip pat dažnai pasitikrina, ar adresatas supranta, kas sakoma, ar klausosi:

A girdi klausykis (39); *klausyk* (39); *a girdi* (42); *žinai* (42); *klausykis* (43).

Dar vienas šių pokalbių bruožas – sutrumpintos formos. Tai ne tik įprastos šnekamojoje kalboje formos, tokios kaip *baigias* (44), *atsigert* (39), *išvažiuojam* (39), *agirdi* (= ar girdi) (47), bet ir žargoniniai sutrumpinimai *žiesim* (= žiūrėsime) (43), *trim* (= trisdešimt) (39).

Dažnai kartojama rusiška dalelytė nu (=na). Taip pat yra perkeltine reikšme vartojamų žodžių: *primeti* (= gali pagalvoti), *pasuks* (= paskambins), *jau tuoj mirs* (kalbant apie telefoną) (39) ir kt.

Prielinksnis *ant* vartojamas reikšti kryptčiai kokio objekto link: *ant autobusų stoties* (39), reikėtų vartoti *link*, *linkui*. Taip pat pokalbiuose *ant* vartojamas laikui reikšti: *atmaučiau ant septynių aštuonių* (44), reikėtų sakyti *septintą–aštuntą*. *Ant* netinka ir tikslui ar paskirčiai reikšti, *ant kelionės* (44) reikėtų keisti *kelionei*.

Pokalbiai vyksta apie narkotines medžiagas, jiems pavadinti vartojami specialūs žargoniniai žodžiai, pvz. *karūna* (43), *amfos* (39), *heros* (47).

Pasakymai trumpi, vienas asmuo ilgai nešneka, pokalbis vyksta apie nebeįvardytus, tačiau jiems suprantamus dalykus:

1. *Klausau.*

2. *Nu labas, a girdi pasakyk tam berniukui girdi, kiek sakei penkiolika a ne.*

1. *uhu.*

2. *Nu gerai tada žinai vaiks, tada aš, jam tada aš paskambinsiu priešiu, bet aš priešiu žinau kur, jis tegul neina ten kur, kad jis paduotų į kiemą išneštu.* (42)

Dažnai kalba pradedama apie reikalą be įžangos, tik kartais iš pradžių pasiklausoma, kaip sekasi, pakalbama paie nereikšmingus dalykus prieš pereinant prie reikalų (39, 43).

Tik kelis kartus yra ilgesnis vieno asmens pasakymas, kai adresantas skundžiasi savijauta (47).

Leksika gana skurdi, nevaizdinga, visos emocijos perteikiamos keiksmažodžiais. Galima paminėti, kad yra trys ištiktukai: *pokšt* (39), *čiukt* (47), *pyp pyp* (40), kurie kiek pagyvina pasakymus. Būdingi neilgi vientisiniai ir sudėtiniai sakiniai, daug nepilnųjų sakinių. Yra daug pasikartojimų, intarpų. Tai šnekamosios kalbos stilius.

Reikia pažymėti, kad vienas iš pokalbio dalyvių vėliau tapo kaltinamuoju. Apklausiamas jis nevartoja keiksmažodžių, svetimžodžių (30).

4. 4. NUOSPRENDŽIŲ KALBA

Nuosprendyje skiriamos trys dalys – įžanginė, aprašomoji ir rezoliucinė. Įžanginėje dalyje nurodoma, kuo kaltinamas asmuo, antrojoje tiriami įrodymai ir trečiojoje konstatuojama, ar asmuo kaltas, ar ne. Nuosprendžio kalba nėra vienalytė.

Teismas kaltinimo neformuluoja, teismo prerogatyva – spręsti kaltės klausimą, ar žmogus pagrįstai apkaltintas. Kaltinimą formuluoja prokuratūra, todėl į įžanginę dalį yra perkeliama kaltinamojo akto dalis (surašyta prokuroro). Aprašomojoje dalyje svarbią vietą užima liudytojų, nukentėjusiųjų, pačių kaltinamųjų, ekspertų parodymai, todėl jų kalbos dažniausiai perkeliama iš protokolo, kartais jų netaisant, netrumpinant (sakytinė kalba, posėdžio sekretorės pakeista į rašytinę). Taip pat aprašomojoje dalyje analizuojami kiti įrodymai, tarp jų ir ekspertų išvados (suformuluotos ekspertų ir specialistų). Teisiamuosiuose posėdžiuose ne visada dalyvauja ekspertai, tada remiamasi specialistų, ekspertų išvadomis. Teisėjai remiasi balistų (nagrinėjant bylas dėl šaunamųjų ginklų, sprogmenų ar šaudmenų laikymo, gabenimo ir kt.), medikų (dėl sužalojimų ar nužudymų), chemikų (dėl narkotinių ar psichotropinių medžiagų gabenimo, platinimo ir kt.), fizikų (dėl avarių), ekonomistų, buhalterių (finansinėse bylose) teiginiais. Kartais civilinėse bylose dėl garbės ir orumo įžeidimo į teismą kviečiami kalbininkai, kitose bylose – statybos, darbo saugos, sanitarijos ir kitų sričių specialistai. Nenorint iškraipyti jų parodymų esmės, stengiamasi nurašyti jų išvadas pažodžiui:

tuo padarydama durtinę-pjautinę žaizdą dešinėje šlaunyje su šlauninės arterijos ir šlaunies venos sužalojimais, kas sukėlė sunkų sveikatos sutrikdymą, ko pasėkoje nuo durtinės - pjautinės žaizdos dešinėje šlaunyje su šlauninės arterijos ir šlaunies venos sužalojimais (48).

Matyti, kad abu kartus skirtingai parašyta žaizdos rūšis, vieną kartą brūkšnelis parašytas su tarpais, kitą kartą – be:

Durtinė-pjautinė; durtinė - pjautinė (48).

Pavartota ir *pasėka*, kuri įtraukta į Didžiųjų klaidų sąrašą (www.vlkk.lt).

Byloje (48) pateiktos dvi specialisto išvados, vienoje rašoma *smūginis kontaktas*, kitoje – *smūgio kontaktas*, nuosprendyje nurašomos išvados su skirtingai įvardytais terminais.

Be to, kaip minėta, nuosprendyje surašomi apklaustų asmenų parodymai. Dažnai nuosprendyje neištaisomos posėdžio sekretorės protokole paliktos klaidos:

Paskui A. F. pasakė T. P., kad „eik tu“, o T. P. atsakė, kad aš nelįsiu.

Jos parodymus patvirtina T. P., kuris parodė, kad po to, kai M. Ž. pasakė, kad su kiekvienu neguliu, A. F. užėjo už nugaros, užėmė už kaklo, ji norėjo šaukti, jis jai sakė nešauk. T. P. sakė paleisk tą mergą (49).

Iš karto matyti, kad netinkamai surašyta tiesioginė kalba. Prieš *eik tu* nereikia jungtuko *kad*, reikia dvitaškio prieš cituojamus pasakotojo žodžius. Vėliau tame pačiame sakinyje vėl cituojami adresanto žodžiai, bet jau nepaimti į kabutes. Jei paliktume tokią sakinio struktūrą, reiktų pakeisti pirmą asmenį į trečią: *T. P. atsakė, kad jis nelis*. Tokios pat klaidos yra ir kituose sakiniuose. Be to, neaiškus paskutiniajame sakinyje žodžių junginys *A. F. užėjo už nugaros, užėmė už kaklo*. Kam – adresantui ar kitam asmeniui? Jei kalbama apie M. Ž., reiktų pridurti įvardį *jai*.

Jei žiūrėtume į nuosprendį (48), pamatytume, kad jo pradžia informatyvi, nurodoma nagrinėjimo vieta ir laikas, kas dalyvauja, po to – kas kaltinamoji, visi jos duomenys. Atliekama įrodymų analizė, logiškai pagrindžiama kaltė, aiškinamasi, ar yra atsakomybę lengvinančių / sunkinančių aplinkybių, atkuriamą įvykių seka.

Jau pirmajame nuosprendžio sakinyje yra klaidų. Asmens kodo trumpinys turi būti rašomas *a. k.*, o ne su pasviru brūkšniu *a/k*. Be to, reikia padėti kablelį po *d*.

Kaip jau minėta, labai dažnai kaltinimai būna gremėzdiški, stengiamasi viename sakinyje sutalpinti kuo daugiau informacijos.

Į nuosprendį iš protokolo perkelti apklaustų asmenų parodymai, todėl palikti ir šnekamosios kalbos žodžiai, pvz., *kaltinamoji pačiuo ant pečiaus buvusį peilį; griebė už sprando*.

Pečius laikomas svetimybe ir vietoj jo teikiama *krosnis*, nors, pasak J. Šukio, šie žodžiai reiškia ne tą patį: *krosnis* yra sukrauta iš akmenų pirtyje ar kitur, o *pečius* – iš plytų, ir jame kepama (nurod. iš Miliūnaitė, 2004:36). Akivaizdu, kad šis skirtumas neturi reikšmės tiriant bylos aplinkybes, todėl turėtų būti pakeistas bendrinės kalbos atritikmeniu. Kitoje nuosprendžio vietoje jau pavartotas žodis *krosnis*: *Tada ji nuo krosnies čiupo peilį...*

Veiksmažodžiai *čiupti, griebti* yra konotuoti, paprastai teisinėje kalboje vengiama tokių žodžių. Pavartotas žodis *pergyveno*, turėtų būti *išgyveno*.

Nuosprendyje dažniausiai vartojami žodžiai be stilistinių atspalvių: *durti, mušti, smurtauti*. Kalbama terminais: *apsvaigusi nuo alkoholio* vietoje šnekamosios kalbos žodžio *girta*.

Kai kada terminai netinkamai panaudoti, pvz.:

Durdama peiliu į J. Š. organą – šlaunį ir krūtinę...

Žodis *organai* paprastai vartojamas, kai kalbama apie vidaus organus, o *šlaunis* ir *krūtinė* – kūno dalys.

Nuosprendžiuose dažnai laikui nusakyti vartojamas vietininko linksnis – *laikotarpyje, paros bėgyje*, turėtų būti *laikotarpiu, per parą*.

Labai dažni pasakymai su žodžiais *atžvilgiu, požiūriu*: *panaudojo smurtą kaltinamosios atžvilgiu*. Pasak Gintauto Akelaičio, tai dalykinės kalbos konstrukcijos, „polinkis vartoti

konstrukcijas su *atžvilgiu* ir *požiūriu* pareina ir nuo to, kad administracinės kalbos vartotojai siekia tariamo pasakymų solidumo“ (Akelaitis, 2005:76).

Nuosprendžio sakiniai ilgi, paprastai vieną pastraipą sudaro vienas sakinytis, vartojama daug dalyvių, padalyvių, pusdalyvių, reikiamybės dalyvių:

Mušdamas; paleidęs; skiriant; taikytinas; skirtina.

Yra beasmenių sakinių, kurių tarinys išreikštas dalyvio neveikiamąja rūšimi, tarinių, kuriuos sudaro pagalbinis žodis su bendratimi:

Įvykio vietos apžiūros metu paimtas peilis...; ..specialisto išvadoje Nr. G 1398/07(04) nurodyta, kad L. M. (buvo) padaryti šie sužalojimai; J. Š. kūne (buvo) rasti šie sužalojimai...(48)

Dėl sakinių ilgumo, dalyvinių aplinkybių, terminų gausumo sakiniai būna sunkiai suprantami, neaiškūs (50; 52).

Nors A. Paulauskienė nurodo, kad nereikia nuosprendyje nurodyti, kur paduoti skundą: „paskutiniame sakinyje...nereikalingas žodžių junginys *šiamo teisme*“ (Paulauskienė, 2004:17), tačiau visada parašoma, kur kreiptis su skundu, t. y. išaiškinama apskundimo tvarka – LR BPK 307 str. 7 d. pasakyta, kad „rezoliucinėje nuosprendžio dalyje nurodoma nuosprendžio apskundimo tvarka ir terminai“.

Dažniausiai nuosprendžiuose vartojamas žodžių junginys *per šį teismą*, o ne *šiamo teisme*.

Kaip ir protokoluose, daromos tos pačios klaidos: painiojamas brūkšnys su brūkšneliu, be reikalo dedami skyrybos ženklai: *suėmimą pakeisti į – dokumento paėmimą*. Brūkšnys šiame sakinyje nereikalingas.

Spausdinant padaroma ir kitų klaidų, pvz., pakeičiamos žodžio raidės: *kraupo tepinėlis*, turėtų būti *kraujo*. Padėti du taškai vietoje vieno: *...savo broliui J. Š.*

Nuosprendžiai retai atitinka pagrindinius kalbos reikalavimus – glaustumą, aiškumą. Kaip minėta, yra šnekamosios kalbos ypatybių: vartojamos svetimybės, netinkamai vartojami linksniai, žodžių formos. Daroma sintaksės klaidų. Yra ir teisinės kalbos bruožų: gausu dalyvių, pusdalyvių, padalyvių, neveikiamosios rūšies. Dominuoja ilgi beasmeniai sakiniai, daug terminų, tarptautinių žodžių.

4. 5. NUTEISTŪJŲ SKUNDAI

Nuteisti asmenys dažnai kreipiasi į teismą su apeliaciniais skundais. Būna, kad skundus rašo ne jie patys, o advokatai arba laisvės atėmimo vietose esantys kiti nuteistieji. Reikia pasakyti, kad gerai išmanantys rašymo paslaptis asmenys neretai padeda rašyti ne tokiems įgudusiems asmenims. Čia parinkti skundai, kuriuos parašė patys apeliantai.

Pirmas dalykas, kuris krinta į akis, yra klaidos. Netaisyklingai rašomi įvairūs žodžiai. Dažniausios žodžių rašybos klaidos:

1. Neskiriamos trumposios, nosinės ir ilgosios raidės:

Panaikynti (= panaikinti) (37); *prokuratūrai* (= prokuratūrai) (38); *skundžių* (= skundžiu) (37); *apsvaige* (= apsvaigę) (37); *gražinau* (= gražinau) (34); *įstatimą* (= įstatymą) (36).

2. Painiojamos c – ts – č; k – ch – h – g:

sankčije (= sankcija) (38); *Ačakimo* (= atsakymo) (38); *alcoholio* (35); *alchuholio* (37); *alhogolinius* (34) (= alkoholis).

3. Dėl priebalsių asimiliacijos rašoma taip, kaip girdima:

Kaškokos (= kažkokios) (38); *griešta* (= griežta) (35).

4. Painiojami sutaptiniai dvibalsiai su balsiais:

grėžta (=griežta) (36); *alchuholio* (=alkoholio) (37).

5. (i)a painiojama su e:

gerbemas (= gerbiamas) (35); *jai* (= jei) (36), *pastebėjas* (= pastebėjęs) (37).

6. Praleidžiamos arba prirašomos raidės:

ka (= kad) (35);

7. Neskiriamos didžiosios ir mažosios raidės:

šiaulių (= Šiaulių) (37); *radviliškio* (= Radviliškio) (36); *SKuNdas* (= Skundas) (38).

8. Sujungiami du žodžiai į vieną:

nelaiku (= ne laiku) (35); *ka tik* (= ką tik) (36).

Yra ir daugiau žodžių klaidų, pvz., nežinoma, kaip rašyti tarptautinius žodžius, tai jau minėtas *alkoholis*, taip pat vienas tarptautinis žodis painiojamas su kitu, skunde parašyta:

viskas kas įra rašoma kaltinamo išvadoje sukumplikuota (35).

Šis žodis nelabai tinka – galbūt norėta pasakyti, kad byla *sufabrikuota*.

Taip pat skunduose labai daug skyrybos klaidų, pvz, nuteistojo D. R. skundą (34) sudaro vienas beveik viso puslapio ilgio sakinys. Dažnai skyrybos ženklai dedami ten, kur nereikia, ir nededami reikiamose vietose:

...iš kurio pagrobiau svetimą turtą alhogonius gėrimus maista telefona... – iš kurio pagrobiau svetimo turto: alkoholinių gėrimų, maisto, telefoną (34).

Nuteistojo M. K. skunde (36) padėti tik du kableliai, nors beveik visi sakiniai sudėtiniai. Tiesioginė kalba atskirta tik kableliu:

...jis atsakė, jai nori gauti daugiau tai taip ir sakyk (= jis atsakė: Jei nori gauti daugiau, tai taip ir sakyk)

Netaisyklingai pavartoti ir papildinių linksniai. Nors žodis *pagrobiau* reikalauja galininko linksnio (*pagrobiau ką?*), jis ne visą *svetimą turtą* pavogė, o tik jo dalį, *alkoholis* ir *maistas* taip pat neskaičiuojamas, galima paimti tik jo dalį, todėl šie žodžiai vartotini kilimininko linksniu.

Yra intarpų, pasikartojimų:

1. ...bet kai teismas pastebėjas klaida ir paskelbus nuosprendį, teismas ėjo taisyti... (37);
2. ...na, o dabar yra labai sunku keistis į gera puse... (34).

Pirmajame sakinyje veiksny *teismas* parašytas du kartus, be to, neteisingai pavartotas padalyvis *paskelbus* – pats teismas paskelbė nuosprendį ir pats teismas ėjo jį taisyti. Klaidinga ir laiko seka – juk teismas pastebėjo klaidą skaitydamas nuosprendį. Jei būtų pirma pastebėta klaida, ji būtų ištaisyta prieš skaitant nuosprendį.

Kai kurie skundų sakiniai sunkiai suprantami:

Teismas skirdamas 2 metų 10 mėnesių laisvės atėmimą, daugiau nei mano bendrininkas nors jų padarytos nusikalstamos veikos yra sunkesnės negu mano, bet ir pas juos nerasdamas lengvinančių aplinkybių, nes jie buvo apsvaigę nuo alchuholio (37).

Trūksta sakinio pabaigos? Galbūt padalyvius *skirdamas* ir *nerasdamas* reiktų pakeisti būtojo kartinio laiko trečiojo asmens veiksmažodžiais *skyrė* ir *nerado*?

Keliuose skunduose gausu epitetų, metaforų, skambių frazių:

1. augau tarp smurto ir neapykantos; mane pasitiko skaudi žinia; man buvo didelis šokas (34);

2. *šy nusikaltima padariau... skatinamas neapgalvoto paauglystės šėlsmo* (36);

3. *mano kaip žmogaus teises ira nieko vertos; jaunatviško nuotikio troškimo; perlenkiau savo galimybių lazda; iš apnuodito algoholio kraujo tirštumo* (35).

Apeliuojama į žmogiškus jausmus – jauną amžių, sunkias sąlygas, šeimą – mažus vaikus, senus tėvus, dažnai nurodoma, kad patys nuteistieji ar jų artimieji sunkiai serga.

Skunduose yra emocionalumo, ekspresyvumo – G. G. savo skunde piktinasi:

darosi kažkokos nesamones (= darosi kažkokios nesąmonės) (38).

T. N. kelia retorinius klausimus:

taigi kam mane nuteisti tokia griešta (=griežta) *bausme* (35).

Nemažai teisinės kalbos šampų:

1. *...padariau būdamas apsvaigęs nuo alkoholio...* (34);
2. *...ir šy nusikaltimą padariau ne iš savanaudiškų paskatų...; turiu pastovia gyvenama vieta; ...ivykdžiau nusikaltima; mano pragyvenimo šaltinis visada buvo legalus* (36);
3. *...mano atsakomybė lengvinanti aplinkybė* (37).

Apsvaigęs nuo alkoholio, atsakomybę lengvinanti aplinkybė, savanaudiškos paskatos – teisiniai terminai, į tai atsižvelgiama skiriant bausmę ar net nustatant nusikalstamą veiką.

M. K. skunde (36) netgi papunkčiui išdėstyti motyvai, kodėl jam turėtų būti skirta švelnesnė bausmė. D. R. skunde (34) grafiškai išskirti keli jam svarbūs sakiniai – prašymas sušvelninti bausmę ir pageidavimas dalyvauti posėdyje.

Daromos skyrybos, rašybos klaidos. Nėra žargonybių, keiksmazodžių, nors jų kasdienėje kalboje tokių žodžių daug. Aišku, kad žmogaus elgesys, kalba priklauso nuo to, su kuo ir kur bendraujama.

Skunduose yra ir teisinės, ir šnekamosios kalbos pavyzdžių.

5. METATEKSTAS BYLOSE

Renkant ir analizuojant medžiagą buvo pastebėta, kad joje daug metakalbinių komentarų, metateksto, todėl tie dalykai patyrinėti specialiai.

Žinoma, kad kalba atlieka keletą funkcijų. Greta svarbiausių – komunikacinės, pažintinės, reprezentacinės, ekspresinės, estetiškos – yra kitų ne mažiau reikšmingų. Pavyzdžiui, metakalbinė kalbos akto funkcija. R. Jakobsonas straipsnyje „Lingvistika ir poetika“ (2004: 14) nurodo, kad metakalbinė funkcija yra žodžio aiškinimo funkcija.

Kalbėjimas apie kalbą vadinamas savaimine kalbos savybe, tačiau nenuneigiama, kad šis požymis gali būti suprantamas ir kaip funkcija.

Kartais ji sutampa su kitomis funkcijomis, pavyzdžiui, pranešimo, kai lingvistas kalba apie kalbą. Žmogui būdinga atsigręžti į tai, kaip pasakyta mintis, patikslinti ar paaiškinti savo ištartus žodžius ar posakius, paklausti, ar jis teisingai suprato pašnekovo pasakytą mintį. Kalbos vieneto, kalbos atkarpos arba net viso teksto kalbinės raiškos aptarimas, vertinimas, motyvavimas, pasakymo kilmės aiškinimas vadinamas metakalbiniu komentaru. Metakalbinis komentaras su komentuojama teksto dalimi vadinamas metakalbiniu vienetu.

Metakalbiniai komentarai (toliau – MK) pagal pateikiamos informacijos pobūdį skirstomi į objektyvius ir subjektyvius. Šis skirstymas nėra labai griežtas, nes objektyvieji gali turėti subjektyvumo ir atvirksčiai. Žmogus gali manyti, kad jis pateikia objektyvią informaciją, jis nori nurodyti tikslų pasakymo šaltinį, kur taip sakoma, kokia žodžio kilmė, citatos autorių, ar tai tiesa, ar melas, tačiau kalbėtojas neapsaugotas nuo klaidų. Subjektyvieji MK vertina pasakymą estetiniu, emociniu požiūriu, teigiamai arba neigiamai. Taip pat MK gali būti skirstomi pagal tai, ar MK eina prieš komentuojamą pasakymą, ar po jo: tai kalbėjimo strategijos, arba prepozicijos, ir baigiamieji, arba postpozicijos, MK.

MK gali nurodyti raiškos variantus, abejojimą ar įsitikinimą savo pasakymo tikslumu, nurodyti pasakymo šaltinį: grupę žmonių, kurie taip šneka, nurodant amžių, lytį, profesiją, gyvenamąją vietą, ar vieną konkretų asmenį. Gali nurodyti pasakymo reikšmę, kilmę, kaip buvo kalbama anksčiau, pateikti stilistinę informaciją.

Įvairūs lingvistiniai terminai tekstuose taip pat priklauso metakalbai. Gali būti aptariamoms kalbos ar sakinio dalys, skyrybos ženklai ir kt.

Ana Viežbicka metatekstu vadina autoriaus žodžius, kuriuos galima išskirti iš bendro teksto (Viežbicka, 1978: 405). Metatekstas čia reiškia bet kokią kalbėjimą apie kalbą – tai metakalbiniai komentarai, žodžiai, kurie tiesiogiai susiję su kalba, daiktų pavadinimais, pvz., *sakyti, žodis, vardas, kalba* ir kt., taip pat autoriaus pasakymai apie savo kalbą.

Yra MK, kurie apibūdina pasakymą, žodį. Tai subjektyvūs MK, pateikiantys stilistinę informaciją apie kalbos raišką. Šie MK gali nurodyti funkcinį stilių – mokslinį, administracinį, publicistinį, buitinį, nurodyti stilistines ypatybes – *glaustai, trumpai, tiksliau, vaizdingiau sakant*, gali nurodyti teritorinę, amžiaus, aukštojo ir žemojo stiliaus, emocinę priešpriešą, nurodyti, kad tai žargonas (Župerka 1987: 196).

MK gali nurodyti, kad adresantas persako kito žmogaus, keleto žmonių žodžius, nurodyti, jog taip kalbama vienoje ar kitoje vietovėje, taip šneka kurios nors profesijos atstovai, jauni, pagyvenę žmonės ar vaikai. Galima nurodyti adresatui žinomo ar nežinomo žmogaus žodžius.

Viena iš baudžiamosios bylos ypatybių – MK kiekis. Vieni jų tokie, kaip ir bet kurie kiti, pasitaikantys žmonių kalboje, tačiau yra ir būdingų būtent teisinio proceso dalyviams.

Kaip žinoma, sprendimas byloje priimamas, įvertinus visus surinktus įrodymus – ekspertizių aktus, specialistų išvadas, kitus dokumentus, tačiau ypač svarbūs yra tiesioginių įvykio dalyvių paaiškinimai. Suprantama, kad kiekvieno jų pasakojimai gali labai skirtis. Kaltinamasis ar jo pažįstamas liudytojas gali stengtis nušviesti įvykį iš vienos pusės, nukentėjusysis – iš kitos. Be to, dėl įvairių priežasčių jie patys jau negali tiksliai atgaminti detalių – jie gali klysti dėl patirto streso, dėl didelio laiko tarpo, dėl individualios atminties ir kt., todėl stengiamasi nukentėjusiuosius, liudytojus, įtariamuosius apklausti kiek galima anksčiau. Ikiteisminio tyrimo metu jų parodymus surašo tyrėjai, po surašytu tekstu apklausti asmenys pasirašo ir nurodo, ar tai atitinka jų sakytus žodžius

Didžioji dalis šio skyriaus pavyzdžių paimta iš vienos bylos medžiagos (83). Bylos esmė tokia – būrys jaunuolių važiavo po vakarėlio namo. Įvyko avarija, viena mergina žuvo. Vairuotojas pasišalino iš įvykio vietos, todėl jo girtumas nebuvo nustatytas. Vieni liudytojai – įtariamojo draugai – nurodo, kad jis vakarėlyje negėrė, kiti teigia priešingai. Po pirmųjų apklausų beveik visi nurodė, kad jis vartojo alkoholį. Po apklausomis jie pasirašė (kalba netaisyta):

Perskaičiau, iš mano žodžių surašyta teisingai.

Surašyta teisingai perskaičiau.

Apklausiant nepilnamečius, dalyvavo jų tėvai, kurie taip pat nurodė, kad protokolas surašytas teisingai.

Pats įtariamasis atsisakė pasirašyti, tada tyrėjas įrašė savo ranka:

Pasiūlius po surašytais parodymais savo ranka padaryti įrašą apie protokolo surašymo teisingumą, tai padaryti atsisakė ir motyvų nenurodė.

Po kitos apklausos įtariamasis parašė tokius žodžius:

Kad diktofono turėti negalima man nebuvo pasakyta aš jį turėjau norėdamas žinoti, ką pasakiau pasirodo elgiausi teisingai, nes tyrėjas iškraipė apklausos protokolą ir aš atsisakiau jį pasirašyti.

Nurodoma, kad surašyta netiesa, kas taip surašė, taip pat, kas jam buvo pasakyta.

Pasibaigus ikiteisminiam tyrimui, byla buvo pradėta nagrinėti teisme, kur tie patys asmenys vėl buvo apklausiami, nes visi įrodymai turi būti patikrinti teismo nagrinėjimo metu. Kartais, kol byla patenka į teismą, po įvykio praeina beveik metai laiko, tad suprantama, kad žmonės painiojasi, nurodo skirtingas detales, jų parodymai gali skirtis nuo pirmųjų, duotų ikiteisminio tyrimo metu, dažnai liudytojai gerai pažįsta kaltinamąjį ar nukentėjusįjį, stengiasi kalbėti savo draugo naudai, keičia parodymus.

Kai parodymai skiriasi, teisėjas ar kolegijos pirmininkas cituoja to žmogaus ankstesnius parodymus ir klausia, ar surašyta tiesa. Apklausiamas liudytojas nurodo, kurie jo parodymai teisingesni, kartais pakomentuoja:

Ne taip užrašyta, kaip sakiau.

Manęs neprašė keisti parodymus, aš jų nekeičiu.

Liudytojas nurodo, kad užrašyta netiesa, vėliau nurodo, kad sako tą patį, ką ir pirmųjų apklausų metu.

Į teisėjo klausimą, kodėl skiriasi liudytojo pasakojimas teisme nuo to, ką sakė tyrimo metu, atsako:

Apklausos protokolą skaičiau, po to tyrėja ištaisė gale, apie gėrimą nesakiau nieko.

Sakiau, kad šoko ir linksminosi, nesakiau, kad gėrė, tyrėja pasakė, kad protokolo gale pataisys, sakiau, kad gėrė vyrai degtinę, bet nesakiau, kad ir E. P. gėrė.

Tyrėja rašė pagal save, sakė, kad galėsiu pataisyti. Tyrėja pati nerdavosi rašydama. Aš sakiau tiesą ir tada, ir dabar sakau tiesą.

Matyti, kad liudytojai nurodo, kokie buvo jų žodžiai, ką neteisingai, jų manymu, surašė tyrėjas, tikslina informaciją, praneša žodžių autorių. Pavartotas žodis *nerdavosi*, matyt, tai frazeologizmo *nertis iš kailio* nuotrūpa.

Aiškina, kad buvo sakoma tiesa, nemeluojama:

Aš pareigūnams nemelavau, sakiau, kad netikiu, kad E. P. buvo girtas, praėjo daug laiko, ikiteisminio tyrimo pareigūnams sakiau, kaip buvo. Tuo metu atsiminiau geriau.

Kartais liudytojai abejoja savo pasakymo tikslumu:

Negaliu tvirtinti kategoriškai, kad jis buvo girtas.

Nepasakyčiau, kad A. S. ir E. P. draugavo.

Negaliu atsakyti, ar jis gėrė alkoholinius gėrimus.

Taip pat būna įvairių subjektyvių komentarų:

Tokių žodžių nesakiau, tyrėja labai įdomius klausimus uždavinėjo, o ar skaičiau protokolą, ar ne, nepamenu.

Greta objektyvios informacijos yra ir subjektyvus vertinimas – *įdomius klausimus uždavinėjo*. Klausimas – objektyvi informacija, *įdomus* – subjektyvus pasakymo vertinimas.

Paklausus, koks klausimas *įdomus*, atsako:

Įdomus klausimas, kuri uždavė tyrėja – ar E. P. buvo girtesnis už mane, man tie klausimai gana įdomūs.

Čia nurodoma, kokį klausimą uždavė tyrėja, t. y. nurodomas pasakymo autorius, nurodoma, kad tai klausimas – objektyvus MK, ir subjektyvusis MK – kad tai *įdomu*.

Nagrinėjant šią bylą, vienas teismas nusišalino, ji buvo perduota nagrinėti kitam, po to nuosprendis buvo apskūstas aukštesniam teismui. Bylą nagrinėjant apeliacine tvarka, nebuvo atliekamas įrodymų tyrimas, t. y. iš naujo nebuvo apklausiami liudytojai, jų parodymai buvo vertinami iš naujo, o nukentėjusioji ir kaltinamasis galėjo pasisakyti baigiamosiose kalbose.

Prokuroras baigiamosiose kalbose aptaria įrodymus, t. y. vėl kalba apie tai, ką sakė kokie liudytojai, aptaria nuosprendį, vertina parodymus – tiesa ar ne, nurodo, kuriais parodymais reikia tikėti, kuriais – ne:

Teismas atsistojo į tų liudytojų pusę, kurie nurodė, kad nuteistasis vakarėlio metu nevartojo alkoholio, nors ikiteisminio tyrimo metu tie patys liudytojai nurodė, kad E. P. gėrė. Teisme tie liudytojai sakė, neva, tyrėja blogai surašė jų parodymus. Tyrėja buvo apklausta teisme, ji pasakė, kad surašė viską iš jų žodžių, apklaustieji perskaitė, kas surašyta, pasirašė.

Teismas neatsižvelgė į kitų liudytojų žodžius, kad E. P. vartojo alkoholinius gėrimus, automobilį vairavo girtas...

Prokuroras jau komentuoja ir surašytą nuosprendį, nurodo, kas, jo manymu, parašyta negerai. Taip pat aptaria surašytus skundus – kas parašyta, ar tai tiesa, kodėl skundą reikia atmesti ar patenkinti:

E. P. savo skunde nurodo... Teisme jis sakė... Skunde parašyta... Parodymai užrašyti teisingai.

Visa tai objektyvieji MK, kurie nurodo, kam priklauso kurie teiginiai.

Nukentėjusiojo atstovas advokatas savo kalboje taip pat vertina bylos medžiagą, jau nurodo liudytojų parodymų skirtumus:

Byloje žmonės davė trijų rūšių parodymus. Ikiteisminio tyrimo metu teigta, jog pasilinksminimo metu E. P. gėrė, Jonišio rajono apylinkės teisme tie parodymai buvo paneigti, o Šiaulių rajono apylinkės teisme aiškino, kad nematė, ar gėrė, ar ne.

Komentuojama ir kaltinamojo kalba, jo skundas:

Tas melavimas negali klaidinti teismo. Kaltinamasis gali pasakoti, ką tik nori, tai jo teisė.

Apeliantas ginčija žalos dydį, nurodo, kad neįrodyta, jog buvo artimi santykiai. Tai netiesa. Nepilnamečių ryšio su tėvais įrodinėti nereikia.

Nurodoma, kokie teiginiai yra klaidingi ir kodėl.

Taigi matyti, kad dažniausi MK baudžiamojoje byloje yra apklaustų asmenų parodymų aptarimas, nurodant, kas ką sakė, ar galima tuo tikėti ir kodėl.

Taip pat vertinami kitų žmonių pasisakymai, atsikertama:

Sprendžiant iš advokato kalbos, sakyčiau, kad jis nesusipažino su byla. Neišlaiko kritikos jo žodžiai...

Negalima sakyti ...

Nekalbama apie atsakomybę sunkinančias aplinkybes...

Visa tai objektyvieji MK, tačiau yra ir subjektyvių:

Apelianto teiginiai apie neturtinės žalos ribas yra keisti.

Sako, kad neįrodyta, kad buvo artimi santykiai su manimi. Tokie teiginiai – pasityčiojimas.

Nurodoma objektyvi informacija, kad taip sakė nuteistasis, po to subjektyvus komentaras.

Yra ir įprastų MK, kurie būdingi ne tik teisinei kalbai:

Matyt, E. P. nebuvo taip blogai, kaip jis sakė, cituoju „su perskelta galva“...

Nuosprendyje nurodoma, kas parašė apeliacinius skundus, ko juose prašoma, į ką apeliantai atkreipia dėmesį – nurodoma objektyvi informacija:

...apeliantas prašo pakeisti... skunde nurodoma... prokuroro teigimu... skunde taip pat teigiama... be to, nukentėjusioji teigia... nukentėjusioji pažymi... apelianto nuomone...

Po to nurodoma, kas ko prašė teismo posėdžio metu:

Prokurorė prašė... Nukentėjusioji ir civilinė ieškovė L. Š. bei jos atstovė prašė... Nuteistasis E. P. ir jo gynėjas prašė...

Visa tai objektyvūs MK. Po to teismas aptaria pirmosios instancijos nuosprendį, surinktus įrodymus ir juos vertina:

Visų paminėtų šešių liudytojų komentaras, kad ikiteisminio tyrimo tyrėja užrašė ne tokius parodymus, yra nelogiškas, nes kyla klausimas, kodėl kitų liudytojų parodymai užrašyti teisingai.

Kartais proceso dalyviai nesupranta teisinės kalbos. Štai ištrauka iš advokatės kalbos ir kaip į ją reagavo nukentėjusioji:

Prašau išjungti iš kaltinimo, kad nužudė itin žiauriai, nes tai neįrodyta... kelių smūgių sudavimas dar nereiškia, kad itin žiauriai.

Nukentėjusioji:

Kaip ne žiauriai, man nepatiko jos kalba. Ką ji šneka? Kaip tai ne žiauriai nužudė? Ji nesuvokia, kas yra yra žiauru ir itin žiauru, man jos kalba nepatiko. Itin žiauru nėra durti į nugarą ir į kaklą?

Nužudymas itin žiauriai yra veika kvalifikuojantis požymis, už kurį įstatymas numato visai kitą bausmę nei už paprastą nužudymą. Tuo tarpu bet kuris nužudymas ne teisininkui atrodo žiaurus. Tai elementarus nesusišnekėjimas, kai nesuprantama, apie ką kalbama. Taip atsako ir advokatė atsikirtimuose:

Aš kalbu kaip teisininkė .(78)

Be to, nukentėjusieji, klausydami kaltinamųjų gynėjų kalbų, dažnai lieka nepatenkinti, piktinasi jų žodžiais:

Ką čia jis paisto?

Kaip taip galima kalbėti?

Tai yra subjektyvieji MK, kai žmonės paprasčiausiai išlieja savo emocijas.

Taip pat ir kaltinamieji neretai aiškina, kad vienas ar kitas liudytojas meluoja:

Aš noriu paklausti, kodėl ji meluoja? Kaip jai ne gėda?

Liudytoja:

Man visai ne gėda, aš sakau tiesą (70).

Kaltinamasis dažnai aiškina, kad liudytojas jį apkalba dėl vieno ar kitų priežasčių:

Jis meluoja. Su juo anksčiau nebuvau susipykęs. Kodėl jis mane apkalba, nežinau.

Kartais ginčas kyla dėl vieno žodžio:

...prokuratūra... nurodė, kad galima naikinti dokumentą. Teismas nurodė tą patį, įvardijant, kad tai suklydimas, tačiau tai visai kitas tekstas. Tarnybinio pranešimo tekste atsirado žodis „tikrai“. Šis prieveiksmis yra sakinio dalis, nurodanti įsitikinimą. Todėl „tikrai“ keičia turinį (12).

Kaip matyti, iš pradžių pareiškėjas aiškina, kas rašoma vienuose ar kituose dokumentuose. Tai objektyvieji MK. Taip pat objektyvi informacija, kad tikrai yra žodis, prieveiksmis, eina sakinio dalimi. Toliau jau eina subjektyvus vertinimas, kad dėl vieno žodžio iš esmės pasikeitė teksto turinys. Būtent dėl šito žodžio parašymo jis kreipėsi į teismą su skundu. Toliau jis komentuoja pareigūnų parodymus:

Pareigūnų parodymai prieštaringi, pranešimas perrašytas, tikriau, naujai parašytas (12).

Tai objektyvus MK. Po to eina žodžio patikslinimas – stilistinis vertinimas.

Kalbėdami žmonės dažnai kreipiasi į teismą tokiais žodžiais, kaip *pradžioje noriu atkreipti dėmesį, noriu pasakyti, reikia pabrėžti, dar noriu pasikartoti, dar trumpai apie... galima teigti,*

mano kolega jau minėjo, nenoriu kartotis, pabaigoje keletą žodžių apie... ir kt. Tai kalbėjimo strategijos metatekstiniai pasakymai, kurie signalizuoja, kad kalbėtoji svarbu, ką jis pasakys, kad jis kalbą pradeda ar baigia, arba nori tik užsiminti apie vieną ar kitą faktą. Visi šie žodžiai neteikia informacijos apie bylą, o tik komentuoja kalbą.

Po baigiamųjų kalbų suteikiama teisė į atsikirtimus ir pastabas, paprastai čia jau kalbama apie tai, ką kalbėjo prokuroras ar advokatas:

Nenoriu sutikti su prokuroru...

Prokuroras teisingai pastebėjo...

Pasilieku prie savo nuomonės, nesikartosiu.

Dar trumpai noriu pasakyti...

Kadangi klausimus liudytojams gali užduoti visi kiti proceso dalyviai – teisėjas, prokuroras, advokatas, nukentėjusysis, kaltinamasis, jie gali kartotis, tada liudytojas paaiškina, kad jau apie tai kalbėjo:

Kartuju, kad nepamenu, ar jis buvo girtas.

Tai metatekstas, liudytojas atsakydamas komentuoja savo kalbą. Taip pat daug metateksto baigiamosiose kalbose apie pačių pasisakančiųjų kalbą:

Pradėsiu nuo nuteistojo apeliacinio skundo.

Kalbant apie neturtinės žalos dydį...

Trumpai noriu pasikartoti...

Galima padaryti išvadą...

Aiškinama, apie ką šnekės, tai kalbėjimo strategijos MK, kurie signalizuoja, apie ką bus kalbama, kad kalba pradeda, kad pasakys išvadą, pabrėžiama sakoma mintis.

Tad galima sakyti, kad teisinėje kalboje vartojama itin daug metakalbinių komentarų. Vieni jų dažni kasdienėje kalboje, kiti – specifiniai, kuriuos galima rasti visose bylose – tai apklaustų asmenų komentarai apie savo ar kitų asmenų pasakymus, tai baigiamosioms kalboms ir nuosprendžiui būdingi visų apklaustų asmenų parodymų analizė, o atsikirtimuose ir pastabose – papildomi paaiškinimai jau komentuojant priešingos pusės baigiamąsias kalbas arba papildant savąją.

6. TEISINĖS KALBOS ETIKETAS

Viena šnekos aktų dalis yra etiketas, kuris parodo pašnekovų santykius, atspindi jų socialinį bendrumą ar atskirtį (Čepaitienė, 2007:11). Kalbos etiketas priklauso nuo adresanto ir adresato pozicijų, vietos, kitų aplinkybių. Kalbos etiketo būdingiausios situacijos yra pasisveikinimas, kreipimasis, padėka, atsisveikinimas, atsiprašymas, padėka, komplimentas.

Teismo procesas turi savitą etiketą, pvz., teisėjui ar teisėjų kolegijai įeinant ar išeinant, proceso dalyviai privalo atsistoti, kalbėti teisme galima tik teisėjui leidus ir atsistojus. Jei proceso dalyvis nesilaiko nustatytų taisyklių, jis gali būti įspėtas arba jam gali būti skirta bauda.

Proceso dalyviai teismo metu susiję tarpusavyje vertikaliais santykiais. Stanislas Grabiasas teigia, kad interakcijai svarbu kontakto trukmė, oficialumo laipsnis, dalyvių socialinis rangas (cit. iš ten pat, p. 32). Remiantis juo, teisėjo ir kito proceso dalyvio kontaktas yra oficialus, vaidmenys nelygiaverčiai, susiję su padėtimi. Sunkiau klasifikuoti pagal pastovumo / nepastovumo požymį. Teisėjas, valstybinis kaltintojas, gynėjas teisinio proceso metu visada atlieka pastovų vaidmenį, o kaltinamasis ar įtariamasis – nepastovus vaidmuo.

Vienas būdingiausių kalbinio etiketo elementų – kreipinys. Dažniausiai prie kreipinio pridedamas žodis *gerbiamas*:

Gerbiamas teisme (16,); *Gerbiama kolegija* (13,)

Rinktinėse advokatų kalbose teisme dažniausia vartojamos įvardžiutinės formos: *Gerbiamieji baudžiamųjų bylų skyriaus kolegijos teisėjai* (Rinktinės advokatų kalbos teisme, 1998:18), *Gerbiamieji Teisėjų kolegijos nariai* (cit. iš ten pat, p. 71). Nors tinkamos abi šio žodžio formos, oficialioje aplinkoje teiktinesnė įvardžiutinė forma. Iš praktikos galiu pasakyti, kad nė karto negirdėjau sakant įvardžiutinės formos. Beveik niekada nesakomas ir pilnas kolegijos pavadinimas. Be to, kreipiantis į teisėjus, gynėjus ar kaltintojus, niekada nenurodoma jų pavardė. Taip išlaikomas oficialumas ir parodoma, kad svarbios ir gerbiamos yra jų pareigos. Kartais kreipiamasi į teisėjus, pridedant žodelį *ponia / ponas*: *Ponia teisėja* (6,).

Visi teisininkai proceso metu kreipiasi į kitus *Jūs*, nepriklausomai nuo to, ar jie artimai pažįstami, tačiau ne teisininkai, ypač kreipdamiesi vieni į kitus, vartoja vienaskaitos formą.

Vienas iš etiketo žodžių *prašau* labai dažnai vartojamas teismo metu: *prašau išteisinti* (11). Sakoma, kad kaltintojai teismui turi *siūlyti*, o ne *prašyti*, tačiau jie dažnai kreipiasi į teismą šiuo mandagumo žodžiu: *reikia suimti dviems mėnesiams / to ir prašau* (14,). Vartojama ir tariamoji nuosaka: *reikėtų patikėti* (16,).

Sakytinėje kalboje kartais žodis *prašau* praleidžiamas, tačiau į protokolą jis įrašomas:

Patenkinti – Prašau skundą patenkinti (17,)

Atmesti – Prašau nuteistojo T. G. apeliacinį skundą atmesti (18,)

Labai dažnai teisme girdimi tokie etiketo žodžiai kaip *atsiprašau, gailiuosi*. Kadangi viena iš kaltinamojo atsakomybę lengvinančių aplinkybių yra ta, kad jis pripažino kaltę, gailisi, dažnai tas atsiprašymas ir gailėjimasis būna formalus:

V. R. teismas nepagrįstai pripažino lengvinančia aplinkybe / kad pripažino kaltę ir nuoširdžiai gailisi/ kaltę pripažino, bet gailėjimosi nėra (23,)

Labai retai gynėjai ar kaltintojai, pasakė savo kalbą teisme, baigia padėkos žodžiu *ačiū*.

Nepriimta oficialiuose raštuose nurodyti, kad reikia siųsti atsakymą, savaime suprantama, kad į kiekvieną raštą privaloma atsakyti, galima nebent parašyti, koku būdu rašyti atsakymą – faksu ar paštu.

Visi skundai parašyti kaip prašymai, juose po kelis kartus vartojamas žodis *prašau*:

1. *Ir prašau šiaulių apygardos teismo... (37)*

2. *Gerbiamas teisėjau prašau Jūsų mano skundo neatmesti būsiu labai dėkingas (34)*

Jūsų parašytas iš didžiosios raidės, tai grafinis etiketo pavyzdys.

Apeliaciniai skundai rašomi aukštesnės instancijos teismui prašant pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimą. Dviejuose skunduose nurodyta prieš kreipinį trumpinys *gerb.* ir viename – *gerbemas* (= gerbiamas).

Oficialūs raštai rašomi pagal nustatytą formą, įprasta pabaigoje parašyti etiketo žodžius *su pagarba*. Trijuose skunduose yra šie žodžių junginiai. Vienas skundas įvardytas kaip SKuNdas – Prašimas (=Skundas-prašymas), jame nurodyta, kad laukiama atsakymo:

labai lauksu jūsu Ačakimo. bučiu labai dekingas supagarba (= Labai lauksiu Jūsų atsakymo. Būčiau labai dėkingas. Su pagarba).

7. IŠVADOS

Išnagrinėjus surinktą sakytinę ir rašytinę medžiagą, galima padaryti tokias išvadas:

1. Užrašant sakytinę kalbą, vartojami visi stiliaus korekcijos tipai: elementų pakeitimas (substitucija), elementų vietos keitimas (permutacija, inversija), sutrumpinimas (redukcija), pridėjimas (adityvumas). Dažnai perdarant vieną sakinį ar visą tekstą vartojamas ne vienas, o iš karto keli tipai. Sakytinėje kalboje nemažai gestų, mimikos, rodymo vietoje sakymo, tai turi būti suformuluota raštu. Dažniausiai keičiami žodžiai – įvardžiai keičiami arba papildomi vardažodžiais. Stengiamasi nepalikti perkeltinės prasmės pasakymų, kurie ne visada yra aiškūs ar logiški. Yra kompiuterinio raštingumo klaidų: neskiriamas brūkšnys nuo brūkšnelio, nepaliekami tarpai po skyrybos ženklų arba paliekami prieš, skyrybos ženklai visiškai nepadedami, nesilaikoma paraštės ir kt.

Ne teisininkų sakytinėje kalboje vartojama žargonybių, tarmybių, kitų leksikos klaidų. Trumpinamos žodžių galūnės, netinkamai vartojami priešdėliai, žodžių formos. netaisyklingai vartojami prielinksniai, jungtukai ir kt.

Kai kurie asmenys apie įvykius pasakoja labai ekspresyviai, vartoja daug sinonimų, jų kalba emocionali, pasakojant keičiamas pasakojimo laikas.

2. Didžioji dalis teisininkų kalbų būna paruoštos iš anksto, tad jos yra informatyvios, dalykiškai apibendrintos. Iš pradžių nurodoma dalyko esmė, po to išdėstomi argumentai ir daroma išvada, nurodoma, ko prašoma. Teisininkų kalba priklauso nuo asmens – vieni ruošiasi iš anksto, kiti kalba ekspromptu. Teisininkams būdingi tie patys sakytinės kalbos bruožai, kaip ir ne teisininkams: intarpai, pasikartojimai, leksikos, stiliaus klaidos, tačiau yra ir teisinės kalbos bruožų: vartojama teisinė terminija, tarptautiniai žodžiai, beasmeniai sakiniai, neveikiamosios rūšies dalyviai, reikiamybės dalyviai, suvestiniai tariniai, būdingi įvairūs netaisyklingos teisinės kalbos pasakymai.

3. Įtariamųjų telefono pokalbiuose yra nemažai žodžių, kurie sakomi, palaikant kontaktą tarp pašnekovų, bet kuriais nesistengiama perduoti jokios reikšmingos informacijos, t. y. atlieka fatinę funkciją, dažnai patikrinama, ar adresatas vartoja tą patį kalbos kodą, kaip ir adresantas.

Leksika skurdi, nevaizdinga, daug keiksmožodžių, svetimybių, sutrumpintų formų. Būdingi neilgi vientisiniai ir sudėtiniai sakiniai, daug nepilnųjų sakinių. Yra daug pasikartojimų, intarpų.

4. Nuosprendžio kalba nėra vienalytė. Nuosprendžiai retai atitinka pagrindinius kalbos reikalavimus – glaustumą, aiškumą. Yra šnekamosios kalbos ypatybių: vartojama svetimybių, netinkamai vartojami linksniai, žodžių formos. Daroma sintaksės klaidų. Yra ir teisinės kalbos

bruožų: gausu dalyvių, ypač neveikiamosios rūšies pusdalyvių, padalyvių. Dominuoja ilgi beasmeniai sakiniai, daug terminų, tarptautinių žodžių.

5. Nuteistųjų skunduose ypač daug žodžių rašybos, sintaksės, stiliaus klaidų. Aišku, kad tai priklauso nuo jų menko išsilavinimo. Yra įterpinių, pasikartojimų. Nemažai teisinės kalbos štamų. Skunduose yra ir teisinės, ir šnekamosios kalbos pavyzdžių.

6. Teisinėje kalboje gausu metakalbinių komentarų. Vieni jų dažni kasdienėje kalboje, kiti – specifiniai, kuriuos galima rasti visose bylose – tai apklaustų asmenų komentarai apie savo ar kitų asmenų pasakymus, tai baigiamosioms kalboms ir nuosprendžiui būdingi visų apklaustų asmenų parodymų analizė, o atsikirtimuose ir pastabose – papildomi paaiškinimai jau komentuojant priešingos pusės baigiamąsias kalbas arba papildant savąją.

7. Teisinis procesas turi savo etiketą. Vienas būdingiausių kalbinio etiketo elementų – kreipinys *gerbiamas*. Niekada nenurodoma teisininkų pavardė. Taip išlaikomas oficialumas ir parodoma, kad svarbios ir gerbiamos yra jų pareigos. Kartais kreipiamasi į teisėjus, pridodant žodelį *ponia / ponas*. Visi teisininkai proceso metu kreipiasi į kitus *Jūs*, tačiau ne teisininkai, ypač kreipdamiesi vieni į kitus, vartoja vienaskaitos formą.

Labai dažnai teisme girdimi tokie etiketo žodžiai kaip *atsiprašau, gailiuosi, prašau*.

Matyti, kad ir nuosprendžiuose, ir posėdžių protokoluose yra daug klaidų, ypač sintaksės, leksikos.

Galbūt tikslinga būtų toliau tirti teisinio proceso dalyvių klaidą, surinkus daugiau medžiagos, tada būtų galima daryti apibendrinimus, kokios teisininkų sakinės ir rašytinės kalbos ypatybės, būdingiausios klaidos. Būtų įdomus sociolingvistinis tyrimas, kaip keičiasi žmonių kalba oficialioje aplinkoje.

MAGISTRO DARBO SANTRAUKA

Studijų programa: Lietuvių kalbotyra.

Vardas, pavardė: Reda Jončienė.

Darbo pavadinimas: Teisinio proceso dalyvių kalba.

Darbo pavadinimas anglų kalba: Trial participants' speech.

Darbo vadovas: prof., habil. dr. Kazimieras Župerka.

Darbo gynimo data: 2009-06-15.

Pagrindiniai žodžiai: dalykinė kalba, teisinė kalba, sakytinė kalba, rašytinė kalba.

Pagrindiniai žodžiai anglų kalba (keywords): Keywords: objective language, legal law language, spoken language, written language.

SANTRAUKA

Darbe nagrinėjama, kaip sakytinė kalba keičiama į rašytinę, kokie pagrindiniai sakytinės kalbos bruožai, kokios klaidos daromos baudžiamosios bylos medžiagoje. Darbo šaltinis – baudžiamųjų bylų medžiaga. Dalis sakytinės ir rašytinės kalbos ypatybių sutampa – daromos panašios leksikos klaidos, vartojama terminija. Teisinei rašytinei kalbai nebūdingi intarpai, pasikartojimai, tačiau menko išsilavinimo žmonių rašytinės kalbos pavyzdžiuose jų yra. Teisinės kalbos bruožai: gausu dalyvių, ypač neveikiamosios rūšies, pusdalyvių, padalyvių. Dominuoja ilgi beasmeniai sakiniai, daug terminų, tarptautinių žodžių, reikiamybės dalyvių, suvestinių tarinių, būdingi įvairūs netaisyklingos teisinės kalbos pasakymai.

SUMMARY

The study analyses the main features of spoken language, the process of changing spoken language into written, describes the mistakes, which appear in material of criminal law cases. The source of the study – material of criminal law cases. It should be noted, that part of features of spoken and written languages coincide – similar mistakes of lexis are being done, similar terminology is being used. Despite the fact that inserts, frequencies are not common for written language, in the examples of written language of uneducated people they nevertheless appear. The features of legal language: a plenty of participles, especially passive, dominant long impersonal sentences, many legal terms, international words, gerundives, cumulative predicates, common various expressions of irregular legal language.

ŠALTINIAI

N1-75-187/2008;

1-2-440/2009, 1-4-350/2008, 1-13-300/2009, 1-34-152/2008, 1-46-152/2009, 1-48-210/2009, 1-49-210/2008, 1-53-210/2009, 1-59-210/2008, 1-61-354/2008, 1-83-49/2009, 1-86-210/2008, 1-87-354/2008, 1-96-354/2008, 1-97-187/2008, 1-104-64/2008, 1-164-496/2008;

1S-30-210/2008, 1S-81-354/2009, 1S-174-64/2008, 1S-197-354/2008;

1A-5-210/2009, 1A-92-282/2008, 1A-109-354/2009, 1A-156-210/2008, 1A-174-64/2008, 1A-180-210/2008, 1A-189-210/2009, 1A-190-354/2008, 1A-237-354/2008, 1A-300-354/20208, 1A-320-354/2008, 1A-348-354/2008;

I-77-210/2008.

LITERATŪRA

- Akelaitis G., 2005, Konstrukcijos su atžvilgiu, požiūriu administracinėje kalboje. – Kalbos kultūra, nr. 78, 67–76
- Bartas R., 1991, Teksto malonumas.
- Čepaitienė G., 2007, Lietuvių kalbos etiketas: semantika ir pragmatika. Šiauliai.
- Čepaitienė G., Steigvilaitė-Urbietienė D., 2003, Pokalbių telefonu etiketas, Kaunas.
- Giedra B., 1932, Retorika, Kaunas.
- Jakobsonas R., 2004, Lingvistika ir poetika, Vilnius.
- Kniūkšta P., 2001, Kalbos vartoseną ir tvarkybą, Vilnius,
- Kniūkšta P., 1994, Nauji svetimybų pavojai. – Gimtoji kalba, nr. 6, 1–8.
- Kontutytė E., 2007, Ką apima sąvoka „dalykinė kalba“. – Kalbotyra, nr. 57(3), 149–159.
- Koženiauskienė R., 2001, Retorika. Iškalbos stilistika, Vilnius.
- Koženiauskienė R., 2004a, Skoliniai teismų oratorių kalboje. – Kalbos kultūra, nr. 77–83. 103–107.
- Koženiauskienė R., 2004b, Tarptautinių žodžių vartojimas teisininkų kalboje. – Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba, Vilnius, 189–196.
- Kvašytė R., Župerka K., 2006, Lietuvių ir latvių funkcinių stilių terminai. – Lietuvių ir latvių gretinamosios stilistikos klausimai, Šiauliai, 65–83.
- Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, 2008, Vilnius.
- Miliūnaitė R., 2004, Skolinių vertės motyvacija. – Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba. Vilnius, 30–54.
- Nauckūnaitė Z., 2003, Loginiai ir lingvistiniai sakinės ir rašytinės raiškos skirtumai. – Žmogus ir žodis, nr. 1, 78–83, žiūrėta 2008-01-29, prieiga internete adresu www.vpu.lt/zmogus_ir_zodis/PDF/didaktinelingvistika/2003/nauck78-83.pdf.
- Paulauskienė A., 2004, Teisininkų kalba ir bendrosios normos, Vilnius.
- Pikčilingis J., 1971, Lietuvių kalbos stilistika, Vilnius.
- Rinktinės advokatų kalbos teisme, 1998, Vilnius, sudarytojas V. Zabiela.
- Savickienė I., 2005, Linksnų vartojimo dažnumas ir daiktavardžio reikšmė. – Acta linguistica lithuanica, nr. 52, 59–65.
- Šukys J., 2006, Kalbos kultūra visiems, Kaunas.
- Ulčainaitė E., 1997, Pratarė. – Markas Tulijus Ciceronas. Kalbos. Vilnius, 7–10.
- Valstybės žinios, 1998, nr. 87.
- Valstybės žinios, 1995, nr. 41.

Valstybinių kaltintojų kalbos teisminiuose ginčuose, 1994, Vilnius.

Vladarskienė R., 2005, Lietuvių administracinės kalbos pokyčiai. – Žmogus ir žodis, nr. 1, 110–113.

Vladarskienė R., 2004, Sintaksinių priemonių ypatybės valstybės dokumentų kalboje. Vilnius.

Vladarskienė R., 2002, Tarinio formos greta kelių veiksnių dokumentų kalboje. – Kalbos kultūra, nr. 75, 84–93.

www.vlkk.lt

Žilinskienė V., 2004, Skolintos šaknies žodžių vartojimas dalykinio stiliaus tekstuose. – Skoliniai ir bendrinė lietuvių kalba. Vilnius, 162-176.

Žilinskienė V., 2002, Žodžių formų vartojimas Lietuvių kalbos dalykinio ir publicistinio stilių duomenimis. – Lituania, nr. 1(49), 106–116.

Župerka K., 1983, Lietuvių kalbos stilistika. Vilnius.

Župerka K., 1995, Sakytinio ir rašytinio teksto sintaksinė kondensacija. – Sakytinis ir rašytinis tekstas: Mokslinės konferencijos tezės. Šiauliai, 45–46.

Župerka K., 1980, Stiliaus figūros. Vilnius.

Župerka K., 1987, Stilių normų atspindys metakalbiniuose komentaruose. Lietuvių kalbos sandaros tyrinėjimas. – Lietuvių kalbotyros klausimai. 1987, nr. 26.

Золотова Г., 1973, Очерк функционального синтаксиса русского языка. Москва.

Вежбицка А., 1978 Метатекст в тексте. – Новое в зарубежной лингвистик. Москва.

PRIEDAI

Asmenų kalbos	Ištraukos iš protokolų
Įtariamųjų / kaltinamųjų / nuteistųjų kalbos	
<p>1. gerbiamas teisme / aš nuo pat suėmimo dienos kreipiausi į aukštesnes instancijas / kad esu nekaltas / man daromas spaudimas to bendro / prašau mane sodinti ten / kad nieko nebūtų / aš dirbčiau / padėčiau tyrimui ir teismui / kad tik greičiau ta byla eitų / kai sužinojau / kad esu ieškomas / liepiu tam broliui skambinti / sakyti / kur esu / jei būčiau kaltas / tikrai nebūčiau pats ejęs / tas mano padielnikas slapstosi / eina ant nesoznankės / liepė neduoti parodymų ant jo / prašau atsižvelgti į viską / ką sakiau / geriau jau rašytinis / tikrai nieko nedaryčiau / man pačiam geriau / kad byla greičiau nagrinėtųsi / ji jau teisme / nutartį panaikinti.</p> <p>1S-30-210/2008</p>	<p>Gerbiamas teisme, aš nuo pirmos suėmimo dienos kreipiausi į aukštesnes instancijas, sakiau, kad esu nekaltas. Man daromas spaudimas bendrininko. Pareigūnų prašau mane sodinti į kamerą, kurioje nieko man neatsitiktų. Aš laisvėje būdamas dirbčiau. Padėčiau tyrimui ir teismui, kad tik greičiau išnagrinėtų bylą. Iki sulaikymo gyvenau vienuolyne. Kai sužinojau, kad esu ieškomas, paprašiau paskambinti į policiją, pranešti, kur esu. Nebūčiau kreipęsis pats, jei būčiau kaltas. Mano bendras slapstosi. Jis sakė, kad neprisipažins, todėl liepė neduoti parodymų, kad jis kaltas. Prašau atsižvelgti į tai. Geriau būtų skirta kita kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti. Noriu, kad byla būtų greičiau išnagrinėta. Byla jau perduota į teismą. Prašau nutartį panaikinti.</p>
<p>2. nu /aš prašau / buvo / neneigiu / gyvenau su sugyventine / taip sakant / apimtas pavydo jausmo / pasikarščiauvau ir sužalojau / nu sumušiau namuose / po viso šito atsiprašiau / atlyginau žalą / susitaikėme / pardavėme butą / nusipirkom namą už Jonišio 32 kilometrai / sodybą / iki teismo 5 mėnesiai praėjo / gyvenome / normaliai gyvenome / nesipykom / nesiginčijom / nusipirkom didelį ūkį / nu fazendą / mano sugyventinė pareiškė kvotėjui / kad manęs nesodintų / net raštą parašė /kvotėjai padavė / raštą parašė / jai sunku vienai / didelė sodyba / aš dirbau / kad čia apsipykom / čia galiu pasakyti / tikrai neneigiu to / buvo toksai užėjęs / skaitėt bylą / užėjo pavydo jausmas / nu ir / tikrai ašai atsiprašiau / sumokėjau už visas gydymo išlaidas / gyvenom kaime / be jokio pykčio / didelė sodyba / negėrėm / tvarkingai gyvenom / normaliai / labai sugyventinė pergyveno / jai sakė prokuroras/ man prokuroras asmeniškai sakė prieš posėdį/ vien dėl to sėdėsi/ kad buvai anksčiau teistas ne vieną kartą/ aš esu taikus</p>	<p>Prašau patenkinti mano skundą. Pripažįstu kaltę. Gyvenau su sugyventine, iš pavydo supykęs ją sumušiau. Aš nukentėjusiosios atsiprašiau, atlyginau išlaidas. Mes susitaikėme. Mes su sugyventine pardavėme butą, nusipirkome namą už Jonišio, gyvenome ūkyje, dirbome. Iki teismo 5 mėnesius nesipykome. Mano sugyventinė man atleido, prašė skirti kuo švelnesnę bausmę, raštu tai nurodė ikiteisminio tyrimo pareigūnams. Sumušiau ją, bet po to mes nesipykome. Atlyginau gydymo išlaidas. Negėrėme, gyvenome tvarkingai. Prokuroras sakė, kad bus paskirta reali laisvės atėmimo bausmė, nes anksčiau esu ne kartą teistas. Esu ramaus būdo, taikus. Man atrodo, kad kiekvieną žmogų galima supykdyti.</p>

<p>žmogus / klausykit /aš esu taikus žmogus / pas kiekvieną žmogų yra ribos tam tikros / galima kiekvieną žmogų davesti iki ribos /</p> <p>1A-156-210/2008</p>	
<p>3. gerbiamas teisme / aš tikrai nesijaučiu ant tiek nusikaltęs / kad man tiek skirti / prašau sušvelninti /</p> <p>1A-156-210/2008</p>	<p>Gerbiamas teisme, manau, kad man skirta per griežta bausmė. Prašau sušvelninti bausmę.</p>
<p>4. gerbiamas teisme / norėčiau sumažinti žalos atlyginimą/ buvau bedarbis / ir neskirti griežtesnės bausmės / labai galiuosi padaręs šį nusikaltimą / keturi tūkstančiai ten išeina / aš sutikau su dviem tūkstančiais ir medicinos išlaidom /</p> <p>1A-180-210/2008</p>	<p>Gerbiamas teisme, aš nesutinku su civiliniu ieškiniu, norėčiau, kad jis būtų sumažintas iki 2000 litų. Buvau bedarbis. Prašau prokuratūros apeliacinį skundą atmesti ir neskirti man griežtesnės bausmės. Labai galiuosi padaręs šį nusikaltimą. Su ieškiniu dėl medicininių išlaidų sutinku.</p>
<p>5. labai galiuosi / dar sykį noriu atsiprašyti nukentėjusiojo / nenorėjau sužaloti / norėjau apsiginti / per tardymą vaikščiojau atsižymėti / žadam sukurti šeimą laukiam naujagimio /</p> <p>1A-180-210/2008</p>	<p>Labai galiuosi nusikaltęs, dar kartą noriu atsiprašyti nukentėjusiojo. Aš nenorėjau jo sužaloti, norėjau apsiginti. Nepažeidinėjau man skirtos kardomosios priemonės. Žadame sukurti šeimą, mano būsima žmona laukiasi.</p>
<p>6. ponia teisėja / neturėjau pinigų / darbų nėra / kur gyvenu / turėsiu darbą / žada / tikrai atvažiuosiu / ir sugyventinei uždirbsiu pinigų / atvyks / tarp miškų gyvenam / vaikas mažas / galėtumėt nesuimti / garbės žodis / sakau / tikrai / reikia užsidirbti kelionei pinigų / tikrai prašau / tikrai / sakė / įformins mane / jeigu ilgam / gal trumpai /</p> <p>1S-354/2008</p>	<p>Aš neturėjau pinigų atvykti. Nedirbau, nes neradau darbo. Šiuo metu man žada darbą. Tikrai atvykčiau į posėdį, ir sugyventinė atvyktų. Pinigų uždirbčiau atvykimui. Turime mažą vaiką. Prašau manęs nesuimti, pasižadu atvykti. Mane žadėjo įdarbinti.</p>
<p>7. Prašau / kad sušvelnintumėt bausmę / prisipažinau / daviau parodymus / pilnumoj buvau prisipažinęs / gavau du su puse metų / 2 metus už tą / supratau / pasimokiau /</p> <p>1A-189-210/2008</p>	<p>Prašau teismo sušvelninti man skirtą bausmę. Aš prisipažinau, įvykdeš nusikaltimą, daviau parodymus. Už šį nusikaltimą man skirta 2 metų laisvės atėmimo bausmė, subendrinus bausmę su kitu nuosprendžiu skirta bausme – 2 m. 6 mėn. laisvės atėmimo. Supratau, ką padariau, pasimokiau.</p>

<p>8. labai gailiuosi padaręs / prašau mano / taip / nu / tenkinti /</p> <p>1A-189-210/2008</p>	<p>Labai gailiuosi padaręs šį nusikaltimą. Prašau tenkinti skundą.</p>
<p>9. esu reikalinga namuose / tyčinio nužudymo nebuvo/ nebuva apsvaigusi nuo alkoholio/ niekada nebuvau anksčiau nusikaltusi / neturėjau problemų su policija / dėl sveikatos / pastoviai reikia pas gydytoją lankytis / miegas sutriko visiškai/ niekaip negaliu užmigti/ tų liudytojų anksčiau nepažinojau / neturiu su jais jokio ryšio / nežadu bendrauti. dirbau nelegaliai švedų bendrovėje / Teisėja: Ar turite tai patvirtinančius dokumentus / Įtariamoji: jie tokių netvirtina / turiu nuosavą namą / sodybą Raseiniuose / sūnui dvidešimt du, jis važinėja į užsienį / nevedęs / neturi sugyventinės / mes du gyvenam.</p> <p>1S-174-64/208</p>	<p>Esu reikalinga namuose. Tyčinio nužudymo nebuvo. Nebuva apsvaigusi nuo alkoholio. Niekada nebuvau anksčiau nusikaltusi, neturėjau problemų su policija. Dėl sveikatos – pastoviai reikia pas gydytoją lankytis. Miegas sutriko visiškai, niekaip negaliu užmigti. Tų liudytojų anksčiau nepažinojau, neturiu su jais jokio ryšio, nežadu bendrauti. Dirbau nelegaliai švedų bendrovėje, neturiu dokumentų, tai patvirtinančių. Turiu nuosavą namą, sodybą Raseinių mieste. Sūnui 22 metai, jis važinėja į užsienį. Jis nevedęs, neturi sugyventinės. Name gyvename tik mes su sūnumi.</p>
<p>10. prašau panaikinti šią bausmę.</p> <p>1S-174-64/2008</p>	<p>Prašau panaikinti suėmimą.</p>
<p>11. gerbiamas teisme / aš / sakykim / rytoj trys metai po įvykiaus / po pirmos ekspertizės buva apkaltintas dėl to įvykiaus / buvo užsakyta antra ekspertizė / paskui trečia / man nepalanki / aš visas aplinkybes įvertindamas / prašau išteisinti ir nutraukti /</p> <p>mano automobilis audi šimtas avanti judėjo / kai atsitrenkė E / ten audi a keturi / laisvai judėjo automobilis / iki antro / nu / opel vectra / buva / dar buva atstumas / maniau sustabdyti arčiau / smūgio metu nestabdžiau / laisvai riedėjau /</p> <p>noriu patikslinti / ant mano galo / buferio / yra jo spalvos nubrozdinimo / mano priekis iki šiol toks pat / grotelės subyrėjo įvykio metu / niekas neapžiūrėjo transporto priemonės / jei E automobilis neužsivedė po įvykiaus / bamperis pakeistas po įvykiaus/ nesu ten pirma diena vairuoju / esu įvykį turėjęs / bet sakau / tikrai /</p>	<p>Gerbiamas teisme, rytoj trys metai po įvykio, po pirmos ekspertizės buva apkaltintas dėl to įvykio. Buvo atlikta antroji ekspertizė, paskui trečioji, man nepalanki, ir dabar vėl buva apklaustas ekspertas. Aš įvertindamas visas išdėstytas aplinkybes, prašau mane išteisinti ir bylą nutraukti. Mano automobilis „Audi 100 Avanti“ judėjo, kai į jį atsitrenkė E. B. E. vairuojamas automobilis „Audi A4“. Mano automobilis judėjo laisvai. Iki prieš mane esančio automobilio „Opel Vectra“ dar buva atstumas, maniau sustabdyti automobilį labiau priartėjus. Smūgio metu nestabdžiau, laisvai riedėjau. Noriu patikslinti, ant mano automobilio galo yra jo spalvos nubrozdinimo, mano automobilio priekis iki šiol toks pat, grotelės subyrėjo įvykio metu. Niekas neapžiūrėjo transporto priemonės. E. B. E. automobilis neužsivedė po įvykio, bamperis pakeistas po įvykio. Ne pirma diena vairuoju, buva ir kitas eismo įvykis, bet sakau,</p>

<p>netikėto smūgio nespėjau sustabdyti ir atsitrenkiau / atsiprašau kolegijos / gal emocijomis vadovaujuosi daugiau / prašau vadovautis eksperto išsakytomis nuomonėmis / mane išteisinti / neprisipažinau kaltas Mažeikių teisme/ byloje yra duomenys / kad K vartojo vaistus / kur nesusiję su įvykiu / prašau išteisinti/</p> <p>1A-320-354/2008</p>	<p>tikrai, netikėto smūgio nespėjau sustabdyti ir atsitrenkiau. Atsiprašau kolegijos, gal emocijomis vadovaujuosi. Prašau vadovautis eksperto išsakytomis nuomonėmis, mane išteisinti. Neprisipažinau kaltas Mažeikių teisme. Byloje yra duomenys, kad B. K. vartojo vaistus dėl ligų, kurios nesusijusios su eismo įvykiu. Prašau mane išteisinti.</p>
Pareiškėjo kalba	
<p>12. gerbiamas teisme / šita istorija prasidėjo du tūkstantis šeštais rugsėjį / buvau iškviestas į Aplinkos apsaugos departamento Šiaulių miesto skyrių / tai yra agentūrą / ten mane informavo / kad iš mano automobilio / buktai / tekėjo kuras Žemaitės keturiasdešimt trečio kieme / man keista / kad toks kaltinimas po mėnesio / man buvo surašytas administracinės teisės pažeidimo protokolas / su tuo nesutikau/ pradėjau domėtis / pradėtas tyrimas / aš pateikiu paaiškinimus / liudytojus / jie patvirtino mano parodymus / teko susipažinti su policijos pareigūnų tarnybiniais pranešimais / L. Š. Nurodė / kad įvykis buvo rugpjūčio devynioliktą / o tas / kad rugsėjo dvidešimt devintą / atkreipiau dėmesį / kad ekipažų numeriai neatitinka / pagalvoju / kad jie vyko atskirai / informavau pareigūnus agentūros / kad prieštaringi / spalio penktą paprašiau / kad pateiktų kopijas / neužilgo iškviestė / surašė nutarimą / ir paskyrė trijų šimtų litų nuobaudą / apskundžiau įvykį apygardos administraciniam teismui / buvo nagrinėjama tris kartus / dabar gegužės septintą priimta nutartis / patenkintas skundas / du kartus Vyriausiąjame administraciniame teisme / buvo priešingos nutartys / panaikinti tie nutarimai / nutartys / dabar jau įsiteisėjo / atrodo / nebuvo apskūsta / susipažinau su byla / atradau tarnybinių pranešimų pakeistom detalėm ir turiniu / pateikus / kad buvo kitas pranešimas / išsiaiškinta / kad pirmas variantas sunaikintas / man ta byla buvo / kaip čia sakant / nebūčiau kreipęsis / tačiau tris kartus skundė nutartis administracinio teismo/ man pabodo/ todėl kreipiausi dėl dokumentų klastojimo/ todėl kreipiausi į ikiteisminio tyrimo teisėją/ dar prieš tai prokuratūra atsisakė į mano</p>	<p>Gerbiamasis teisme, viskas prasidėjo 2006 m. rugsėjo mėnesį. Buvau iškviestas į Aplinkos apsaugos departamento Šiaulių miesto agentūrą. Nuvykęs sužinojau, kad iš mano automobilio neva tekėjo kuras Žemaitės g. namo kieme. Man keista, kad toks kaltinimas pateiktas po mėnesio laiko. Man buvo surašytas administracinės teisės pažeidimo protokolas. Aš su juo nesutikau, pradėjau domėtis įvykiu. Pradėtas buvo tyrimas, aš pateikiu paaiškinimus, liudytojai taip pat patvirtino mano parodymus. Teko susipažinti su policijos pareigūnų tarnybiniais pranešimais. L. Š. nurodė, kad įvykis buvo 2006-08-19, o kitas pareigūnas nurodo, kad 2006-09-29. Atkreipiau dėmesį ir į tai, kad nesutampa ekipažų numeriai, pagalvoju, kad jie vyko atskirai. Informavau agentūros pareigūnus apie neatitikimus. Spalio 5 d. paprašiau, kad pateiktų tų dokumentų kopijas. Netrukus mane iškviestė, surašė nutarimą ir man buvo paskirta 300 litų nuobauda. Aš apskundžiau nutarimą Šiaulių apygardos administraciniam teismui. Buvo byla nagrinėjama tris kartus, 2008-05-07 priimta nutartis, kuria patenkintas mano skundas. Du kartus byla buvo nagrinėjama Vyriausiąjame administraciniame teisme, buvo priimtos nutartys, kuriomis panaikintos Šiaulių apygardos administracinio teismo nutartys. Šiuo metu jau įsiteisėjo nutartis, atrodo, ji nebuvo apskūsta. Teisme susipažinau su byla, pastebėjau tarnybinių pranešimų, kuriame jau pakeistos detalės ir turinys. Pranešiau, kad buvo kitas tarnybinis pranešimas, išsiaiškinta, kad pirmas tarnybinio pranešimo variantas sunaikintas. Aš nebūčiau kreipęsis dėl šių dalykų, tačiau ilgas bylos nagrinėjimas man pabodo, todėl kreipiausi dėl dokumentų klastojimo. Kreipiausi į</p>

<p>prašymą / kad galima naikinti / tas tą patį nurodo / ir tą / apygardos / ne / apylinkės teisėjas / kad galima taip elgtis / įvardinant / kad ten / kaip ta / įvardinant / kad netyčinė / kaip tai / a.../ suklydimas, tačiau visai kitas tekstas / taip sakant / tarnybinio pranešimo tekste žodis tikrai / šis prievoksmis yra sakinio dalis / todėl tikrai keičia turinį/ garantuoja / bet teisme apklausti jie buvo / pareigūnai / tai negalėjo patvirtinti to / pareigūnų parodymai prieštaringi / pranešimas perrašytas / tikriau/ naujai parašytas / teisme nurodė / kad tariamai agentūros prašymu pakeistas dokumentas / nėra jokių dokumento registracijų/ nieko nėra / parašyta komisarui / nori mane apkaltinti bet kokiomis aplinkybėm / šitas pareiškimas numeris šimtas aštuoniolika / jei tik neklystu / man pateiktas du tūkstantis šeštų spalio dvyliką / reiškia / tas pranešimas galėjo būti surašytas ir spalio dvyliką / ir vėliau / ir dar kada nors / tai tiek ir norėjau pasakyti / dar tik trumpai / jei galima / trumpai noriu pasikartoti / mano skundą nagrinėjo tris kartus / šiuo metu nutartis turi būti / nutartis įsiteisėjus / kur aš ją nukišau / kažkur turėjau / nu / dabar / čia / neturiu / kažkur turėjau / buvau paėmęs / nerandu / tai va / nustatyta ten / nėra pažeidimo / nebuvo nubrėžta schema / o buvau apkaltintas/ dar truputį noriu pasakyti/ kad jiems galima klastoti bylą / ji nenumeruota / be apyrašo / tai va / tik tiek noriu pasakyti / prašau panaikinti / mano manymu / V. neteisusiai parašė /</p> <p>I-77-210/2009</p>	<p>ikiteisminio tyrimo teisėją. Prieš tai prokuratūra atsisakė mano prašymu kelti bylą, nurodė, kad galima naikinti dokumentą. Teisėjas nurodė tą patį, kad galima taip elgtis, įvardijant, kad tai suklydimas, tačiau tai visai kitas tekstas. Tarnybinio pranešimo tekste atsirado žodis „tikrai“. Šis prievoksmis yra sakinio dalis, nurodanti įsitikinimą. Todėl „tikrai“ keičia turinį. O teisme apklausti pareigūnai negalėjo patvirtinti savo teiginio. Pareigūnų parodymai prieštaringi, pranešimas perrašytas, tikriau, naujai parašytas. Teisme nurodė, kad tariamai agentūros darbuotojo prašymu pakeistas tarnybinis pranešimas. Nėra dokumento registracijos, parašyta komisarui. Nori mane apkaltinti bet kokiomis priemonėmis. Šitas pareiškimas byloje Nr. 118, jei neklystu, man pateiktas 2006-10-12. Reiškia, tarnybinis pranešimas galėjo būti surašytas ir spalio 12 d., ir vėliau. Tiek ir norėjau pasakyti. Dar noriu pasikartoti, kad mano skundą nagrinėjo tris kartus, šiuo metu nutartis turi būti įsiteisėjusi. Negaliu jos pateikti, neatsinešiau. Nustatyta, kad nėra pažeidimo. Nebuvo nubraižyta schema, buvau apkaltintas.</p> <p>Dar noriu pasakyti, kad galima klastoti bylą, nes ji buvo nesunumeruota, be dokumentų apyrašo. Tai tik tiek noriu pasakyti. Prašau panaikinti nutartį. Mano manymu, teisėjo A. V. nutartis neteisinga.</p>
Teisininkų kalbos	
<p>13. gerbiama kolegija / manau, visiems suprantama / ką reiškia sunkus nusikaltimas / ypač kada panaudojamas kūno sužalojimą galintis padaryti įrankis / šiuo atveju peilis / gali sukelti net letalinius / taip sakant / ačiū dievui/ to neatsitiko / teismas formaliai pažiūrėjo į bausmės skyrimo principus / neva pripažįstant / iššaukė rizikingas nukentėjusiojo elgesys / provokuojantis ir panašiai / tačiau pažiūrėkim visgi / kas nutiko / duodamas smūgis buteliu į galvą / po ko panaudojamas peilis / jei net laikyti / kad įvertinus / pripažinti lengvinančią aplinkybę / nelabai suprantama /</p>	<p>Gerbiama kolegija, manau, visi suprantame, ką reiškia sunkus nusikaltimas, ypač kai panaudojamas kūno sužalojimą galinti padaryti įrankis, šiuo atveju – peilis. Galėjo būti kitokia baigtis, ir gerai, kad to neatsitiko. Mūsų manymu, teismas formaliai pažiūrėjo į bausmių skyrimo principus, nurodyta, neva nukentėjusiojo elgesys sukėlė konfliktą. Pažiūrėkime, kas įvyko. Duodamas smūgis buteliu į galvą, po to nuteistasis panaudoja peilį.</p> <p>Jei sutiktume, kad teismas įvertino atsakomybę lengvinančias aplinkybes, tada nebūtų</p>

<p>kodėl nėra / neatsižvelgta į sunkinančias / pažeidė bausmių skyrimo principus / turėjo / skiriant bausmę / matyt / reikalas sprendžiamas apie vidurkį / kuris nei daug / nei mažai / dešimt metų / bausmės skyrimo pagrindai aiškiai pažeisti / manome / be pagrindo pernelyg švelnią laisvės atėmimo bausmę / jau teisiamas aštuntą kartą / nusikaltimas pakankamai rimtas / padaryta / skirtina kur kas griežtesnė laisvės atėmimo bausmė /</p> <p>tenkinti skundą / pakeisti Šiaulių miesto apylinkės teismo du tūkstančiai septintų metų kovo trečios dienos nuosprendį ir skirti nuteistajam už šį nusikaltimą laisvės atėmimo bausmę šešiams metams / kitą palikti nepakeistą / nuteistojo atmesti skundą /</p> <p>1A-180-210/2008</p>	<p>suprantama, kodėl neatsižvelgta į atsakomybę sunkinančias aplinkybes. Pažeisti bausmių skyrimo principai. Numatytos už šį nusikaltimą bausmės vidurkis – 10 metų laisvės atėmimo. Manome, kad V. J. nepagrįstai skirta tokia švelni laisvės atėmimo bausmė. V. J. teisiamas aštuntą kartą. Nusikaltimas pakankamai sunkus, jam skirtina griežtesnė laisvės atėmimo bausmė.</p> <p>Prašau patenkinti Šiaulių miesto apylinkės prokuratūros apeliacinį skundą, pakeisti Šiaulių miesto apylinkės teismo 2007-03-03 nuosprendį, pripažinti V. J. kaltu pagal LR BK 135 str. 1 d. ir skirti jam šešerius metus laisvės atėmimo. Kitą nuosprendžio dalį palikti nepakeistą. Nuteistojo apeliacinį skundą atmesti.</p>
<p>14.</p> <p>manau / nutartį reikia palikti / kaltinamas ne mažiau trimis sunkiomis / labai sunkiomis veikomis/ be pagrindo neatvyko / slapstėsi / gresia tik laisvės atėmimo bausmė / tai pagrindas pripažinti / pripažinti pagrindu / kad bėgs / vengs atsakomybės / per porą mėnesių mes tą bylą išnagrinėsime / reikia suimti dviems mėnesiams / to ir prašau /</p> <p>1A-354/2008</p>	<p>Manau, nutartį, kuria kaltinamajam paskirtas suėmimas, reikia palikti galioti. Jis kaltinamas ne mažiau 3 sunkių nusikalstamų veikų padarymu. Jis į teisiamąjį posėdį neatvyko be pateisinamų priežasčių. D. S. gresia tik laisvės atėmimo bausmė. Tai yra pagrindas pripažinti, kad jis gali bėgti, slėptis nuo teismo, siekdamas išvengti bausmės. Manau, byla bus išnagrinėta per du mėnesius, todėl prašau kaltinamajam D. S. skirti suėmimo terminą dviems mėnesiams.</p>
<p>15.</p> <p>palaikau J skundą / prašau sumažinti per pusę ieškinį / teismas tinkamai įvertino ir bausmę tinkamą skyrė / du metai už grobų nėra per švelni bausmė / nukentėjusysis nereiškė nieko / susitaikė /</p> <p>1A-180-210/2008</p>	<p>Gerbiama kolegija, palaikau savo ginamojo V. J. skundą ir prašau sumažinti civilinį ieškinį iki 2000 litų. Manau, teismas tinkamai įvertino visas aplinkybes ir priėmė teisingą nuosprendį. Jam skirta ne per švelni bausmė. Nukentėjusysis nereiškė pretenzijų, jie susitaikė. Prašau prokuratūros skundą atmesti.</p>
<p>16.</p> <p>gerbiamas teisme / aišku / praeitą posėdį jis neatvyko / prokuroras pranešė / kad kaltinamas sunkiu nusikaltimu / šiandien jis sako / pasižada atvykti / padėtis sunki namuose / jis nebuvo suimtas tardymo / matomai / juo pasitikėjo / atvykdavo jis / reikėtų patikėti ir netaikyti suėmimo /</p> <p>1A-354/2008</p>	<p>Gerbiamas teisme, mano ginamasis į posėdį neatvyko. Prokuroras nurodo, kad D. S. kaltinamas sunkiais nusikaltimais, gali bėgti nuo teismo. Šiandien D. S. sakė, kad pasižada atvykti. Kaltinamojo materialinė padėtis sunki. Jis nebuvo suimtas tyrimo metu, matyt, juo pasitikėjo, jis atvykdavo šaukiamas. Prašau teismo juo patikėti ir neskirti suėmimo.</p>

<p>17. gerbiama teisėjų kolegija / gynyba susipažinusi su bylos medžiaga / išklausiusi visų / vertina / kad bausmės per griežta / atsižvelgus į biografiją / kitą bausmės rūšį netaikyti / žala šimtas dvidešimt / nedidelė žala / atlygino / gražino / pagrįstas prašymas / gynyba palaiko / nors pripažino tik dalinai / gailisi / patenkinti /</p> <p>1A-189-210/2009</p>	<p>Gerbiama teisėjų kolegija, gynyba, susipažinusi su bylos medžiaga, išklausiusi T. G., vertina, kad jam skirta per griežta bausmė. Atsižvelgiant į jo biografiją, negalima jam taikyti kitos bausmės rūšies, tačiau žala padaryta nedidelė – 120 Lt. Žala atlyginta, gražintas daiktas. Manau, nuteistojo prašymas pagrįstas, gynyba jį palaiko. Nors kaltę jis pripažino tik iš dalies, tačiau gailisi. Prašau skundą tenkinti.</p>
<p>18. gerbiama kolegija / manau / skundas netenkintinas / savo apeliaciniame skunde jis ginčija / kad nenustatyta lengvinanti aplinkybė / ginčija išibrovimą / G. nurodo susigalvojęs pavogti balioną / pamatęs pro langą / teisme / ėlipo per langą / sugalvojo pavogti ėlipus per langą / nes iš liudytojo ir nukentėjusios matosi / kad pas K. Negyveno / tik trumpam buvo atvykęs su draugais / grįžo / pasakė / kad nebevaikščiotų / nukentėjusioji R nurodo atsiliepime tą patį /</p> <p>veika teisingai kvalifikuota / nepripažino / kad išibrovė pavogti / nepripažino lengvinančios aplinkybės / septyni teistumai/ buvo lygtinai paleistas nuo neatliktos bausmės / už analogišką teistas/ nusikalto po dešimt mėnesių / kai paleistas / bausmė žemiau sankcijos vidurkio / bendrinant tik trečdalį dadėjo / atmesti /</p> <p>1A-189-210/2009</p>	<p>Gerbiama kolegija, manau, kad nuteistojo apeliacinis skundas netenkintinas. Savo apeliaciniame skunde nuteistasis ginčija, kad nenustatyta atsakomybę lengvinanti aplinkybė, jis ginčija išibrovimą. T. G. nurodo sugalvojęs pavogti dujų balioną jį pamatęs per langą. Teisme nurodė, kad ėlipo per langą ir tik tada sugalvojo pavogti dujų balioną. Iš nukentėjusios ir liudytojo parodymų matosi, kad jis pas K. negyveno, tik trumpam buvo atėjęs su draugais. Po to jie išėjo, o T. G. grįžo. Jam pasakė, kad nebevaikščiotų. Nukentėjusioji D. R. nurodo savo atsiliepime tokias pat aplinkybes.</p> <p>Veika teisingai kvalifikuota. Teismas nepripažino atsakomybę lengvinančios aplinkybės, nes jis neigė iširovęs į patalpas. T. G. teistas 7 kartus. Buvo lygtinai paleistas iš laisvės atėmimo vietos, neatlikęs dalies bausmės. Po 10 mėnesių įvykdo analogišką nusikaltimą. Jam skirta bausmė yra mažesnė, nei sankcijoje numatytas bausmės vidurkis. Subendrinant pridėta tik viena trečioji neatliktos bausmės. Prašau nuteistojo T. G. apeliacinį skundą atmesti.</p>
<p>19. gerbiamas teisme / manau / Joniškio rajono apylinkės teismo nuosprendis yra pagrįstas ir teisėtas / ten pasisakyta / kodėl mano ginamasis nelaikomas recidyvistu / taikomas septyniasdešimt penktas straipsnis/ bausmės vykdymo atidėjimas / prokuratūros skundas nepagrįstas / prašau jį atmesti / o aštuntų metų nol septinto nol trečio nuosprendį palikti galioti /</p> <p>1A-300-354</p>	<p>Gerbiamas teisme, manau, Joniškio rajono apylinkės teismo nuosprendis yra pagrįstas ir teisėtas, jame pasisakyta, kodėl mano ginamasis nelaikomas recidyvistu, jam taikomas LR BK 75 str., t. y. bausmės vykdymo atidėjimas. Prokuratūros skundas nepagrįstas, prašau jį atmesti, o 2008-07-03 nuosprendį palikti galioti.</p>
<p>20. pareiškimą palaikau / gerbiamas teisme / manyčiau / kad šita byla yra neeilinė ta prasme /</p>	<p>Pareiškimą palaikau. Gerbiamas teisme, manyčiau, kad šita byla yra</p>

<p>kad su tokio lygio brutalia prievarta / siekiant tenkinti savo lytinę aistrą / tenka nedažnai susidurti / teismo prerogatyva įrodyti vienas ar kitas aplinkybes / bet duomenų yra labai daug apie prievartą / vertimą atlikti lytinius santykius su kitais asmenimis ir panašiai / manau / kad vis tiktais yra / asmenybė yra pakankamai problematiška įtariamojo / yra ne kartą teistas / nepadaręs išvadų / bausmė / pakankamai sunkus nusikaltimas / bausmė pakankamai griežta / tiek nukentėjusiosios interesais taikytinas suėmimas / proceso trukdymas / jei kalbėti oficialiai / vis tiktais gali slėptis nuo ikiteisminio tyrimo pareigūnų / nes buvo paieškomas ir / be abejo / gali daryti naujus nusikaltimus / nes vėlgi / kaip minėjau / iš savo poelgių nepadarė išvadų / prašau pratęsti įtariamajam S S kardomąją priemonę trims mėnesiams nuo kovo dvidešimt devintos dienos</p> <p>1S-81-354/2009</p>	<p>neeilinė, su tokio lygio brutalia prievarta, siekiant patenkinti savo lytinę aistrą, tenka nedažnai susidurti. Teismo prerogatyva įrodyti vienas ar kitas aplinkybes, bet duomenų apie prievartą, vertimą atlikti lytinius santykius su kitais asmenimis ir panašiai yra labai daug. Manau, kad įtariamojo asmenybė yra pakankamai problematiška. Jis yra ne kartą teistas, nepadaręs išvadų. Tai sunkus nusikaltimas, bausmė pakankamai griežta. Net siekiant apginti nukentėjusiosios interesus taikytinas suėmimas, būtų proceso trukdymas, jei kalbėtume oficialiai. Vis dėlto gali slėpti nuo ikiteisminio tyrimo pareigūnų, nes buvo paieškomas ir, be abejo, gali daryti naujus nusikaltimus, nes, kaip minėjau, iš savo poelgių nepadarė išvadų.</p> <p>Prašau pratęsti įtariamajam S S kardomosios priemonės – suėmimo – terminą 3 mėnesiams nuo 2009-03-28.</p>
<p>21.</p> <p>manau / Raseinių rajono apylinkės teismo 2008-10-10 nutartis yra teisėta ir pagrįsta / teismas atsižvelgė / kad A. įtariama labai sunkaus nusikaltimo padarymu / įvertino kitas aplinkybes ir paskyrė kardomąją priemonę / prašau įtariamąsios skundą atmesti ir palikti galioti Raseinių rajono apylinkės teismo nutartį.</p> <p>1S-174-64/2008</p>	<p>Manau, Raseinių rajono apylinkės teismo 2008-10-10 nutartis yra teisėta ir pagrįsta. Teismas atsižvelgė, kad A. įtariama labai sunkaus nusikaltimo padarymu, įvertino kitas aplinkybes ir paskyrė kardomąją priemonę. Prašau įtariamąsios skundą atmesti ir palikti galioti Raseinių rajono apylinkės teismo nutartį.</p>
<p>22.</p> <p>gerbiamas teisme / atsižvelgiant į eksperto poziciją / prašau remtis antra išvada / kad E veiksmai buvo pagrindinė sąlyga įvykiams kilti / po mėnesio prisiminė antrą smūgį / bumbtelėjimas galėjo būti ir nuo traukinių / ten šalia pervaža/ visi nukentėję teigė / kad E buvo kaltas / R veiksmuose nėra / kad kilti avarijai / prašau mano ginamąjį išteisinti ir bylą nutraukti /</p> <p>eismo taisyklės numato / kad kiekvienas eismo dalyvis turi teisę tikėtis/ kad ir kiti laikysis reikalavimų / jis nesitikėjo / kad nesilaikys kitas automobilis atstumo / būtų spėjęs sustabdyti / jei anas vairuotojas nebūtų atsitrengęs / nebūtų tos grandininės reakcijos /</p> <p>1A-320-354/2008</p>	<p>Gerbiamas teisme, atsižvelgiant į eksperto poziciją, prašau remtis antrąja išvada, kad E. B. E. veiksmai buvo pagrindinė sąlyga tolesniems įvykiams kilti. Tik po mėnesio jis prisiminė antrą smūgį. Bumbtelėjimas galėjo būti ir nuo traukinių, ten šalia pervaža. Visi nukentėjusieji po įvykio teigė, kad E. B. E. buvo kaltas. P. R. veiksmai nesukėlė avarijos. Prašau mano ginamąjį išteisinti ir baudžiamąją bylą nutraukti.</p> <p>Eismo taisyklės numato, kad kiekvienas dalyvis turi teisę manyti, kad ir kiti eismo dalyviai laikysis KET reikalavimų. P. R. nesitikėjo, kad automobilio „Audi A4“ vairuotojas E. B. E. nesilaikys saugaus atstumo. P. R. būtų spėjęs sustabdyti, jei E. B. E. automobilis nebūtų atsitrengęs, nebūtų tos grandininės reakcijos.</p>

<p>23. palaikau Jonišio rajono apylinkės prokuratūros apeliacinį skundą ir prašau jį patenkinti / V R teismas nepagrįstai pripažino lengvinančia aplinkybe / kad pripažino kaltę ir nuoširdžiai gailisi/ kaltę pripažino, bet gailėjimosi nėra / iš bylos matyti / kad jis nelinkęs kritiškai vertinti savo elgesio / taip pat teismas nepagrįstai jo nepripažino recidyvistu / nemokėjo lėšų vaiko išlaikymui / jau anksčiau buvo teistas / darytina išvada/ kad būdamas teistas vėl padarė nusikaltimą / R. laikytinas recidyvistu / teismas nepagrįstai atidėjo bausmės vykdymą / charakterizuojamas neigiamai / išvadų iš ankstesnio teistumo nepadare/ toliau nemokėjo išlaikymo / turi būti nuteistas realiai / prašau teismo patenkinti Jonišio apylinkės prokuratūros skundą, pakeisti Jonišio teismo nuosprendį / pripažinti V. R. Recidyvistu / panaikinti R. atžvilgiu taikytą jo atsakomybę lengvinančią aplinkybę / prisipažinimą padarius baudžiamojo įstatymo numatytą veiką ir nuoširdų gailėjimąsi / panaikinti taikytą septyniasdešimt penktą straipsnį / bausmės vykdymo atidėjimą / ir paskirti vienerių metų laisvės atėmimo bausmę / ją atliekant pataisos namuose / kitą nuosprendžio dalį palikti nepakeistą /</p> <p>1A-300-354/2008</p>	<p>Palaikau Jonišio rajono apylinkės prokuratūros apeliacinį skundą ir prašau jį patenkinti. V. R. teismas nepagrįstai pripažino lengvinančia aplinkybe tai, kad pripažino kaltę ir nuoširdžiai gailisi. Jis kaltę pripažino, bet gailėjimosi nėra. Iš bylos medžiagos matyti, kad jis nelinkęs kritiškai vertinti savo elgesį. Taip pat teismas nepagrįstai jo nepripažino recidyvistu. Jis nemokėjo lėšų vaiko išlaikymui, jau anksčiau buvo teistas už tai. Darytina išvada, kad jis, būdamas teistas, vėl padarė nusikaltimą. V. R. laikytinas recidyvistu. Teismas nepagrįstai atidėjo bausmės vykdymą. V. R. charakterizuojamas neigiamai, išvadų iš ankstesnio teistumo nepadare, toliau nemokėjo vaiko išlaikymo. Jis turi būti nuteistas realia laisvės atėmimo bausme. Prašau teismo patenkinti Jonišio rajono apylinkės prokuratūros apeliacinį skundą, pakeisti 2008-07-03 Jonišio rajono apylinkės teismo nuosprendį, pripažinti V. R., recidyvistu, panaikinti V. R atžvilgiu taikytą jo atsakomybę lengvinančią aplinkybę – prisipažinimą padarius baudžiamojo įstatymo numatytą veiką ir nuoširdų gailėjimąsi. Panaikinti V. R. taikytą LR BK 75 str. – bausmės vykdymo atidėjimą – ir paskirti V. R. 1 metų laisvės atėmimo bausmę, bausmę atliekant pataisos namuose. Kitą nuosprendžio dalį palikti nepakeistą.</p>
<p>24. gerbiama kolegija / sakė prieš posėdį ekspertas / kad šita situacija eilinis dalykas/ mano supratimu / nėra eilinis/ ir mano minus dviejų automobilistų išprusimo laipsnyje / jei atsitrenkčiau / sakyčiau / aš kaltas / kokia yra ekspertizė / įvertinus nuokalnes / kaip viskas vyko / R po truputį slenka / yra pervaža / visi laiko laisvą eiga/ žiūrėjau kelių eismo taisykles / nėra apibrėžta / kaip daryti / ekspertas sakė / pasirinkti / kaip elgtis / šiuo atveju paskutinis automobilis stukteli truputį / apelianto važiuoja trečias / nespėjo / pasimetė ir tas atsitrenkė į tą / susidarė grandininė reakcija / nemaža nuokalnė / šlapia kelio danga / laisva eiga/ belieka vadovautis eksperto pasakymu / kad R turėjo imtis priemonių išvengti pasekmėms / tai ne baudžiamoji atsakomybė / o reikia dengti sužalojimus / R automobilis kaltas / tai aplinkybių pasekmė / tačiau nukentėjusieji teisūs / prašau</p>	<p>Gerbiama kolegija, pasak eksperto, šita situacija eilinis dalykas. Bet mano supratimu, tai nėra eilinis įvykis ir, nors ne ką išmanau šioje srityje, jei aš taip atsitrenkčiau, sakyčiau, aš kaltas. Kokia yra ekspertizė? Įvertinus nuokalnes, kaip viskas vyko? P. R. vairuojamas automobilis „Audi 100 Avanti“ po truputį slenka, yra priekyje pervaža. Visi rieda laisva eiga. Aš skaičiau Kelių eismo taisykles, ten nėra apibrėžta, kaip elgtis, ekspertas atsakė, kad vairuotojas turi pasirinkti, kaip elgtis. Šiuo atveju paskutinis automobilis stukteli truputį, apelianto automobilis atsitrenkia į priekyje esantį „Opel Vectra“. P. R. nespėjo sustabdyti, pasimetė ir atsitrenkė, susidarė grandininė reakcija. Žinoma, ten nemaža nuokalnė, buvo šlapia kelio danga, visi juda laisva eiga. Belieka vadovautis eksperto pasakymu, kad P. R. turėjo imtis priemonių ir išvengti pasekmių. Tai ne baudžiamoji</p>

<p>skundą atmesti /</p> <p>1A-320-354/2008</p>	<p>atsakomybė, bet reikia atlyginti nuostolius. P. R. kaltas. Tai aplinkybių pasekmė, tačiau nukentėjusieji teisūs. Prašau apeliacinį skundą atmesti.</p>
<p>25.</p> <p>baigta nagrinėti baudžiamoji byla / kurioje mano ginamasis kaltinamas labai sunkaus nusikaltimo padarymu / tai yra dideliu kiekiu narkotikų ir kitais nusikaltimais / kuom grindžiamas kaltinimas/ telefonų išsklotinėmis / kur kalbama apie susitikimus / atvykimą į Kauną / apie automobilį / tik tiek / tuo pokalbiai ir baigiasi / kad jam buvo žinoma apie narkotikų gabenimą per sieną / įrodymų nėra / kontrabanda / šis nusikaltimas / reikalinga tiesioginė tyčia / turi suvokti / kad neteisėtai gabena per sieną kažkokias tai / ar yra įrodymų / kad žinojo / kad paslėptos narkotinės medžiagos / nėra /</p> <p>organizuojant narkotinių medžiagų gabenimą per sieną T. nupirko mašiną P. vardu / tikrai buvo / P to neginčija / jis nurodo tik pasirašęs sutartį / tačiau jo dispozicijoje automobilio nebuvo / iš karto grįžo į Šiaulius / o automobilis liko pas T. / kas įrengė automobilyje slėptuvę / nežinia / norėta perregistruoti mašiną ant S / nepavyko / nes buvo uždėtas areštas/ į kelionę turėjo vykti S / tačiau P. dėl paminėtų aplinkybių irgi važiavo / automobilis buvo jiems perduotas Kaune / automobilis aikštelėje iki tol buvo / automobiliu nedisponavo/ dar klausė / ar nėra nieko draustino / jis paėmė dokumentus / manė / kad reikia nuvežti juos į Maskvą / gal dar pavyks parduoti opeliuką / buvo sulaikyti Vilniuj / pareigūnai aiškino / kad sulaikė anksčiau / buktai bijojo / kad gali pasislėpti nuo pareigūnų / kirsti sieną anksčiau / nei bus sulaikyti / sulaikyti buvo Lietuvos Respublikos teritorijoje / kad įvykdyti kontrabandą yra sienos kirtimas / sulaikymas Lietuvoj nėra kontrabanda / to nebuvo / įrodymų / kad P. buvo žinoma apie kontrabandą / nėra / neužsiminta / kad vežama kontrabanda / jo veiksmuose nėra vienas devyni devyni straipsnio antros dalies / du šešiasdešimto straipsnio trečios dalies /</p> <p>sulaikant prie jo kišenėse buvo rasta truputį aguonų ekstrakto ir kanapių / jis nurodė vartojęs narkotikus / turėjo prie savęs / norėjo sunaudoti kelionės palengvinimui / buvo sulaikytas iki</p>	<p>Baigta nagrinėti baudžiamoji byla, kurioje mano ginamasis kaltinamas labai sunkaus nusikaltimo padarymu, t. y. dideliu kiekiu narkotikų ir kitais nusikaltimais. Kuo grindžiamas kaltinimas? Telefoninių pokalbių išsklotinėmis, iš kurių girdėti, kaip E. P. kalba apie susitikimus, atvykimą į Kauną, apie automobilį, tik tiek. Tuo pokalbiai ir baigiasi. Nėra įrodymų, kad jam buvo žinoma apie narkotikų gabenimą per sieną. Kontrabandai reikalinga tiesioginė tyčia, asmuo turi suvokti, kad neteisėtai gabena per sieną kažkokias prekes. Ar yra įrodymų, kad jis žinojo, jog automobilyje paslėptos narkotinės medžiagos – nėra.</p> <p>Organizuojant narkotinių medžiagų gabenimą per sieną A. T. nupirko automobilį E. P. vardu. E. P. to neginčija, jis nurodo tik pasirašęs sutartį, tačiau jo dispozicijoje automobilio nebuvo. Jis iš karto grįžo į Šiaulius, o automobilis liko pas A. T. Kas įrengė automobilyje slėptuvę – nežinia. Norėta perregistruoti automobilį D. S vardu, nepavyko, nes buvo uždėtas areštas. Į kelionę turėjo vykti D. S., tačiau E. P dėl minėtų aplinkybių irgi važiavo. Automobilis buvo jiems perduotas Kaune, iki tol jis buvo saugomas automobiliu aikštelėje. E. P. tuo automobiliu iki tol nedisponavo. Jis dar klausė, ar nėra nieko draudžiamo. Jis paėmė dokumentus, manė, kad reikia nuvežti juos į Maskvą, gal dar pavyks parduoti automobilį. Buvo sulaikyti Vilniuje. Pareigūnai aiškino, kad sulaikė anksčiau, nes bijojo, kad gali pasislėpti nuo pareigūnų, kirsti sieną anksčiau, nei bus sulaikyti. Sulaikyti buvo Lietuvos Respublikos teritorijoje, o kontrabandai reikia kirsti sieną. To nebuvo. Įrodymų, kad E. P buvo žinoma apie kontrabandą, nėra. Neužsiminta jam, kad vežama kontrabanda. Jo veiksmuose nėra 199 str. 2 d., 260 str. 3 d.</p> <p>Sulaikant jo kišenėse buvo rasta truputį aguonų ekstrakto ir kanapių. Jis nurodė vartojęs narkotikus, turėjo su savimi, norėjo sunaudoti kelionei palengvinti. Buvo sulaikytas iki</p>

<p>valstybės sienos / jis nurodė, kad būtų sunaudojęs Lietuvoje / jis turėjo pagalbininę S / ji būtų pavairavusi automobilį / šie veiksmai neirodyti / namie rastas narkotines medžiagas pripažįsta / savo poreikiams / prašau E. P pagal baudžiamojo kodekso du šimtai šešiasdešimt antrą dalį išteisinti / pagal dvidešimt antro pirmą ir šimtas devyniasdešimt devinto antrą dalį išteisinti / pagal du šimtai šešiasdešimt pirmą dalį išteisinti / pripažinus jį kaltu pagal du šimtai penkiasdešimt devinto antrą dalį paskirti jam kuo švelnesnę bausmę / jis nurodė / kad gailisi / kaltę pripažino / turi mažametę dukrą /</p> <p>1-96-354/2008</p>	<p>valstybinės sienos. Jis nurodė, kad būtų sunaudojęs Lietuvoje. Jis turėjo pagalbininę D. S, kuri būtų pavairavusi automobilį. Šie veiksmai neirodyti. Jis pripažįsta namie rastas narkotines medžiagas, turėjo jas savo poreikiams. Prašau E. P pagal LR BK 260 str. 3 d. išteisinti, pagal LR BK 22 str. 1 d. ir 199 str. 2 d. išteisinti, pagal LR BK 260 str. 1 d. išteisinti. Pripažinus jį kaltu pagal LR BK 259 str. 2 d. paskirti jam kuo švelnesnę bausmę. Jis nurodė, kad gailisi, kaltę pripažino, turi mažametę dukrą.</p>
<p>26. gerbiamas teisme / kaip matyti / įtariamoji A prašo panaikinti Raseinių rajono apylinkės teismo 2008-10-10 nutartį / kuria jai skirta pati griežčiausia kardomoji priemonė / gynybos manymu / byloje nėra pilnai surinkta įrodymų / kad dėl jos veiksmų buvo tokios sunkios pasekmės / žinome / kad byloje figūruoja kitas įtariamasis / vyriškis / tikėtina / kad vyriškio smūgiai yra priežastis tokio sunkaus nusikaltimo. mano ginamoji neteista / nėra kad neigiamai charakterizuojama / suėmimo skyrimo motyvai nepagrįsti/ kad gali paveikti liudytojus / kad niekur nedirba / negalima jais vadovautis / ji turi namus / ūkį / gyvulius / be jos nėra kito asmens / kuris galėtų atlikti ūkininkavimo funkcijas / gali taikyti kitas kardomasias priemones / taip pat griežtas / pati griežčiausia kardomoji priemonė galėtų būti pakeista / prašau panaikinti nutartį / kuria A. skirtas suėmimas.</p> <p>1S-174-64/2008</p>	<p>Gerbiamas teisme, kaip matyti, įtariamoji A prašo panaikinti Raseinių rajono apylinkės teismo 2008-10-10 nutartį, kuria jai skirta pati griežčiausia kardomoji priemonė. Gynybos manymu, byloje nėra pilnai surinkta įrodymų, kad dėl jos veiksmų buvo tokios sunkios pasekmės. Žinome, kad byloje figūruoja kitas įtariamasis, vyras. Tikėtina, kad vyro smūgiai yra priežastis tokio sunkaus nusikaltimo. Mano ginamoji neteista, nėra neigiamai charakterizuojama. Suėmimo skyrimo motyvai nepagrįsti, kad gali paveikti liudytojus, kad niekur nedirba, negalima jais vadovautis. Ji turi namus, ūkį, gyvulius. Be jos nėra kito asmens, kuris galėtų ūkininkauti. Galima taikyti kitas kardomasias priemones, taip pat griežtas. Pati griežčiausia kardomoji priemonė galėtų būti pakeista. Prašau panaikinti nutartį, kuria A. skirtas suėmimas.</p>
<p>Eksperto kalba</p>	
<p>27. mano paskutinės ekspertizės akte nurodyta išvada duota pagal klausime pateiktus duomenis / tyrimo metu nuokalnės nebuvo / išmatavimų nebuvo / neįvertinant nuokalnės pagal sugadinimų apimtį duota / R automobilis pirmas / turėjo automobilis į opel vectra / po to į R automobilį galėjo atsitrenkti E automobilis / deformacijos labai nežymios / tomis sąlygomis tokios deformacijos negalėjo iššaukti tos avarijos /</p>	<p>Mano paskutinės ekspertizės akte nurodyta išvada duota pagal tuo metu pateiktus duomenis. Tyrimo metu nuokalnės išmatavimų nebuvo. Duota ši išvada neįvertinant nuokalnės, tik pagal sugadinimų apimtį. P. R. automobilis pirmas turėjo atsitrenkti į automobilį „Opel Vectra“, po to į P. R. automobilį galėjo atsitrenkti E. B. E. vairuojamas automobilis, jų susidūrimo deformacijos labai nežymios. Tomis sąlygomis dėl tokių deformacijų negalėjo būti tolesnių</p>

<p>jei yra nuokalnė / kaip aiškina kaltinamasis / judėjo nestabdydamas / šlapia kelio danga / yra tikimybė/ kad galėjo įvykti /</p> <p>nuokalnė nemaža / laisva eiga judėjo / papildomą judesį suteikti užteko tokio smūgio / esant tokiai nuokalnei / pirmasis atsitrenkė E / tikėtina / kategoriškai pasisakyti negalima / prie šių sąlygų labiau tikėtina ta kita /</p> <p>vairuotojas turi vertinti aplinkybes / taip važiuoti / kad sustoti / jis galėjo taip padaryti pagal jo parodymus / nukentėjusioji pamatė už kokių keturių metrų lėtai judantį automobilį / tai neprieštarauja tokiai situacijai / pagal pirminę versiją būtų du smūgiai / tokia tikimybė yra / jei pajuto vieną smūgį / tai patvirtina / kad pirmas atsitrenkė ketvirtas / nėra duomenų / ar vienas smūgis / galėjo vienas /</p> <p>kategoriškai teigti / kad buvo vienas ar du smūgiai / negalima / yra tokia tikimybė / negalėjo atgal judėti/ esant nuokalnei / negali būti pagal E. parodymus / opel vectra stumiamas į priekį / jis galėjo tik sustoti / o ne judėti atgal /</p> <p>vairuotojo sėdynė lūžti / jei ir buvo tvarkinga / smūgis į galą / galėjo lūžti / pagalvės nesuveikia / atsitrenkus į galą/ suveikia nuo smūgio į priekį / kodėl nulūžo viena sėdynė, negaliu pasakyti / turi įtakos masė žmogaus/ gal netvirčiau laikėsi /</p> <p>E smūgis nebuvo didelis, galėjo nesuveikti pagalvė / pagal papildomus duomenis / tikėtina / kad E automobilis pirmas atsidūrė į R / antra išvada / rugsėjo septintos / duota pagal aplinkybes / ji pasitvirtino /</p> <p>1A-320-265/2008</p>	<p>pasekmių. Išvados skirtingos dėl pateiktų skirtingų duomenų.</p> <p>Jei buvo nuokalnė, ir, kaip aiškina kaltinamasis, jis judėjo nestabdydamas, buvo šlapia kelio anga, yra tikimybė, kad galėjo pirma į P. R. automobilį atsitrenkti E. B. E. automobilis ir tik po to P. R. automobilis atsitrenkė į prieš jį esantį automobilį. Nuokalnė nemaža, P. R. automobilis judėjo laisva eiga, suteikti papildomą judesį užteko tokio smūgio, koks buvo, sprendžiant iš sužalojimų. Esant tokiai nuokalnei, pirmasis atsitrenkė E. B. E. Tai tikėtina, kategoriškai pasisakyti negalima. Esant nemažai nuokalnei labiau tikėtinas šis aiškinimas.</p> <p>Vairuotojas turi įvertinti aplinkybes, taip važiuoti, kad galėtų laiku sustoti. P. R. galėjo taip padaryti, sprendžiant iš jo parodymų. Nukentėjusioji B. K. teigė, kad pamatė už kokių 4 metrų lėtai judantį automobilį – tai neprieštarauja šiai versijai. Pagal pirminę versiją būtų du smūgiai, tokia tikimybė yra. Tačiau jei pajuto tik vieną smūgį, tai patvirtina, kad pirmas į P. R. automobilį atsitrenkė E. B. E. automobilis. Nėra duomenų, kad buvo vienas smūgis. Galėjo būti vienas smūgis.</p> <p>Kategoriškai teigti, kad buvo vienas ar du smūgiai, negalima, yra tokia tikimybė. Negalėjo atgal judėti po smūgio, esant nuokalnei – taip negali būti, kaip nurodyta E. B. E.. Automobilis „Opel vectra“ stumiamas į priekį, automobilis „Audi 100 Avanti“ galėjo tik sustoti, o ne pajudėti atgal.</p> <p>Vairuotojo sėdynė nuo smūgio į galą galėjo lūžti, jei ir buvo tvarkinga.</p> <p>Oro pagalvės nesuveikia, atsitrenkus į automobilio galą, suveikia nuo smūgio į priekį. Kodėl nulūžo viena sėdynė, negaliu atakyti, tam turi įtakos žmogaus masė, gal sėdynė netvirčiau laikėsi.</p> <p>E. B. E. automobilio smūgis nebuvo didelis, galėjo nesuveikti oro pagalvė.</p> <p>Pagal pateiktus papildomus duomenis labiau tikėtina, kad E. B. E. automobilis pirmas atsitrenkė į P. R. vairuojamą automobilį. Antrasis, 2007-09-07, ekspertizės aktas Nr. 11Š-118 (07) buvo atliktas pagal aplinkybes, jis pasitvirtino.</p>
---	--

Apklauso	
<p>28. Kolegijos pirmininkas: nukentėjusysis / prašome / kokia jūsų nuomonė dėl skundų. Nukentėjusysis: o ką / nežinau / 1-86-210/2008</p>	<p>Kolegijos pirmininkas suteikia žodį nukentėjusiajam. Nukentėjusysis L. V.: Neturiu, ką pasakyti.</p>
<p>29. Teisėja: ar žinote / dėl ko esate kviestas. Liudytojas: prašau priminti / Teisėja : prašome papasakoti apie du tūkstančiai septintų metų gruodžio mėnesį / kai buvo sulaikytas automobilis / jame važiavo du žmonės / Liudytojas: gruodžio mėnesį dirbau tą patį darbą / vakare iš Vilniaus VPK gavome pranešimą sustabdyti automobilį Opel Vectra / jei gerai pamenu / Teisėja: ar tai galėjo būti gruodžio dvidešimt pirmoji / sulaikėte gruodžio dvidešimt antrą / Liudytojas: tai galėjo būti gruodžio dvidešimt pirmosios vakaras / reikėjo sulaikyti tą automobilį / jį sekė Šiaulių organizuotų nusikaltimų tyrimo tarnybos pareigūnai / mes su kolege budėjome / sustabdėme Naugarduko gatvėje / mašinoje sėdėjo vaikas ir mergina / sulaikėme apie 2 val. nakties. Buvo iškviesta pagalba, nes dirbau su porininke. Apžiūros metu pas vaikiną rastas švirkštą su rudos spalvos turiniu, galimai narkotinėmis medžiagomis / ko pasėkoje jie buvo pristatyti į komisariatą / automobilis irgi nuvarytas į komisariato kiemą/ Teisėja: kas važiavo automobiliu iki policijos. ar iš karto buvo apžiūrėtas automobilis / kokius veiksmus atlikote / Liudytojas: jei gerai pamenu / būrio vadas / nepamenu / ar tuo metu buvo apžiūrėtas automobilio salonas / sustabdėme / nes buvo informacija, kad galimai vežamos narkotinės medžiagos / paskui buvo atliekamas operatyvinis darbas / Teisėja: kas vairavo sulaikant / kaip jie elgėsi / Liudytojas: automobilį vairavo vaikas / mergina sėdėjo šalia / jie elgėsi normaliai / nesipriešino / buvo pasimetę / komisariate mergina verkė / kiek</p>	<p>Į teisėjos kl.:</p> <p>2007 m. gruodžio mėnesį dirbau tą patį darbą. Vakare iš Vilniaus m. VPK gavome pranešimą sustabdyti automobilį „Opel Vectra“, jei gerai pamenu.</p> <p>Tai galėjo būti gruodžio 21-osios vakaras. Reikėjo sulaikyti tą automobilį, jį sekė Šiaulių m. ONTT pareigūnai. Mes su kolege sustabdėme šį automobilį Naugarduko gatvėje. Mašinoje sėdėjo vaikas ir mergina. Sulaikėme apie 2 val. nakties. Buvo iškviesta pagalba, nes dirbau su porininke. Apžiūros metu pas vaikiną rastas švirkštą su rudos spalvos turiniu, galimai narkotinėmis medžiagomis, dėl ko jie buvo pristatyti į PK, automobilis irgi nuvarytas į komisariato kiemą.</p> <p>Jeif gerai pamenu, jį nuvairavo būrio vadas. Nepamenu, ar tuo metu buvo apžiūrėtas automobilio salonas. Sustabdėme, nes buvo informacija, kad gali vežti narkotines medžiagas. Paskui buvo atliekamas operatyvinis darbas.</p> <p>Automobilį vairavo vaikas, mergina sėdėjo šalia. Sulaikant jie elgėsi normaliai, nesipriešino, buvo pasimetę. Komisariate mergina verkė, kiek pamenu.</p>

<p>pamenu / Teisėja: gal prisimenate jų vardus / pavardes / Liudytojas: šiuo metu nepamenu / mes per mėnesį gal po penkiolika kartų einame į teismus / sunku visus atsiminti / prašau pagarsinti mano parodymus / duotus ikiteisminio tyrimo metu /</p> <p>Teisėja: Liudytojas G. P.: sakiau tiesą / mergina turėjo pasą ar asmens tapatybės kortelę / kažkokį dokumentą / vaikinai vairavo / tai turėjo vairuotojo pažymėjimą / buvo nustatytos jų asmenybės /</p> <p>Teisėja: gal atpažįstate kokį asmenį teismo salėje. Liudytojas: ne Teisėja: negalite nei patvirtinti / nei paneigti / kad sulaikytas vaikinai yra kaltinamasis / Liudytojas: taip / nepamenu / jo ūgis buvo apie metras septyniolika penkis / metrą aštuoniolika penkis / kūno sudėjimas atitinka kaltinamojo / jis buvo su taip vadinama / beisbolka / Prokuroras: ar žinojote/ kur jie vyksta / Liudytojas: buvo pranešta / gal į Rusiją / supratau / kad kažkur į užsienį / bet pasakyti to tiksliai negaliu / jie važiuo nuo Kauno / pro Gerosios vilties gatvę įsuko į Naugarduko ir buvo sulaikyti /</p> <p>Teisėja: kuri tai miesto dalis / centras / pakraštys / ar netoli prie išvažiavimo link sienos / Liudytojas iš tos vietos galima vykti į Baltarusijos pusę / netoli aerouostas / Prokuroras: Kur jie buvo sulaikyti / mieste ar kur / Liudytojas pačiame mieste / ten Naujamiesčio mikrorajone / iki išvažiavimo iš miesto gal keturi / keturi su puse kilometro / tada galima išsukti į Baltarusijos pusę / ten Lyda arba Minskas / Teisėja: ar jums buvo žinoma, kodėl juos reikia sulaikyti / Liudytojas : kaip įtariama / jie galėjo gabenti narkotines medžiagas / reikėjo imtis atsarginių priemonių ir</p>	<p>Šiuo metu nepamenu jų vardų ir pavardžių. Mes per mėnesį gal po penkiolika kartų einame į teismus, sunku visus atsiminti. Prašau pagarsinti mano parodymus, duotus ikiteisminio tyrimo metu.</p> <p>Teisėja paskelbia jo parodymus – T. 2, b. l. 142–143. Liudytojas G. P.: Tyrimo metu sakiau tiesą Mergina turėjo pasą ar asmens tapatybės kortelę, vaikinai – vairuotojo pažymėjimą, buvo nustatytos jų asmenybės.</p> <p>Negaliu patvirtinti ar paneigti, kad sulaikytas vaikinai yra kaltinamasis, nepamenu. Jo ūgis buvo apie 175–180 cm, kūno sudėjimas atitinka kaltinamojo. Jis buvo su kepuraitė, taip vadinama „beisbolka“.</p> <p>Į prokuroro kl.: Buvo pranešta, kad jie išvyksta, gal į Rusiją, supratau, kad į užsienį, bet negaliu to tiksliai pasakyti. Jie važiuo nuo Kauno pusės, pro Gerosios vilties gatvę įsuko į Naugarduko gatvę ir buvo sulaikyti. Į teisėjos kl.: Iš tos vietos galima vykti į Baltarusijos pusę, netoli aerouostas. Į prokuroro kl.: Sulaikyti pačiame mieste, Naujamiesčio mikrorajone. Iki išvažiavimo iš miesto nuo tos vietos, kur buvo sulaikyti, kokie 4–4,5 km, tada galima išsukti į kelią link Baltarusijos, į Lydos ar Minsko pusę. Į teisėjos kl.: Kaip įtariama, jie galėjo gabenti narkotines medžiagas, reikėjo imtis atsarginių priemonių ir</p>
--	---

<p>sulaikyti / pas vaikiną buvo rastas švirškštas su galimai narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis / to užteko tolesniam sulaikymui ir veiksmų atlikimui / iš pradžių buvo pranešta / kad jie atvyksta nuo Kauno / iš pradžių laukėme Grigiškėse / jie atvažiavo / jei gerai pamenu / žalios ar žalsvos spalvos Opel Vectra / Prokuroras: ar žinojote / kada atvyks / Liudytojas tikslus laiko / kada atvyks / nenurodytas / tai neįmanoma / žiūrėkit / viskas priklauso nuo greičio / jei važiuoja šimtą kilometrų per valandą / atvyks tada per valandą / jei važiuoja lėtai / kokia dešimt kilometrų per valandą / tai per dešimt / pranešimą gavome apie vienuoliktą vakaro / nuo tada buvo laukiama / dar buvo pranešta/ kad pakeitė kryptį / Prokuroras: ar matėsi / kad laukia policija / Liudytojas: mes važiuojame su tarnybiniu automobiliu su skiriamaisiais ženklais / patys buvome uniformuoti / vykdėm savo pareigas / komisariate surašėme tarnybinius /</p> <p>1-96-354/2008</p>	<p>sulaikyti. Pas vaikiną buvo rastas švirškštas, to užteko tolesniam sulaikymui ir tolesniems veiksams. Iš pradžių buvo pranešta, kad jie atvyksta nuo Kauno pusės. Iš pradžių laukėme Grigiškių mikrorajone. Jie atvažiavo, jei gerai pamenu, žalios ar žalsvos spalvos automobiliu „Opel Vectra“. Į prokuroro kl.:</p> <p>Tikslaus laiko, kada atvyks, nenurodė, tai neįmanoma, viskas priklauso nuo važiavimo greičio. Jei važiuoja 100 km/h greičiu, atvyks per valandą, jei važiuoja 10 km/h greičiu – per 10 valandų. Pranešimą gavome apie 23.00 val., nuo tada laukėme. Buvo pranešta, kad pakeitė kryptį.</p> <p>Mes važiuojame tarnybiniu automobiliu su skiriamaisiais ženklais, patys buvome uniformuoti, tuo metu vykdėme savo tarnybines pareigas. Komisariate surašėme tarnybinius pranešimus.</p>
<p>30. Prokuroras: telefoniniuose pokalbiuose minimi šviesus / ratai / dūmai ir kita / gal galite paaiškinti / kas tai / Kaltinamasis šviesus reiškia amfetaminas / dūmai / kanapės / kas ratlankiai / tekiniai / ką aš žinau /</p> <p>Prokuroras: yra kaltinamojo žodžiai / tomas antras / nuo šimto iki šimtas trisdešimto / tiksliai lapo numerio dabar nepasakysiu / jis pats mini /</p> <p>Kaltinamasis E. P: Galbūt ratlankiai ar tekiniai / ekstazy tabletės / ieškodavau / nes pirkdavau sau / platinimas / prasimanymai / aš nieko neplatinau / su Kaunu buvo pokalbiai dėl važiavimo į Rusiją / Prokuroras: kas yra kristalai arba baltas pokalbiuose / rudas / kristalai gal irgi amfetaminas / baltas / irgi / kas rudas / nežinau / aš neplatinau / turi matytis byloje / kad nėra jokio platinimo / Prokuroras: paaiškinkit / kas yra karūnos / snapas / varlius / Kaltinamasis:</p>	<p>Kaltinamasis į prokuroro kl.:</p> <p>Telefoniniuose pokalbiuose minimas „šviesus“ reiškia amfetaminas, „dūmai“ – kanapės. Kas „ratlankiai“ ar „tekiniai“, nežinau.</p> <p>Prokuroras: Yra kaltinamojo žodžiai – t. 2, b. 1. 100–130, tiksliai lapo numerio dabar nepasakysiu.</p> <p>Kaltinamasis E. P.:</p> <p>Galbūt „ratlankiai“ ar „tekiniai“ – „ekstazy“ tabletės. Ieškodavau, nes pirkdavau sau. Platinimas – prasimanymai. Aš neplatinau. Su Kaunu buvo pokalbiai dėl važiavimo į Rusiją.</p> <p>Į prokuroro kl.:</p> <p>„Kristalai“ gal irgi amfetaminas, „baltas“ – irgi. Kas „rudas“, aš nežinau. Aš neplatinau. Turi matytis byloje, kad nėra platinimo.</p> <p>Kaltinamasis E. P. į prokuroro kl.:</p>

<p>karūnos / kurios minimos išsklotinėse / tai ekstazy tabletės / kurių turėjau sau / snapas / mano pažįstamas / yra pas mane pernakojęs / G. / mano pravardė varlius</p> <p>1-96-354/2008</p>	<p>„Karūnos“, kurios minimos išsklotinėse – tai ekstazy tabletės, kurių turėjau sau. „Snapas“ – mano pažįstamas, yra pas mane pernakojęs, A. G. Mano pravardė „Varlius“.</p>
<p>31. Prokuroras: antram tome / bylos lapai nuo šimto iki šimtas trisdešimto / yra įvairūs pavadinimai / paaiškinkit / žargoną / kaip narkotikai vadinami / Liudytojas R. G: Baltu vadinamas efedrinas / rudas / aguonų ekstraktas / efedrinas dar vadinamas kristalais / kanapės / dūmai /</p> <p>1-96-354/2008</p>	<p>Prokuroras cituoja telefoninius pokalbius – t. 2, b. l. 100–130 ir prašo paaiškinti žargoninius pavadinimus. Liudytojas R. G: „Baltu“ vadinamas efedrinas, „rudas“ – aguonų ekstraktas, efedrinas dar vadinamas „kristalais“, o kanapės – „dūmai“.</p>
<p>32. Prokuroras: prašau paaiškinti / kaip paprastai įvardijamos telefoniniuose pokalbiuose narkotinės medžiagos / kas yra ratai / milteliai ir kita / Liudytojas: įvairiai / ekstazy vadinama ratais arba ratlankiais / labai paplitęs yra šis žargonas / žinomas / amfetaminas vadinamas paprastai / milteliais / o narkotinės medžiagos iš aguonų / rūtos arba ruda kava / šnekėdavo / kad ratai / tai yra viena ekstazy tabletė kainuoja dešimt ar dvylika litų / nu tai aišku / kad automobilio ratai tiek kainuoti negali / man žinoma iš darbo / jau beveik dešimt metų dirbu Narkotikų kontrolės skyriuj /</p> <p>1-96-354/2008</p>	<p>Į prokuroro kl: Telefoniniuose pokalbiuose narkotinės medžiagos įvardintos įvairiai. Ekstazy vadinama „ratais“ arba „ratlankiais“. Labai paplitęs yra šis žargonas, žinomas. Amfetaminas vadinamas paprastai – „milteliais“, o narkotinės medžiagos iš aguonų – „rūtos“ arba „ruda kava“. Šnekėdavo, kad „ratai“, t. y. viena ekstazy tabletė kainuoja 10 ar 12 litų. Aišku, kad automobilio ratai tiek kainuoti negali. Tai man žinoma iš darbo, jau beveik dešimt metų dirbu Narkotikų kontrolės skyriuje.</p>
<p>33. Teisėja: pasakykit / ar su semtuvėliu mušė / Liudytoja pas mus tokių daiktų nėra / viskas / ką turim / yra spintelėse sudėliota / Advokatas: tai ar su šiupeliuku mušė / Liudytoja: aaa / su šiupeliuku mušė /</p> <p>1-104-64/2008</p>	<p>Į advokato kl.: Mušė su „šiupeliuku“.</p>

34.

Nuo D R
asmens kodas XXXXXXXXXXXXX
gim XXXX.XX.XX. Mažeikiuose
Lietuvos Respublikos pilietis
gyv. P. J. X-X. N. Akmenė

Ankstesni teistumai

- 1) 2003.09.05. Klaipėdos m. apylinkės teismo 180 str. 1 d
- 2) 2004.04.13. Akmenės raj. apylinkės teismo 178 str 2 d
- 3) 2004.06.04. Akmenės. raj. apylinkės teimo 189 str. 3 d
- 4) 2004.10.13. Akmenės.raj. apylinkės teimo 178 str 2 d.
- 5) 2004.12.01. Akmenės raj. apylinkės teismo 178 str 2 d.
- 6) 2005.10.07. Akmenės. raj. apylinkės teismo 178 str 2 d.
- 7) 2006.11.16. Lazdijų apylinkės teismo 22 str 1 d 291 str 1 d.
- 8) 2007.02.22. Akmenės raj. apylinkės teismo 214 str 1 d 178 str 2 d.

Apeliacinis Skundas
XXXX. XX. XX.
Šiauliai

Gerb. teisėjau esu jauno amžiaus nusikaltimus dariau ne savo įtaka, o draugų nuo kurių negalėjau atsistumti pirmi teistumai buvo įvykdyti dar būnant nepilnamečiui buvau tampomas tai pas mama, tai pas tėva, augau tarp smurto ir neapykantos na, o dabar yra labai sunku keistis į gera puse, kad daugiau nedaryčiau naujų nusikaltimų iš pataisos namu buvau grįžęs mažai laiko pirma dieną grįžęs iš įkalinimo istaigos manes pasitiko labai skaudi žinia, kad mirė mama man buvo didelis šokas puoliau į nevilti prigėriau daug raminančių depresantų ir gėriau diena iš dienos alhogolinius gėrimus man net nėra kur ir apsistot nuolatinės gyvenamosios vietos laikinai gyvenau pas buvusia mamos drauge ji man pajėmė vien dėlto, kad buvo su mama po kitų teismų nebuvo skundęs nei kartą Gerbiamas teisėjau pradėsiu nuo padaryto nusikaltimo 2008.04.21 gėriau pas pažistama drauga Algi P. mes gėrėm iki pat parčių buvau labai girtas, kai net nesuvokiau, ką darau ir kur randuosi na ir beklaidžiodamas įėjau į butą esanti N. Akmenėje V. k. X-XX iš kurio pagrobiau svetimą turtą alhogonius gėrimus maista telefona ir kitų namų apyvokos daiktų buto durys buvo neužrakintos na kaip ruošiausi eiti per duris mane pradėjo vyti buto šeimininkė aš išsigandes ir pabėgau na ir ta rytą buvau sulaikytas policijos pareigūnų gražinau visus pagrobtus iš buto daiktus, na o ko nebuvo gražinęs per teismo posėdi su tyrėja važiauvau į laikinus namus ir gražinau likusius daiktus nukentėjusioji ieškinio atsisakė ir man atleido prašė, kad man skirtų kuo mažesnę bausmę aš ir pats prašiau, bet į tai neatsižvelgė esu pilnai prisipažinęs gailiuosi dėl padaryto nusikaltimo kuri padariau būdamas apsvaiges nuo alhogolio aš Jūsų prašau gerbiamas teisėjau man sušvelnint bausmę nes man yra labai daug 2 metai tokios bausmės nesu turėjęs vei kartą būčiau labai dėkingas teismo posėdyje taip pat norėčiau dalyvauti Gerbiamas teisėjau prašau Jūsų mano skundo neatmesti būsiu labai dėkingas. su pagarba Donatas R

Gimęs 1987 m., išsilavinimas – 9 klasės
1A-237-354/2008

35.

Lietuvos Respublikos Šiaulių m-to apygardos
Teismo Pirmininkui per Radviliškio raj.
apilinkės teismą

Nuo T. N. a. k. XXXXXXXXXXXX gim XXXX XX XX
Radviliškio raj b. b. Nr. X-XXX-XXX/XXXX

Apilecinis Skundas
XXXX XX XX

Gerbemas teismo Pirmininke, aš esu teistas ne vieną kartą – bet tai nereiškia, kad būtent dėl to būtų galima manę apkaltinti ir nuteisti tokia griešta bausme kure man skyrė Radviliškio apylinkės teismas.

Aš maniau ir netgi tikėjau teismo teisingumu, kad man būs skirtas nuosprendis už tai ką padariau ir prie ko prisidėjau darant nusikaltimą. Bet manęs niekas neklausė, o tiesiog teisė už tai, kad esu teistas trys kartus. Ir kaltinamojoje išvadoje rašoma ir nori mane nuteisti. Rašoma, mano buvo išnešta už 5784,75 lt – bet ir tai nietiesa.

Taigi išvada tokia, kad esu nuteistas griežčiausia, bausme už tai, kad esu teistas ir tai sakyte sako, kad mano kaip žmogaus teisės yra nieko vertos. Taip aš jaučiuosi, kad visa likusi gyvenima būsiu diskriminuojamas ir jeigu pasitaikysiu nelaiku ir nevietoje tai mano žodžiu nebūs paisoma ir būsu teisemas pačia griežiausia bausme – kaip ir ši kartą esu nuteistas. Gerbemas teismo pirmininke, aš esu dar jauno amžiaus ir šiais laikais kalėti tokia bausme yra be galo daug. Supračiau jos didi ir sutikčiau prisidėjės visapusiškai prie nusikaltimo padarimo ir darimo – bet gi viskas kas yra rašoma kaltinamo išvadoje yra sukumplikuota, tam kad galėtu ilgam įkalinti nekalta žmogū. Nesakau, kad nesu kaltas, nes išdalies ir dalinai nepagalvojes, o gal būt veikemas alkoholio ir jaunatviško nuotikio troškimo, aš nepagalvojės tuo metu apie savo daromus veiksmus ir perlenkiau savo galimybiu lazda – bet tai nereiškia kad būvau iš anksto suplanavęs prisidėti prie šio nusikaltimo veiklos. Nekūriau planų ir nemiegojau naktimis planuodamas šį nusikaltimą (kaip teigiama kaltinamo išvadoje) tai tiesiog ivyko spontaniškai ir iš apnuodito algoholio kraujo tirštumo. taigi kam mane nuteisti tokia griešta bausme ir kaltinti nusikalimo padarymo veiksmiais kūriu net nepadarau ir nedgi neprisidėjau. Gerbemas teismo pirmininke prašau paskirti man švelnesne bausme, o jeigu ir jūs maete, kad negalima tikėti teistu žmogumi, tai prašau byla perduoti naujem teismui ir perteisti. Prašau gerbemas teismo pirmininke ir teismo komisija sušvelninti man bausme atsižvelgient i mano jauna amžiu ir gailesti prisidejus prie nusikaltimo padarimo ir prašau kad ir tikuosi ka mano prašimas bus patenkintas.

36.

Nuteistasis. M K asm kod XXXXXXXXXXXXX

gim XXX XX XX Radviliškio rajone, lietuvis.

nuteistas Radviliškio rajono apylinkės teismo pagal LR BK 178 str 2 d. 2 metams 8 mėnesiam laisvės atėmimo bausme.

Esantis Šiaulių tardymo izoliatoriuje.

Šiaulių miesto apygardos teismui per Radviliškio rajono apylinkės teisma.

Skundas
XXXX XX XX
Šiauliai

Prašau Šiaulių apygardos teismo panaikinti nuosprendį paskelbta baudžiamojoje byloje NR. X-XXX-XXX/XXXX

Dėl šių motyvu.

Teismo dieną buvau etapuotas iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus į radviliškio teismą, teismo metu prašiau jog atidėtu teismą nes buvau kątik etapuotas iš Šiaulių jog esu pavargęs ir nepasiruošęs teismo posedžiui tačiau šis mano prašimas buvo atmestas. Nors kiek žinau pagal istatimą teismo posedis turėjo būti atidėtas jai tą pačia diena buvau etapuotas.

Prašiau nušalinti teisėja nes tas pats teisėjas buvo skyres suėmimo sąnkcija ir mano baudžiamos bylos negalėjo nagrinėti tačiau ir šy mano prašima atmetė ir netgi nepaiškino kodėl.

Iš tokiu teisėjo sprendimu akivaizdžiai matosi jog teisėjas dėl kažkokių tai priežasčių nusistatęs priešišškai mano atžvilgiu.

Man paprašius nušalinti teisėja dėl jau išvardintu motyvu jis atsakė, jai nori gauti daugiau tai taip ir sakyk. Dėl visų teisėjo sprendimu supratau jog jis šališkas.

Prašau teismo esant galimybei panaikinti Radviliškio rajono apylinkės teismo nuosprendi arba jį sušvelninti:

1. Kadangi dyrbau UAB "AVJ", statyba ir mano pragyvenimo šaltinis visada buvo legalus.
2. Taip pat turiu pastovia gyvenama vieta kurioje esu registruotas adresu Radviliškio rajonas P D X-XX. Esu iš daugiavaikės šeimos ir šy nusikaltimą padariau ne iš savanaudišku paskatų o skatinamas neapgalvoto paauglystės šėlsmo dėl ko tikrai labai gailiuosi.
3. Esu prisipažines jog ivykdyčiau nusikaltima.

Tad prašau teismo atsižvelgti į mano išvardintus motyvus ir sušvelninti bausme nes mano atžvilgiu ji tikrai per grėžta.

teismo posėdyje noriu dalyvauti.

K (parašas)

Gimęs 1989 m., išsilavinimas – pagrindinis

1A-348-354/2008

37.

Šiaulių apygardos teismui per Radviliškio
raj. apylinkės teisma.

Nuo Nuteistojo E N, Antano.

Gim. XXXX-XX-XX A/K XXXXXXXXXXXXX

Nuteistam pagal LR.BK. 178 str. 2 d., 187 str. 1 d., 187 str. 3 d.
laisvės atėmimų. 3 metams 4 mėnesiams.

Apeliacinis Skundas

XXXX-XX-XX.

Šiauliai.

Gerb. Šiaulių apygardos teisme, skundžių Radviliškio raj. apylinkės teismo nuosprendi. Kadangi buvau nuteistas pagal LR.BK. 178. str. 2. d. 187 str. 1. d ir 187 str 3 d. laisvės atėmimų 2 metams ir 10 mėnesiams. Skusdamas ši nuosprendi, prašau aukštesnės instancijos iš naujo peržiūrėti ir išnagrinėti šia mano baudžiama byla, is visų surinktų duomenų teismas neatsižvelgė į mano lengvinančias aplinkybes. Ir mane nuteisė už tris straipsnius turėjo mane nuteisti tik už du. 187 str. 3. d. 178 str. 2. d. bet teismas padares klaida ir sumaišes skirimo bausmes man dar nuteisr ir už svetimo turto sunaikinima 187 str. 1 d. ir už tą man skyrė dar 1 metus, bet kai teismas pastebėjas klaida ir paskelbus nuosprendi, teismas ėjo taisyti šia klaida man, nuo bausmės nenumetė ta 1 metu pridėta dali tik pakeitė ir panaikyno tą straipsni 187 str. 1 d. Teismas skirdamas 2 metų 10 mėnesių laisvės atėmimų, daugiau nei mano bendrininkas nors jų padarytos nusikalstamos veikos yra sunkesnės negu mano, bet ir pas juos nerasdamas lengvinančių aplinkybių, nes jie buvo apsvaige nuo alchuoholio. Vis dėl to mano atsakomybė lengvinanti aplinkybė yra tą, kad darydamas nusikaltima buvau blaivus ir už padaryta nusikaltima labai gailiuosi, bet taismas į tai neatsižvelgė skirdamas bausme greštesnę negu mano bendrininkams.

Ir prašau šiaulių apygardos teismo mano byla išnagrinėti ir radviliškio raj. apylinkės tesimo nuosprendi dėl mano bausmės dydžio 3 metų 4 mėnesių panaikynti ir skirti švelnesne bausme. Iš prašau atsižvelgti į mano išdėstytas šias aplinkybes, į kurias Radviliškio teismas neatsižvelgė. teismo posėdyje norėčiau dalyvauti.

Su pagarba. E. N. (parašas)

Gimęs 1985 m., išsilavinimas – 7 klasės
1A-348-354/2008

38.
Šiauliu miesto Apigardo teismo prokuraturai

Nuo g g*
gim.
2008-12-04

SKuNdas – Prašimas

Prašau Atkreipti dėmesį į tai kad 208-1127. Radviliško teismas uždėjo man sankciję Ant 2 mėnesu. nesuprantu delko net nera parašitas koks straipsnis darosi kažkokos nesamones. prašau manė išteisinti ir paleisti į laisvė nes nepadares joko nusikaltimo mano uždare į Šiauliu tardimo izoletoriu. Kadangi ira namuose ira sugiventinė kuri laukėsi ir Auginam maža vaika. labai lauksu jusu Ačakimo. bučeu labai dekingas supagarba G G.

2008-12-04

Gimęs 1983, išsilavinimas – 5 klasės
1S-197-354/2008

* vardas ir pavardė užrašyti vardininko linksni

Telefono pokalbiai 39.

2007-12-21 11:56:32 val.

1. Klausau.
2. Nu zdarova.
1. Zdarova.
2. Pizda aš nachui vos pajudu kurva visą naktį šlapias buvau.
1. Chujovai a ne?
2. Pizda tu neįsivaizduoji nachui.

1. Pize aš kai išsimaudžiau ir užmigau aš vakar matai tablečių pripisau kurva, tų gerų nachui ten apie trim litų kainuoja, virš dvidešimt litų karoče dešimt tablečių žinai, tai ten karoče viena tabletė viską ima, viską tipo nuima kurva, nu tai dabar tris įpisau tai va man pochui šiandieną kurva.

2. Man tai pizda tu neįsivaizduoji kaip nachui, eik tu nachui aš naktį visas šlapias, visas eik tu nachui karoče klausyk atvažiuos ta draugė karoče ten p??? iki šešių valandų ten paduos pinigų nueisi nusipirksi valgyt ten karoče yra šalia parduotuvių karoče gerai?

1. tai aš einu nu pasivaikščiok karoče arbatos atsigert ar ko kurva.
2. tai eik pasivaikščiok jinai tau pasuks karoče, privažiuos ten.
1. A girdi klausykis vaikas klausykis, tai kelintą mes išvažiuojam tu man gali pasakyt?
2. Karoče iki šešių dar čia biškį dar tvarkysis karoče, po šešių kažkur tai septintą aštuntą išvažiavimas visas bus.

1. Oi blet galėjau būt Šiauliuose iš tikrųjų.
2. Nu matai va taip jau teko karoče aš nieko nepadarysiu.

2. Oi kurva, kurva, bet karoče davai a girdi taip va pokšt pasakyk tam savo draugui jeigu neišvažiuojam dar šeštą, aštuntą ar devintą važiuoju aš atgal vakare viskas.

2. uhu šiandieną jau išvažiuoji, išvažiuoji.
1. Gerai, gerai bet va taip tariames iškarto nes nu nachui.
2. ne, ne tai čia nėra ko tartis, išvažiuoji.
1. Gerai viskas aš va čia aplinkui kur nors vaikštau einu arbatos atsigert nachui.
2. Tai jinai tau pasuks karoče.
1. gerai gerai.

40.

2007-12-21 12:14:53 val.

2. Jinai tau pasuks už kokį 30 minučių.
1. už kiek? Už kiek laiko?
2. Už kokio pusvalandžio jinai pasuks tau karoče pas dantistę sėdi.

1. Aišku gerai aš dabar žinosiu tada kur nors, aš nešu kur nors pasikrauti tada telefoną nes pyp pyp jau tuoj mirs, karoče ir už 20 minučių vėl būnu ant ryšio a ne, jinai kažkur pasuks sakė už 20 a ne?

2. Už pusvalandžio nes pas dantistę sėdi.

1. Už pusvalandžio tu jai pasakyk, kad ant autobusų stoties iškarto tegul traukia a ne gerai?

2. gerai.
1. Davai.

41.

2007-12-21 13:03:28 val.

2. Alio.
1. A girdi draugas ar jinai ras su kuom privažiuot?

2. tai ras su taksu ar su kuo nors pavažiuot, nes aš jai padaviau pinigų, kad tau paduotu tuoj išeis iš dantistės.

1. nes karoče a girdi 13:40 val. autobusas, kurva, kurva kaip gaidys, bet jinai nespės niekaip.

2. Gal spės karoče, tuoj aš jai pasuksiu už 5 minučių.

1. gerai davai, davai vaikas.

2. Davai.

42.

2007-12-10 19:46:29 val.

1. Klausau.

2. Nu labas, a girdi pasakyk tam berniukui girdi, kiek sakei penkiolika a ne?

1. uhu.

2. Nu gerai tada žinai vaiks, tada aš, jam tada aš paskambinsiu prieisiu, bet aš prieisiu žinai kur, jis tegul neina ten kur, kad jis paduotų į kiemą išneštu.

1. tau asmeniškai?

2. Nu jisai nu, nu, nu.

1. Tai kitam, tau asmeniškai į rankas?

2. Jo, kaip čia nesameniškai man, nu kaip žinai paduos man.

1. karoče tu, tu pats užėik pas mane ir jis paduos tau į rankas.

2. Gerai.

1. Pas mane užėik ir jis tau paduos į rankas.

2. Gerai, gerai vaikuti, gerai.

1. Kiek? Kiek?

2. Nu vieną, kol kas vieną nu pažiesiu nori vaikai sako.

1. gerai. Nu supratau.

2. a girdi kiek penkiolika tam velniui paduot?

1. Jo, jo.

2. Gerai, tu kurva mažiau varyk tą šūdų kurva jis apsičiulpęs vėl žiūriu,

1. ką čia nusišneki.

2. Blet tu nesičiūdink kurva.

1. Eik.

2. Gerai tu jam paskambink, pasakyk aš tuoj ateisiu.

1. va dabar, va dabar paskambinu.

2. Davai, davai, davai.

43.

2007-12-13 17:20:57 val.

2. Klausau.

1. Klausau jūsų įdėmiai.

2. Nu pasijungęs buvot?

1. tai aš pastoviai pasijungęs.

2. Eik, eik durnių nebent, nebent tu durnių pastoviai gali būti pasijungęs.

1. Ne, ne, ne aš taip nuo ryto pastoviai dabar pajungta yra pas mane.

2. Nu, nu.

1. Kas yra And???

2. Kas yra ai buvau išlėkęs biškį žinai dabar tik grįžau į Lietuvą vakar vakare.

1. Nu kur buvai?

2. Nu nebuvo, buvau Rusijoje Peterburge kurva.

1. kas gero ten?

2. tai ne aš važiavau su mašina, nuvažiavau apsisukau ten porą valandų pamiegojau ir vėl grįžau iš karto, kurva, viens pats primesk.

1. Eik tu nachui.

2. nei kurva radija veikia nei magė mašinoj karoče Komio nežinojau, žinai komines.

1. Ai nu.

2. Ir karoče taip virš štukos kilometrų viens į vieną galą ir į kitą galą viens.

1. Eina nachui.

2. Primeti, nu ten nuvežiau žinai kai ką ir grįžau.

1 Jasna.

2. Nu karoče toks grūzas buvo vakar, pailsėjau dabar kaip ir normaliai viskas, tik norėjau pranešti vieną dalyką žinai, nes tu ten buvai prašęs manęs, tų kada atsiras, tų tau pasakyti žinai taip.

1. Aha.

2. Nu ir jeigu ką yra žinai.

1. A girdi o nežinai tie AA ar ne?

2. Nu karoče žiauriai geri sakė, aš nebandžiau, bet žiauriai geri sakė, karūna karoče.

1. A girdi davai supranti šiandieną to žmogaus tai nėra jis etapu išvažiavęs, rytoj va grįš jisai ir tada.

2. Aš nežinau, tu man nepasakok.

1. Nu gerai nu tai rytoj aš tau viską pasakysiu.

2. gerai, bet taip maždaug kiekis bus kas, juokingas ar dar kažkas.?

1. Pitsot kažkur aš galvoju.

2. Nu, nu aišku, aišku ir kiek orientuotis kaina?

1. Nu blet nu bybį žinau, o kiek sako?

2. Nežinau nu kiek sako, tenais sako priklauso žinai irgi nuo kainos, nuo kiekio žinai va ir sako.

1. nu tai reikia sužinoti kiek sako, ir tada žiesim.

2. Nu, nu aišku.

1. Paklausk gerai.

2. Aš taip klausykis mažiausiai dešimt galiu paimti sau po septynis supranti.

1. nu.

2. Aišku aš ten imčiau šimtą jau vėl kitaip būtų supranti.

1. Nu aišku.

2. Viskas va tokios nesąmonė.

1. Gerai turėsiu omeny.

2. Gerai viskas davai.

44.

2007-12-21 12:05:47 val.

2. Agirdi.

1. Nu baigias čia laiks agirdi tai viskas.

2. Kaip?

1. baigias laikas tam viešbutį iki ryto dvyliktos tiktai.

2. Kaip sakai?

1. Baigiasilaikas viešbutį iki ryto dvylikos tiktai.

2. Tuoju, tuoj atvažiuos karoče jinai dabar pas dantistę, iš dantistės atvažiuos.

1. ne, ne tai ko jinai važiuos čionai.

2. tai pas tą ir atvažiuos karoče, pasuks tau karoče ten pasakys.

1. tai pas mane einu, einu aš miestą viskas nu pasibaigė laikas viešbutį liepė išeit iki dvylikos valandų tegali čia būt.

2. Duok man biškį ją.
 1. ka tau duot?
 2. Tą bobą nėra tos bobos?
 1. yra, yra.
 2. Tuoj tau atvažiuos.
 1. Palauk sekundė, ne tai aš einu, einu aš į tą.
 2. Nu.
 1. Į miestą einu čia kur nors būsiu ir pasuks man, ir aš pasakysiu kur esu.
 2. gerai tada tau ateis ir damokės karoče dar. Girdi. Karoče atvažiuos damokės tau ten praręs karoče.
 1. tai nereikia iki vakaro aš pasivaikščiosiu ką čia mokėt nu, ką čia mokėt nachui vaikščiosiu po miestą. Agirdi davai atvešk tų pinigų pasuk man iškarto gerai.
 2. gerai tada tau pasuksiu.
 1. Aš nežinau gal karoče duotum tu man tuos kelis litus aš maučiau į Šiaulius ir atmaučiau ant septynių aštuonių nachui, kurva sutvarkyčiau dar reikalus nu.
 2. Ar tu tikrai ant septynių aštuoniųgrįštum?
 1. tai gryščiau ant septynių gryščiau nu penktą mikriukai, autobusai važiuoja, penktą sėsčiau septintą būčiau blet Kaune.
 2. Tai davai karoče neišeina.
 1. ką čia vaikščiosiu nuo lempos.
 2. tai gerai žinai kaip tariames, davai karoče aš tau duodu ant kelionės karoče.
 1. Davai, davai, davai atvažiuoju vaiks nėra bazaro nu kurva.
 2. Davai.
 1. Viskas davai.
 2. tai klausyk žinai kaip tariames.

45.

2007-12-21 13:39:55 val.

1. Klausau.
2. Nu padavė?
 1. Nu aš autobuse vaikas sėdžiu viskas.
 2. Jau padavė tau jo?
 1. jo, jo viską padavė nusipirkau bilietą įlipau į autobusą viskas laukiu kol pajudės.
 2. Klausyk draugas tiktai tu aštuntą būk čia Kaune devintą gerai.
 1. Agirdi nu blet nereikia man katot dešimt kartų, gerai viskas agirdi klausykis, bet tai tu klausykis jeigu drūg kas nors ten keisi duok man žinoti kad nesigautu žinau viena atvažiavimas.
 2. Ne, ne jau dabar va ką tik skambino žmonės.
 1. nu, nužinai o ištikrųjų žinai kas būtų labai gerai, aš ten aiškinau tavo draugui irgi, rytą anksti išvažiuoji supranti greičiau nuvažiuotume dieną.
 2. ne, ne draugas šiandieną.
 1. Supratau, supratau, supratau viskasgerai devintą aštuntą būnu čia davai.
 2. Gerai iki.

46.

2007-12-21 18:05:57 val.

2. Alio.
 - 1 Nu ką vaikas?
 2. Tuoj nuvažiuojam ??? viską sužinosiu tuoj, pasuksim tau.
 1. Davai, davai, davai agirdi jeigu ten įmaonoma ką nors nukalbėk geriau ant ryto kaip kalbėjom, gerai?

2. Gerai, duosiu aš tau žinoti.

1. Davai, davai aš laikiu.

1. Davai.

47.

2007-12-20 20:00:18 val.

2. Klausau.

1. Agirdi.

2. Nu.

1. ką darai?

2. Sėdžiu.

1. gavai mano žinutę, ne?

2. Ne, nesigirdis kai žinutę gaunu, nemoku nustatyt.

1. Agirdi užpurtė mane blet.

2. Užpurtė?

1. nenormaliai viskas.

2. tai kad, bet nuo ko tave?

1. Žiauriai.

2. Eik, eik.

1. Pizda nachui, nežinau net ką daryt viskas.

2. Nuo ko čia tave galėjo.

1. Nežinau net ką daryt viskas.

2. Eik tu nachui.

1. Eik tu nachui.

2. Žinai nuo ko Vaidi amfos nefiltravai gal.

1. Nereikia.

2. Aš sakau amfą reikia filtruot žinok, tu įsibėrei rudą, įsipylei ir nefiltravai, susitraukei tiesiai į mašiną, negali sakau, amfai tiesiog matos kaip riebalai plaukioja, man irgi ne kartą yra kratę, žinok aš dėl to visą laiką filtruoju amfą, per vatą reikia visą laiką pritraukti, o tu tiesiai čiukt iš to ir grynainuo amfos tave užkratė, nes ??? išbandžiau kaipą nekrato manęs.

1. Turiu ;prašymą.

2. Nu.

1. reikia nueiti iki saulės miesto pažiet ar tokiu laiku įmanoma kur nors nusifotografuot.

2. Nusifotografuot?

1. Ant paso va tokias nuotraukas tokiu laiku.

2. Blet neįsivaizduoju žinok.

1. Gali nueit iki dsaulės miesto.

2. Tokiu laiku vargiai.

1. Ane.

2. Nu.

1. Aišku, agirdi kas dar gero pas tave?

2. Nieko pakol kas tylu ramu.

1. Agirdi užšok iki manęs gelbėk o tuoj numirsiu.

2. Kaip?

1. Užšok iki manęs gelbėk, aš numirsiu.

2. Užšokt pas tave?

1. Pizda žiauriai chujovai.

2. Blet aš net nežinau jeigu nuo amfos užpurtė tave, blet net nežinau kas tau gali padėt supranti, blet heros negali dar didesnė reakcija, kurva net nežinau ar turi namuose ampulėse druskos tirpalo, natrio chloridas rašo.

1. Neturiu.
2. Neturi jokių vaistų?
 1. ne.
 2. Bent aspirino irgi neturi?
 1. ne.
 2. Kurva aspirino biškį išgertum pramušto nachui, būtinai o žinai kas dar galėtų padėt, pieno jeigu turi, piens neblogai padeda, piens, arba švari druska, turi švarios druskos, išsitirpink drusko vandeny ir išišauk druskos, druska neutralizuoja bet kokią cheminę reakciją, iškarto tave nu permeuštų tuos visus, benėjau šiluma pradėtu eiti, šalti nekratytu bent. Druskos paimk švarios, kad tiktai nebūtu riebalina.
 1. Aš pajudėt negaliu.
 2. Šaukstelį ant pusės.
 1. Aš pajudėt negaliu sakau.
 2. Tai dabar tau kyla temperatūra supranti, tau už koki nežinau, už dvidešimt minučių turėtu pradėt kristi temperatūra, nebekratys šaltis, tau ilgai vis tiek nekils temperatūra, dvidešimt minučių ilgiausiai, bet jeigu po dvidešimt minučių nepraeis, tada skambink man kažką galvosim. Tada reiškias hujovai gali baigtis, per dvidešimt minučių dar, kiek laiko krato jau?
 1. Nežinau tu kalbėjai užimta pas tave buvo.
 2. Kaip.
 1. Pas tave kurva užimta.
 2. Ne aš, aš myžau, myžau iš viso telefonas ant stalo buvo padėts, ai pirmiau, pirmiau aš telefoną valiau buvau išardęs žinai kortelę išėmęs, batareiką.
 1. Rodė, kad užimta, kad kalbėjai.
 2. Ne tvarkiau telefoną valiau su vatiuke buvau išardęs žinai kortelę išėmęs, batareiką.
 1. Rodė, kad užimta, kad kalbėjai.
 2. Ne tvarkiau teleffoną su vatiuke, o dabartuo momentu kai skambinai tai myžau bet atbėgau.
 1. Nežinau palauk biškį, palauk būk ant ryšio nedink.
 2. Aha gerai.
 1. Pala aš tuoj tau persuksiu.
 2. Aha.

(1-96-354/2008)

Nuosprendis, ištraukos iš nuosprendžių

48.

Kopija
Baudž. byla Nr. 1-13-300/2009
Procesinio sprendimo kategorija
1.1.5.1.2.;1.2.3.1.

(S)

NUOSPRENDIS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

ŠIAULIŲ APYGARDOS TEISMAS

2009 m. vasario 25 d.
Šiauliai

Šiaulių apygardos teismo baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas V M,
sekretoriaujant V A,
dalyvaujant prokurorui M F,
gynėjui advokatui A D,

viešame teisiama jame posėdyje išnagrinėjo baudžiamąją bylą, kurioje L. M., a/k
(*duomenys neskelbtini*) gimusi (*duomenys neskelbtini*), LR pilietė, našlė. gyv. (*duomenys
neskelbtini*), išsilavinimas 3 klasės, pensininkė, neteista, kaltinama nusikaltimo, numatyto LR BK
129 str. 1 d. padarymu, ir

n u s t a t ė :

L. M. 2007-08-11 laikotarpyje tarp 22-23 val., (*duomenys neskelbtini*), gyvenamojo namo virtuvėje, būdama apsvaigusi nuo alkoholio, tarpusavio konflikto su broliu J. Š. metu, 2 kartus peiliu dūrė nukentėjusiajam J. Š. į krūtinės sritį, tuo padarydama jam dvi durtines - pjautines žaizdas krūtinės dešinėje pusėje, kas sukėlė nežymų sveikatos sutrikdymą, 1 kartą peiliu dūrė į kairį dilbį, tuo padarydama jam durtinę - pjautinę žaizdą kairio dilbio apatiniame trečdalyje, kas sukėlė nežymų sveikatos sutrikdymą, bei 1 kartą peiliu dūrė į dešinę šlaunį, tuo padarydama durtinę-pjautinę žaizdą dešinėje šlaunyje su šlauninės arterijos ir šlaunies venos sužalojimais, kas sukėlė sunkų sveikatos sutrikdymą, ko pasėkoje nuo durtinės - pjautinės žaizdos dešinėje šlaunyje su šlauninės arterijos ir šlaunies venos sužalojimais nukentėjusysis J. Š. mirė.

Apklausta kaltinamąja L. M. kalta prisipažino ir parodė, kad 2007-08-11 apie 14 val. ji su broliu V. Š. gėrė naminę degtinę. Apie 22 val. į namus sugrįžo labai girtas kitas brolis J. Š., kuris pas ją gyveno. Po trumpo konflikto tarp J. Š. ir V. Š., V. Š. nuėjo į svetainę miegoti. Ji tuo metu virtuvėje šlavė grindis. Bešluojant grindis ji nestipriai pastūmė J. Š. su šepečiu, kuris labai dėl to ant jos supyko. Rankomis stipriai pačiupęs už kairės rankos pradėjo ją sukti, po to griebė už sprando. Tada ji nuo krosnies čiupo peilį ir du kartus jam dūrė, tai yra vieną kartą į krūtinę ir vieną kartą į dešinę šlaunį. Tyčia į tas kūno vietas nesitaikė, paprasčiausiai nežiūrėjo kur duria, nes buvo labai

susijaudinusi, išsigandusi ir supykusi ant brolio, nes jis ją mušdavo nuolat. Po pirmo įdūrimo į apatinę pilvo dalį J. Š. atsitraukė apie vieną metrą, po kelių sekundžių jis vėl lygtai žengė žingsnį link jos. Iš to judesio jai pasirodė, kad jis ruošiasi vėl ją pulti, todėl ji jam dar kartą dūrė į krūtinės sritį, po ko J. Š. iš karto nieko jai nesakęs nuėjo į miegamąjį ir atsigulė į lovą. Daugiau ji tikrai jam nedūrė ir negali paaiškinti iš kur specialistai atlikdami tyrimą rado dar du sužalojimus peiliu. Po įdūrimo ji peilį padėjo ant pečiaus, peilis buvo kruvinas. Dėl tokio savo poelgio nuoširdžiai gailisi ir prisipažįsta nužudžiusi savo brolių J. Š., tačiau tyčia jo nužudyti tikrai nenorėjo, tik gynėsi nuo nuolatinio smurto.

Nukentėjusioji A. Š. (jos parodymai perskaityti BPK 276 str. 1 d. 1 p.pagrindu) parodė, kad J. Š. buvo jos vyras. Su juo ji pragyveno apie 20 m., tačiau maždaug prieš 10 m. išsituokė. J. Š. gyveno pas savo seserį L. M.. Abu buvo mėgėjai vartoti alkoholį. Kai J. Š. būdavo išgėręs, elgdavosi gana agresyviai. J. Š. laidotuvėmis rūpinosi ji, tačiau byloje jokio ieškinio nereiškia (t. 1 b.l. 47-49).

Parodymų patikrinimo vietoje metu L. M. patvirtino apklausos metu duotus savo parodymus, nurodydama, kur ir kaip ji peiliu du kartus dūrė savo broliui J. Š. (t.1 b.l. 67-71,89-93). Iš alkotesterio parodymų matyti, kad įvykio metu ji buvo apsvaigusi nuo alkoholio, (t.1 b.l. 63-65, 86-87).

Liudytojas V. Š. parodė, kad jis 2007-08-11 svečiavosi pas brolių J. Š. ir seserį L. M.. Su seserimi truputį išgėrė alkoholio ir nuėjo miegoti į atskirą kambarį. Naktį jokio triukšmo negirdėjo. Apie 6 val. ryte atsikėlęs pamatė, kad J. Š. guli lovoje nebegyvas. Po savaitės sesuo pasakė, kad konflikto metu įdūrė J. Š. peiliu.

Liudytoja E. Š. parodė, kad L. M. yra jos kaimynė. Maždaug prieš 7 metus pas ją apsigyveno brolis J. Š., kuris per visą tą laikotarpį, kai jie kartu gyveno, nuolat gerdavo ir nuolat smurtaudavo prieš Laimą. Ji ne kartą yra mačiusi, kaip J. Š. rankomis ir kojomis muša Laimą, matė praskeltą Laimos galvą, mėlynės ant jos kūno. Po rugpjūčio 11 d. L. M. pasakojo, kad brolis ją mušė ir ji gindamasi peiliu jį sužeidė.

Liudytoja R. K. parodė, kad J. Š. dažnai skriausdavo L. M., buvo išsukęs ranką, dėl ko ji negalėjo dirbti ūkio darbus. Po įvykio kaimynė dažnai verkia ir pergyvena dėl savo veiksmų.

MRU TMI Šiaulių skyriaus specialisto išvadoje Nr. 582/07 (04) nurodyta, kad J. Š. mirė nuo durtinės - pjautinės žaizdos dešinėje šlaunyje su šlauninės arterijos ir šlauninės venos sužalojimais. J. Š. kūne rasti šie sužalojimai: durtinė-pjautinė žaizda dešinėje šlaunyje su šlauninės arterijos ir šlauninės venos sužalojimais, dvi durtinės-pjautinės žaizdos krūtinės dešinėje pusėje, durtinė-pjautinė žaizda kairio dilbio apatiniame trečdalyje, nubrozdinimas kairės alkūnės išoriniame paviršiuje, kraujosruvos kairės šlaunies vidiniame paviršiuje. Durtinė-pjautinė žaizda dešinėje šlaunyje su šlauninės arterijos ir šlauninės venos sužalojimais atitinka sunkų sveikatos sutrikdymo laipsnį. J. Š. kūne rastoms durtinėms-pjautinėms žaizdoms padaryti reikėjo 4 smūgių, tikėtina vienu duriančiais pjaunančiu daiktu ar įrankiu. Tikėtina, kad apžiūrėjimui pateiktu peiliu. Nubrozdinimams kairėje alkūnėje ir kraujosruvos kairėje šlaunyje padaryti reikėjo 3 smūginių kontaktų su bukais kietais paviršiais, sužalojimai padaryti paros bėgyje iki mirties, kontaktuojant su bukais kietais paviršiais. Visi kūne rasti sužalojimai padaryti prieš mirtį. Po sužalojimų padarymo, J. Š. trumpą laiką galėjo atlikti savarankiškus veiksmus (eiti, kalbėti, šliaužti, judėti). J. Š. kraujyje rasta 2,69 promilės etilo alkoholio, tai atitinką sunkų girtumo laipsnį, (t.1.b.l. 28-31).

Iš 2007-08-12 įvykio vietos apžiūros protokolo matyti, kad įvykio vieta yra gyvenamajame name, esančiame (duomenys neskelbtini), kur ant sofos- lovos rastas lavonas. Įvykio vietos apžiūros metu paimtas peilis ir nuo grindų kraupo tepinėlis (t. 1. b.l. 12-19).

Iš 2007-09-24 Šiaulių m. VPK KP KTT specialisto išvados Nr.40-9-ISI-U19 matyti, kad tyrimui pateiktas peilis yra savadarbis, ūkinės-buitinės paskirties, virtuvinis peilis ir prie nešaunamųjų ginklų nepriskiriamas (t.1.b.l. 52-53).

MRU TMI Šiaulių skyriaus specialisto išvadoje Nr, G 1398/07(04) nurodyta, kad L. M. padaryti šie sužalojimai: kraujosruvos kairėje alkūnėje, dilbiuose, dešiniame žaste. Jai padarytas nežymus sveikatos sutrikdymas. Sužalojimai padaryti bukais kietais daiktais, vieno smūgio kontakto į kairę alkūnę, po vieną - į abu dilbius ir dviejų smūgių - į dešinę žastą poveikyje (t.1.b.l. 76).

Iš kaltinamosios parodymų matyti, o tai patvirtina ir byloje surinkta medžiaga, kad girtas brolis J. Š. suko jai sužalotą skaudančią kairę ranką, nes maždaug prieš mėnesį ją mušdamas, J. Š. buvo sužalojęs tą ranką. Tuo pat metu, paleidęs kairę ranką, J. Š. griebė kaltinamąją už sprando. Norėdama apsiginti nuo brolio smurto, kaltinamoji pačiupo ant pečiaus buvusį peilį ir nežiūrėdama dūrė į krūtinės sritį bei į apatinę kūno dalį. Po to dūrio, matydama jog brolis nori vėl ją pulti, dūrė dar kartą. Tai, kad J. Š. panaudojo smurtą kaltinamosios atžvilgiu, patvirtina specialisto išvadoje Nr. G 1398/07(04) nurodyti sužalojimai, nustatyti kaltinamosios kūne. Šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad kaltinamoji gindamasi nuo brolio J. Š. fizinio smurto, jį peiliu sužalojo.

LR BK 28 str. numatyta, kad asmuo turi teisę į būtinąją gintį ir neatsako pagal šį kodeksą, jeigu jis, neperžengdamas būtiniosios ginties ribų, padaro baudžiamajame įstatyme numatyto nusikaltimo požymius formaliai atitinkančią veiką gindamasis ar gindamas kitą asmenį, nuosavybę, būsto neliečiamybę, kitas teises, visuomenės ar valstybės interesus nuo pradėto ar tiesiogiai grėšiančio pavojingo kėsینimosi.

Būtiniosios ginties ribų peržengimas yra aiškus gynybos neatitikimas kėsینimosi pobūdžiui ir pavojingumui, kai tyčia padaroma besikėsinančiajam aiškiai didesnė žala, negu vertos ginamos teisės ar interesai, į kuriuos buvo pasikėsinta ir pasikėsinimui atremti buvo panaudotos priemonės, kurios konkrečioje situacijoje nebuvo būtinios.

Įstatymas nereikalauja, kad gynybos priemonės ir intensyvumas visiškai atitiktų kėsینimosi pobūdį ir pavojingumą, tačiau iš bylos aplinkybių matyti, kad kaltinamoji turėjo galimybę pasiimti nuo krosnies peilį, o tai reiškia, kad kaltinamoji buvo išsilaisvinusi iš brolio gniaužtų ir turėjo galimybę pasirinkti adekvačius gynybos būdus.

Teismas daro išvadą, jog kaltinamajai buvo kilusi grėsmė sveikatai, tačiau nebuvo kilusi grėsmė jos gyvybei, jai J. Š. negrasino kokiais tai daiktais, pritaikytais kūnui sužaloti, todėl kaltinamoji L. M., po jai padaryto nežymaus sveikatos sutrikdymo, durdama peiliu į J. Š. organą – šlaunį ir krūtinę, peržengė būtiniosios ginties ribas, nes jos panaudota gynyba aiškiai neatitiko kėsینimosi pobūdžio ir pavojingumo, kadangi panaudojo neadekvačias gynybos priemones – smūgius peiliu į nukentėjusiojo kūną, kas sukėlė jo mirtį.

Tokius kaltinamosios L. M. teismas vertina kaip būtiniosios ginties ribų viršijimą (LR BK 28 str. 3 d.), todėl kaltinamoji L. M. privalo atsakyti už kilusias pasekmes.

2007-08-12 07 val. 57 min. L. M. buvo nustatytas 0,52 % promilių girtumo laipsnis, (b.l. 56). L. M. neteista, administracine tvarka nebausta, charakterizuojama patenkinamai, linkusi piktnaudžiauti alkoholiniais gėrimais (b.l.126).

L. M. atsakomybę lengvinančios aplinkybės yra tai, kad ji prisipažino padariusi nusikaltimą ir nuoširdžiai gailisi, kad nusikaltimą padarė peržengdama būtiniosios ginties ribas bei tai, kad veika padaryta dėl didelio susijaudinimo, kurį nulėmė neteisėti nukentėjusiojo asmens veiksmai. Atsakomybę sunkinanti aplinkybė yra ta, kad ji nusikalstamos veikos padarymo metu buvo apsvaigusi nuo alkoholio ir tai turėjo įtakos nusikalstamos veikos padarymui.

Skiriant bausmę atsižvelgtina į kaltinamosios senyvą amžių (68 m.) bei sveikatos būklę (jai nustatytas organinis asmenybės sutrikimas su atskirų intelekto funkcijų kritimu (t.2 b.l. 12-14), į tai, kad yra jos atsakomybę lengvinančios aplinkybės ir, kad nusikaltimas padarytas peržengiant būtiniosios ginties ribas, jai taikytinas LR BK 62 str. 3 d. 3 p. ir skirtina švelnesnė bausmės rūšis, negu numatyta straipsnio sankcijoje už padarytą nusikaltimą.

Daiktiniai įrodymai : L. M. rūbai: švarkelis, megztinis ir 3 kelnės gražintinos L. M.; peilis, kraujo mėginiai, nukentėjusiojo J. Š. rūbai: kelnės, glaudės (trumpikės), dvi kojinių, marškiniai – sunaikinti.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos BPK 297-298,301-305,307 str.,

n u s p r e n d ž i a :

L. M. pripažinti kalta padarius nusikaltimą, numatytą LR BK 28 str. 3 d. ir 129 str. 1 d. (dėl J. Š. nužudymo viršijant būtinąsias ginties ribas) ir remiantis BK 62 str. 3 d. 3 p. paskirti atlikti 480 val. viešųjų darbų per vienerius metus.

Į bausmės laiką įskaityti Utenos ekspertiniame skyriuje išbūtą laiką nuo 2008 m. spalio 29 d. iki 2008 m. gruodžio 1 d., suėmimo išbūtą laiką nuo 2009 m. vasario 13 d. iki 2009 m. vasario 25 d. Remiantis LR BK 65 str. bausmių keitimo taisyklėmis, paskirti galutinę bausmę - atlikti 198 val. viešųjų darbų, įpareigojant L. M. per vieną mėnesį dirbant neatlygintinai 20 val. visuomenės labui.

Kardomąją priemonę suėmimą pakeisti į - dokumento paėmimą ir įpareigojimą periodiškai registruotis policijos įstaigoje, šią kardomąją priemonę taikyti iki nuosprendžio įsiteisėjimo.

Daiktinius įrodymus : L. M. rūbus: švarkelį, megztinį ir 3 kelnes grąžinti L. M.; peilį; kraujo mėginius, nukentėjusiojo J. Š. rūbus: kelnes, glaudes (trumpikės), dvi kojines, marškinius – sunaikinti.

Nuosprendis per 20 dienų nuo nuosprendžio paskelbimo gali būti skundžiamas apeliaciniam teismui per šį teismą.

Teisėjas

V M

Tikra
Teisėjas

V. M

1-13-300/2009

49.

Paskui A F pasakė T P, kad „eik tu“, o T P atsakė, kad aš nelįsiu. Vėliau paėmė ją už rankų vedė į Slėnio gatvę, kur ji buvo palikusi dviratį.

Jos parodymus patvirtina T P, kuris parodė, kad po to, kai M Ž pasakė, kad su kiekvienu neguliu, A F užėjo už nugaros, užėmė už kaklo, ji norėjo šaukti, jis jai sakė nešauk. T P sakė paleisk tą mergą.

1-2-440/2009 (iš nuosprendžio)

50.

Be to, ikiteisminio tyrimo metu L. P. buvo kaltinamas tuo, kad jis padarė sunkų sveikatos sutrikdymą dėl savanaudiškų paskatų, o būtent, 2007 m. rugsėjo 10 d. apie 22 val., būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, (duomenys neskelbtini), veikdamas bendrininkų grupėje kartu su S. Ž., tyčia, dėl savanaudiškų paskatų, V. M. turto pagrobimo metu, S. Ž. sudavus ne mažiau 5 kartų kumščiu į galvos sritį, tampė už rūbų ir stumdė V. M., po to, V. M. nugriuvus ant žemės, kartu su S. Ž. spyrė ne mažiau 20 kartų į įvairias kūno vietas, po to S. Ž. atsisėdus V. M. ant krūtinės ir kumščiu sudavus V. M. ne mažiau 5 kartų į dešinę smilkinį ir ne mažiau 5 kartų į veido sritį, tuo padarydamas nukentėjusiajam V. M. išpaustinį kaktikaulio lūžį dešinėje pusėje, galvos smegenų sukrėtimą muštinę žaizdą dešinėje kaktos pusėje, abiejų akių obuolių sumušimą su kraujosruvomis

vokuose ir junginėse, odos nubrozdinimus krūtinėje ir pilve, kas sukėlė nukentėjusiajam V. M. sunkų sveikatos sutrikdymą.

1-86-210/2008

51.

K. S. Z. 2006 m. sausio 10 d. apie 22.00 val. (duomenys neskelbtini), vedinas savanaudiškų paskatų, t. y. siekdamas užvaldyti nukentėjusiojo turtą plėšimo būdu, išdaužęs nukentėjusiojo S. J. gyvenamojo namo lango stiklą, įsibrovė į nukentėjusiojo gyvenamąjį namą ir panaudojęs prieš nukentėjusįjį fizinį smurtą, t. y. smogęs ranka nukentėjusiajam į galvos sritį, taip pat į rankos plaštaką, dešinią dilbį, bei radijo imtuvo plokštumą į pakaušį, koja spyręs sėdinčiam S. J. į dešinią petį, pagrobė nukentėjusiojo turtą: televizorių „PANASONIC TV“ 600 Lt vertės, elektrinį virdulį 20 Lt vertės bei pasikėsino pagrobti benzininį pjūklą „Stihl“ 795 Lt vertės, tačiau benzininio pjūklo nepagrobė, nes nesurado dėl prižasčių nepriklausančių nuo kaltininko valios.

1-17-210/2008

52.

Kaltinamasis J. Š. 2007 m. gegužės 17 d. apie 16 val. 30 min. Pakruojo r. kelyje Jovaišiai-Kūkai, būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, tyčia, iš savadarbio trumpojo lygiavamzdžio šaunamojo ginklo, pritaikyto šaudyti 12-o kalibro medžiokliniais šoviniais, kuris yra priskiriamas civilinėje apyvartoje draudžiamiems šaunamiesiems ginklams, iššaudamas 12-o kalibro medžioklinį šovinį, užtaisytą namudiniu būdu, panaudojant pramoninės gamybos komponentus, į automobilyje Mitsubishi Space Wagon, valstybinis Nr. (duomenys neskelbtini) sėdintį L. G., pasikėsino jį nužudyti, tačiau nusikalstamos veikos nebaigė dėl nuo kaltininko valios nepriklausančių aplinkybių, nes L. G. pamačius, kad į jį taikomasi kažkokiu daiktu, ir staiga nuspaudus automobilio akseleratoriaus pedalą, automobilis metėsi į priekį, todėl jis iššovė į judantį automobilį ir į L. G. nepataikė, peršovė automobilio kairės pusės galinių durelių lango stiklą 300 litų vertės, taip jį sugadino ir padarė nukentėjusiajam L. G. 300 litų turtinę žalą.

1-51-354/2008

Ištraukos iš protokolų

53.

Aš paprašiau jo skolos. Stovėjau prie savo laiptinės, nukentėjęs parėjo ir aš paprašiau atiduoti skolą. Jis pasakė, kad neduos, išvadino necenzūriniais žodžiais ir tada aš jam trenkiau vieną smūgį į veidą. Jis atidavė skolą ir nuėjo.

Į prokuroro kl.: kada jam paskolinau, nežinau, kai jis važiavo į stovyklą, paprašė ir paskolinau 30 Lt. Susipažinau prie internato, ten žaidžiam. Aš paprašiau jo atiduoti skolą, jis pasakė, kad neturi. Bet aš mačiau parduotuvėje, kad turėjo. Tada jis man pasakė „eik, nachui, neduosiu“. Ir tada trenkiau į veidą. Jis pats atidavė pinigus ir nuėjo.

N1-75-187/2008

54.

Jau buvo senai ir nelabai atsimenu. Visą naktį baliavojom. K norėjo važiuoti pas mergas, K nebenorėjo.

Į teisėjos kl.: važiuom su K automobiliu. Gėrė K, K, aš negėriau, tik sėdėjau mašinoje. Vairavo V K.

Į prokuroro kl.: K norėjo važiuoti prie mergų, pripylė saliarkos. O K nebenorėjo važiuoti, sakė, kad neturi teisių dar sustabdys. Ir K pradėjo triukšmauti. Kokiu tikslu laipinau jį lauk, neatsimenu.. Piniginę paėmė K, aš nemačiau kada, pamačiau tik kai išmetė. Aš nukentėjusiam sudaviau smūgius, kad liptų lauk iš mašinos.

Į teisėjos kl.: K sėdėjo gale mašinoje. Jis pripylė dizelio. Už vairo sėdėjo K. K norėjo važiuoti pas mergų, o V nenorėjo. K pradėjo kivrčytis, sakiau jam, kad liptų lauk, bus geriau. Jis nelipo ir pradėjo prašyti pinigų už saliarką. Taip jau gavosi, nieko nebepakeisi.

Į prokuroro kl.: K sėdėjo už vairo, K ant galinės sėdynės. Jis norėjo važiuoti pas mergų, o K nesutiko, sakė, kad neturi teisių. Ir tada K pradėjo sakyti, kad atiduotų pinigus už dizelį. Ir tada aš išlaipinau K, todėl kad V norėjo atiduoti mašiną. Įpilti kuro leido, nes buvo prigėręs, o kai prablaivėjęs, nebevažiavo. Aš nukentėjusiam sudaviau smūgius, kad liptų lauk iš mašinos. Sakiau, kad liptų lauk, nelipo. Tada sudaviau ir tempiau lauk. Ir tada išlipo V.

Mano vairuojamos technikos dalis...

Teisėjas pasiūlo tokią įrodymų tyrimo tvarką- apklausti kaltinamuosius, nukentėjusiąją ir civilinę ieškovę, ištirti bylos medžiagą

Kiti proceso dalyviai prieštaravimų nepareiškė

Teismas nutarė apklausti kaltinamuosius, nukentėjusiąją ir civilinę ieškovę, ištirti bylos medžiagą.

Kaltinamiesiems išaiškinama teisės, numatytos LR BPK 272 str.

Teises suprato

1-97-187/2008

55.

Be to minėjo, kad dirba muitinėje, kuom nesakė. Po kelių dienų susirašinėjimo aš važiauvau į Šiaulių rajoną į mamos kapines ir apie tai pranešiau A. J. Ji paprašė susitikti ir mes su ja susitikome Kelmėje, nuvažiovome į kavinę atsigerti kavos pakalbėjome

1-34-152/2008

56.

Butelį degtinės iš manęs iš tikrųjų pavogė, tačiau rašant pareiškimą policijai aš jo nepasigedau. Tačiau dabar dėl butelio degtinės civilinio ieškinio aš nereiškiu.

1-164-496/2008

57.

Su A. A. Mes tą vakarą išgėrėme apie pusę litro degtinės, tačiau užkandos mes savo turėjom.

1-164-496/2008

58.

Išgėrus degtinę A. A. Išėjo į namus. Tačiau, kad A. A. dar eis vogti, jis mums nesakė.

1-164-496/2008

59. Alkoholis manęs tą vakarą nebuvo taip paveikęs, kad aš būčiau užmigusi.

1-164-496/2008

60.

Tačiau netrukus grįžęs V. A. Papasakojo, kad A. A. Grįžo su vogtais daiktais ir padavė man pavogtą gražtą.

1-164-496/2008

61.

2008m. rudenį, tiksliau nepamenu, aš su G. K. V. kaime ėjom negyvenamąjį namą. Ten metalo krūvoje radau 2 balionas. Aš pasiūliau juos paimiti.

1-83-49/2009

62.

Mačiau rinkių puodų, garsiakalbių nemačiau. Balionus nuvežėm į K. kiemą, palikom juos ir nuėjom į alaus barą.

Kitų daiktų neėmėm, bet daiktų buvo daug.

1-83-49/2009

63.

Paėmęs karutį iš namų balionų paimti ėjau vienas, K. nėjo.

1-83-49/2009

64.

Į kaltinamojo kl.

Įsitikinusi, kad tai buvot jūs ir pavogėt mano telefoną.

65.

Nukentėjusiųjų atstovė: prašau prijungti prie bylos V. S. neįgalumo pažymėjimo kopiją.

1-4-350/2008

66.

Į nukentėjusiųjų atstovės klausimus: Aš gavau civilinius ieškinius.

1-4-350/2008

67.

Ar duobės iškasimas kainuoja 200 litų, ar giesmininkams reikia 500 litų, kiek reikia aukoti už mišias – nežinau.

1-4-350/2008

68.

Gynėja advokatė:

Prašau išjungti iš kaltinimo, kad nužudė itin žiauriai, nes tai neįrodyta. Nebuvo nužudyta kankinant. Galima teigti, kad žiauriai, bet 6 p. neužtenka tik žiauriai, reikia itin žiauriai, to negalima teigti, kelių smūgių sudavimas dar nereiškia, kad itin žiauriai. Kiekvienas nužudymas yra žiaurus. Prašau 6 p. išjungti iš kaltinimo.

Nukentėjusioji:

Kaip ne žiauriai, man nepatiko jos kalba. Ką ji šneka? Kaip tai ne žiauriai nužudė? Ji nesuvokia, kas yra žiauru ir itin žiauru, man jos kalba nepatiko. Itin žiauru nėra durti į nugarą ir į kaklą?

Gynėja advokatė:

Aš kalbu kaip teisininkė. Aš remiuosi baudžiamojo kodekso komentarais, o nukentėjusioji jų nėra net skaičiusi.

1-59-210/2008

69.

Teisėjas

Kur gyvenate?

Liudytoja:

Gyvenu Ežero g. X-XX, Šiaulių m.

Teisėjas:

Ar prisimenate apie įvykį?

Liudytoja:

Tai kad jau daug laiko praėjo, nelabai prisimenu.

Teisėjas:

Tyrimo metu jūs sakėte, kad viskas buvo 2007-04-29. Ar galėjo taip būti?

Liudytoja:

Turbūt, tada geriau prisiminiu, tuoj pat po visko.

Teisėjas:

Tai papasakokit, kaip viskas buvo, ką matėt, kur jūs buvot tuo metu.

Liudytoja:

Buvau namuose, ruošiausi eiti į darbą. Vyras sako, kad kieme ant žolyno, ten po mūsų langais, trise muša vieną. Aš priėjau prie lango. Mačiau kaip daužė į galvą, pilvą, visur. Taip talžė Vienas turėjo beisbolo lazda. Dar pakėlęs galvą pažiūrėjo į langą. Aš paskambinau į policiją, o vyras ėjo į lauką. Man sako, jau žino. kažkas jau buvo pasakęs.

Vaikinukas gulėjo, vienas trenkė jam lazda, kitas spardė į galvą. Skalbė, mušė pasikeisdami. Daužė, tvatino. Nuoširdžiai dirbo.

Atpažinau paskui du jaunuolius. Taigi viskas palei mano langus.

Teisėjas:

Gal pamenat, kiek smūgių sudavė?

Liudytoja:

Kad neskaičiavau, daug sudavė.

Teisėjas:

Bet matėt, kad stipriai muša?

Liudytoja:

Negailėdami. Tas dar bandė dengtis.

1-43-210/2008

70.

Aš noriu paklausti, kodėl ji meluoja? Kaip jai ne gėda?

Liudytoja:

Man visai ne gėda, aš sakau tiesą.

1-61-354/2008

71.

pribuchinau / arbatos gėriau / tai čefyras /
„Pribuchinau“ – arbatos gėriau, tai „čefyras“.

72.

nebuvo visai kūdas / tik kūdesnis /
Nebuvo visai „kūdas“, tik „kūdesnis“.

73.

jis chitrai pašnekėjo /
Jis „chitrai“ pašnekėjo.

74.

kalbu apie grūzinimą / tai šlykštus kalinių žargonas / man tai nepriimtina / reiškia / kad daro spaudimą / vežioja jį /

Kalbu apie „grūzinimą“, tai šlykštus kalinių žargonas, man tai nepriimtina, reiškia, kad daro spaudimą, vežioja jį. /

1-49-210/2008

75.

sūnaus paprašiau cigaretės / jis atsakė aš tau pacigaretinsiu /
Sūnaus paprašiau cigaretės, jis atsakė: „aš tau pacigaretinsiu“.

Prokuroras:

Tai kaip dūrėte /
Kaltinamoji rodo rankomis.

Prokuroras:

Tai jūs taip dūrinėjote / kai tik pradarydavo duris.

Kaltinamoji:

Maskatavau va taip va / tik pradaro ir aš jam.

Aš peiliu maskatavau, kai tik pradarydavo duris, aš durdavau.

1-46-152/2009

76.

atvežė policiją papkutę / tik vėliau mes sustatėme aktą priėmę /
Atvežė policiją segtuvą, tik vėliau mes sustatėme priėmimo aktą.

1A-5-282/2009

77.

nuo fotelio paėmiau divoniuką /
Nuo fotelio paėmiau užtiesalą.

1-48-210/2009

78.

su vokiškais brifais dirbu nuo devyniasdešimt šeštų metų /
Su vokiškų automobilių registracijos liudijimais dirbu nuo 1996 m.

1A-92-282/2009

79.

jai koja ant gipso / išims iš gipso balandžio pabaigoj gal /
Žmonai sugipsuota koja, žada nuimti gipsą balandžio pabaigoje.

1-53-210/2009

80.

Nukentėjusiojo elgesys iššaukė tokius veiksmus, kurių pasėkoje sutrikdyta nukentėjusiojo sveikata.

1-86-210/2008 (iš advokato kalbos)

81.

į tai teismas atsižvelgė skiriant bausmę /
Į tai teismas atsižvelgė skirdamas bausmę.

1A-109-354/2009

82.

Kaltinamasis A. M. rodo, kaip F. O. laikė kirvį.

Kaltinamasis A. M. į teisėjos kl.:

Taip, jis kirvį laikė sulenктоje rankoje, galvos lygyje.

1-87-354/2008

Ikiteisminio tyrimo medžiaga, ištraukos iš posėdžio

83.

Perskaičiau, viskas atitinka.

Surašyta teisingai perskaičiau.

Protokolas perskaitytas, surašytas teisingai.

kad diktofono turėti negalima, man nebuvo pasakyta aš jį turėjau norėdamas žinoti, ką pasakiau pasirodo elgiausi teisingai, nes tyrėjas iškraipė apklausos protokolą ir aš atsisakau jį pasirašyti.

pasiūlius po surašytais parodymais savo ranka padaryti įrašą apie protokolo surašymo teisingumą, tai padaryti atsisakė ir motyvų nenurodė.

manęs neprašė keisti parodymus, aš jų nekeičiu

kartoju, kad nepamenu, ar jis buvo girtas.

tokių žodžių nesakiau, tyrėja labai įdomius klausimus uždavinėjo, o ar skaičiau protokolą, ar ne, nepamenu.

įdomus klausimas, kurį uždavė tyrėja – tai ar E. P. buvo girtesnis už mane, man tie klausimai gana įdomūs.

negaliu atsakyti, ar jis gėrė alkoholinius gėrimus

aš pareigūnams nemelavau, sakiau, kad netikiu, kad E. P. buvo girtas, praėjo daug laiko, gal ikiteisminio tyrimo pareigūnams sakiau, kaip buvo, tuo metu geriau atsiminiau.

ne taip užrašyta, kaip sakiau.

negaliu tvirtinti kategoriškai, kad jis buvo girtas.

ikiteisminio tyrimo metu aš nesakiau, kad E. P. gėrė su visais, patikslinau, kad nekontroliavau, kas kiek gėrė. Man tyrėja paaiškino., kad braukti protokolo negalima, galima padaryti pataisymus.

nepasakyčiau, kad A. S. ir E. P. draugavo.

apklausos protokolą skaičiau, po to tyrėja ištaisė gale, apie gėrimą nesakiau nieko.

sakiau, kad šoko ir linksminosi, nesakiau, kad gėrė, tyrėja pasakė, kad protokolo gale pataisys, sakiau, jog gėrė vyrai degtinę, bet nesakiau, kad ir E. P. gėrė.

tyrėja rašė pagal save, sakė, kad galėsiu pataisyti. Pasirašiau, kur liepė. Tyrėja pati nerdavosi rašydama, aš sakiau tiesą ir tada, ir dabar sakau tiesą.

Byloje žmonės davė trijų rūšių parodymus. Ikiteisminio tyrimo metu teigta, jog pasilinksminimo metu E. P. gėrė, Joniškio rajono apylinkės teisme tie parodymai buvo paneigti, o Šiaulių rajono apylinkės teisme aiškino, kad nematė, ar gėrė, ar ne.

1A-190-354/2008